

Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Uluslararası İlişkiler

TÜRKİYE’NİN BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hacı Murat TERZİ

Danışman

Prof. Dr. Mustafa YILMAZ

Ankara, 2013

TÜRKİYE’NİN BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ

Hacı Murat TERZİ

Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Uluslararası İlişkiler

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2013

KABUL VE ONAY

Hacı Murat TERZİ tarafından hazırlanan "Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi" başlıklı bu çalışma, 12.06.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Oya AKGÖNENÇ

Danışman : Prof. Dr. Mustafa YILMAZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Yonca ANZERLİOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, ödevimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ❖ Yüksek Lisans Tezim sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ❖ Yüksek Lisans Tezimin 5 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, dönem projemin tamamını her yerden erişime açılabilir.

30 Mayıs 2013

Hacı Murat TERZİ

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez konusunun seçimi konusunda beni yüreklendiren değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Mustafa Yılmaz'a teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma boyunca desteğini gördüğüm herkese özellikle mesai arkadaşlarım Musa BUDAK ve Adem Günaydın'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca bu tezin hazırlanması süresince kendisinin en güzel zamanlarını çaldığım oğlum Yağız'a ve tez hazırlama süresince neredeyse haftanın her günü geç saatlere kadar beni bekleyen sevgili eşim Elif'e şükranlarımı sunarım.

Sevgili eşim Elif ve canım oğlum Necmeddin Yağız'a...

ÖZET

TERZİ, Hacı Murat. *Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi*, Yüksek lisans Tezi. Ankara, 2013.

Bu araştırma, ilk defa 1992 yılında uygulanmaya başlanan ve günümüze kadar akraba ve komşu ülkelerden Türkiye'ye yükseköğretim görmek üzere burslu öğrenci getiren Büyük Öğrenci Projesi'nin öncelikle etkinliğini, verimliliğini değerlendirmek ve projenin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türkiye'ye yükseköğrenim için gelen öğrencilerin niyet mektupları ve bu öğrencilere yönelik yapılan anket çalışmalarından yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmada mülakat değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Çalışmanın başında öğrenci değişim programlarının kısa tarihçesi, öğrenci değişim programının dünyadaki uygulamaları incelenmiştir. Büyük Öğrenci Projesi'nin mevcut durumu ve koordinatör kurum görevinden bahsedilmiştir. Yabancı öğrencilerin niyet mektupları incelenirken Türkiye algıları irdelenmiştir. Çalışmanın sonunda ise öğrenci seçme ve yerleştirme süreci ile öğretim sürecinde yaşanan sorunlara değinilmiş ve bu sorunlara cevap aranmıştır.

Çalışmanın, biraz duygusal, biraz da tarihi sorumlulukların yerine getirilmesi düşünceleriyle ortaya çıkan ve daha sonradan Türkiye'nin eğitim alanındaki bir dış politika enstrümanına dönüşen Büyük Öğrenci Projesi'nin hedefleri ve ulaşılan noktanın tespiti açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Öğrenci Değişim Programları, Türkiye Bursları, Büyük Öğrenci Projesi, Yabancı Öğrenci, Uluslararası Öğrenci.

ABSTRACT

TERZİ, Hacı Murat. *Great Student Projects of Turkey*, Master Thesis. Ankara, 2013.

This research was made to examine and also evaluate efficiency and fertility of the Great Student Project of Turkey (Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi) that has been provided scholarships to the students from related communities and neighbouring countries since 1992.

This study applied and made use of the surveys which carried out with the students who came to Turkey for higher education. This study also contains interviews and evaluations.

In this study, first the brief history of student exchange programs and their practices in the world are examined. Thereafter, current situation of Great Student Project and position and mission of new-established coordinating institution (Precidency for Turks and Related Communities) are discussed. And finally, the selection and placement of students and problems in this process were handled and tried to get answers to the mentioned issues.

Keywords: Student exchange programs, Turkey Scholarships, Foreign Students, International Student.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
BİLDİRİM.....	II
TEŞEKKÜR	III
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	IX
TABLolar	X
GİRİŞ	1
<i>Öğrenci Değişim Programları.....</i>	<i>3</i>
<i>Öğrenci Değişim Programlarının Kısa Tarihçesi.....</i>	<i>5</i>
<i>Öğrenci Değişim Programı Uygulamaları</i>	<i>8</i>
<i>ABD Fulbright</i>	<i>10</i>
<i>İngiltere Chevening</i>	<i>11</i>
<i>Rusya</i>	<i>12</i>
<i>Almanya DAAD.....</i>	<i>13</i>
<i>Fransa Eiffel</i>	<i>16</i>
<i>Çin</i>	<i>18</i>
<i>Japonya</i>	<i>19</i>
BÖLÜM I - TÜRKİYE’NİN BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ.....	22
1.1. <i>Türkiye’ye Gelen Yabancı Öğrenciler?</i>	<i>22</i>
1.2. <i>Büyük Öğrenci Projesi Nedir ?.....</i>	<i>24</i>
1.2.1 <i>Büyük Öğrenci Projesinin Amacı.....</i>	<i>32</i>
1.2.2 <i>Büyük Öğrenci Projesinin Yasal Dayanağı</i>	<i>33</i>
1.3. <i>Türkiye Bursları</i>	<i>33</i>
1.4. <i>Yabancı Öğrenci Çalışmalarına Yönelik Paydaş Kurumlar ve Görevleri</i>	<i>36</i>
BÖLÜM II - YTB YABANCI ÖĞRENCİ MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	45
2.1 <i>Yabancı Öğrenci Mezunları Mülakat Değerlendirmeleri.....</i>	<i>45</i>
2.2. <i>Yabancı Öğrencilere Yönelik Yapılan Anket ve Değerlendirmeler</i>	<i>47</i>

2.3. Yabancı Öğrencilerin Türkiye Algısındaki Etmenler.....	49
2.3.1. Ekonomik Güç.....	50
2.3.2. Uluslararası Güç ve Etkinlik.....	53
2.3.3. Türk Dış Yardımları.....	58
2.3.4. Türklere ve Türk Kültürüne Duyulan Sempati.....	61
2.3.5. Tarihsel ve Coğrafi Konum.....	62
2.3.6. Ortak Dil, Din, Kültür ve Tarih.....	63
BÖLÜM III – YABANCI ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE’Yİ TERCİH SEBEPLERİ	65
3.1. Kaliteli Eğitim.....	65
3.2. Akademik Kadro.....	67
3.3. Uluslararası Tanınırlık ve Türkiye’nin Sunduğu Özel İmkanlar.....	67
3.4. Türkiye Mezunları.....	68
3.5. Eğitim Dili.....	69
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
KAYNAKLAR	75
EKLER	78
ÖZGEÇMİŞ.....	100

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AB: Avrupa Birliği

BM: Birleşmiş Milletler

BÖP: Büyük Öğrenci Projesi

DAAD: Deutscher Akademischer Austauschdienst (Alman Akademik Mübadele Servisi)

IDP: Internally displaced person (yerinden olmuş kişi)

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

KYK: Kredi ve Yurtlar Kurumu

MB: Maliye Bakanlığı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OECD: Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TCS: Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı

TÖMER: Türkiye Öğretim Merkezi

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

YÖ: Yabancı Öğrenci

YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TABLolar

Tablo 1: Yıllar itibari ile uluslararası öğrenci sayılarındaki artış

Tablo 2: Öğrenim Gördükleri Ülkelere Göre Yabancı Öğrenci Oranları

Tablo 3: Devlet Bursu Başarı Oranı

Tablo 4: Yıllara Göre Ülkelere ve Topluluklara Verilen Kontenjanlar

Tablo 5: Türkiye'de En Fazla Öğrencisi Bulunan Ülkeler

Tablo 6: BÖP Kapsamında Türkiye'de Öğrenime Devam Eden Öğrenci Sayıları

Tablo 7: Ortadoğu'da Türkiye neden model ülke olabilir sorusunun cevabı

Tablo 8: Ortadoğu'nun en güçlü ekonomisi

Tablo 9: Ortadoğu'da Bölgesel Güç Algısı

Tablo 10: Türkiye'nin bölgesel güç algılaması

Tablo 11: Türkiye'nin Balkanlarda algılanan etkinliği

Tablo 12: Afrika'da Türklere duyulan sempati göstergesi

GİRİŞ

Günümüzde uluslararası ilişkilerin sadece devletlerarası ilişkilerden ibaret olmadığı, uluslararası kuruluşların ticari işbirliklerinin ve sivil aktörlerin de dâhil olduğu toplumlar arası ilişkilere yönelik bir gelişme gözlemlenmektedir. Bu ilişkilerin kapsamı siyaset ve diplomasinin yanında ekonomiyi, sosyal ve kültürel hayatı da içerisine alarak gelişmektedir. Devlet dışı aktörler, sivil girişimler ve doğrudan insanı odak alan ve ona etki edebilen faaliyetler daha fazla önem kazanmaktadır.

Bu kapsamda ele alınan kamu diplomasisi faaliyetleri de devletlerin ve diğer uluslararası aktörlerin yoğunlukla kullandıkları bir araç olmuştur. Tüm dünyada birçok farklı alanda karşımıza çıkan kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkisi gün geçtikçe daha fazla anlaşılmaktadır. Bu faaliyetlerin önemli bir parçası da öğrenci değişim programlarıdır.

Ülkelerin değerlerini, kültürlerini, dillerini yaymak için yaptıkları kültürel ve eğitim değişim programları önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha çok insan odaklı olan bu çalışmalar uzun vadede uygulayıcı ülkelerin oluşturmak istedikleri algıya önemli katkı sağlayabilmektedir.

Bu çalışmada, akraba ve komşu ülkelerden Türkiye'ye yükseköğretim görmek üzere öğrenci getiren **Büyük Öğrenci Projesi**'nin etkinliği ve verimliliği değerlendirilerek, Türkiye'nin uzun yıllardır kamu diplomasisi aracı olarak uygulamakta olduğu öğrenci değişim programları ile farklı ülkelerin bu alandaki uygulamaları karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

Türkiye'nin bu alandaki uygulamalarının etkinliği ve verimliliğinde gözlenen problemlerin ortaya çıkarılması önümüzdeki dönemde izlenebilecek politikaların belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, öğrenci değişim programları ve farklı ülkelerin uygulamaları yanında Türkiye'nin bursluluk programı uygulamaları hakkında literatür taraması yapılmıştır. Yine çalışma ile kamu diplomasisi yaklaşımı ile Türkiye'nin öğrenci değişim programlarına yaklaşımı arasındaki farklar hakkında bilgi sağlamak üzere nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz çalışması ile Türkiye'nin uygulamaları

tahlil edilerek, genel politika ve uygulama planlamaları hakkında öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma ile aşağıda verilen önermelerin cevapları aranmıştır.

- Öğrenci değişim programları toplumlar arası ilişkileri doğrudan etkileyen; kısa, orta ve uzun dönemli birçok çıktısı olan; ülkelerin etkinlik yarışında en çok başvurdukları araçlardan birisi haline gelmiştir.
- Türkiye'nin uzun dönem uyguladığı bursluluk programları "kamu diplomasisi" yaklaşımdan ve genel bir stratejiden yoksun bir şekilde sürdürülmüştür.
- Türkiye'nin bursluluk programlarında meydana gelen değişim ile bir avantaj elde etmesi hedeflenmektedir.

Çalışmada, Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)'ün başlatıldığı 1992/93 akademik yılı ile projenin "Türkiye Bursları" adı altında yeniden düzenlendiği 2010 yılı da dâhil günümüze kadar (2013 yılı) olan dönem ele alınmıştır.

Çalışmanın son bölümünde Türkiye'de uygulanmakta olan bursluluk programlarının Türk dış politikası açısından daha etkin hale getirilebilmeleri için öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMLARI

Uluslararası öğrenci çalışmaları, ülkelerin birikim ve değerlerinin dış dünyada da tanınması ve anlaşılması noktasında farklı toplumların bilgilendirilmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kamu diplomasisi* alanında kamu kurum ve kuruluşları yanında özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla çok yönlü faaliyetler yürütülmektedir. Kamu diplomasisinde uluslararası eğitim alanındaki değişim programları, bir ülkenin imajını geliştirmenin ve dış politikasını olumlu bir anlayış çerçevesinde biçimlendirmenin yoludur.¹ Ülkeler hakkındaki kalıcı algılar, farklı ülkelerin halkları arasındaki doğrudan irtibat ile oluşturulabilmektedir. Eğitim alanındaki uluslararası değişim programlarında, algı değişimi, değişim öğrencilerinin yerleştiği kişilerarası irtibatlarla sağlanabilmektedir. Ülkeler eğitim alanında uyguladıkları değişim programları, bilgilendirme, şekillendirme ve diğer ülke kamuoylarını kendi ulusal çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabası olan kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçasıdır.² Uluslararası öğrenci dolaşımı, ülkeler ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı, işbirliğini ve dayanışmayı artırdığından ve küresel barışa katkı sağladığından önemli bir kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilmektedir.³

*Kamu diplomasisi: Stratejik bir iletişim aracı olarak kamu diplomasisi, "kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi" faaliyetlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Bu sürecin önemli bir parçası olan siyasi iletişim ise "siyasi bir imkân ve kaynak olarak bilginin devletler, örgütler yahut bireyler tarafından üretilmesi, dağıtılması, kontrolü, kullanımı ve belli bir süreç içinde yapılması" olarak tasvir edilmektedir. Kamu diplomasisinin amacı propaganda değil, nesnel verilere ve gerçeklere dayalı stratejik bir iletişim dili inşa etmek ve farklı kesimlerin hizmetine sunmaktır. Bkz. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, 30.04.2013.

¹ Musa BUDAK, *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Öğrenci Değişim Programları Ve Türkiye Uygulamaları*, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.62.

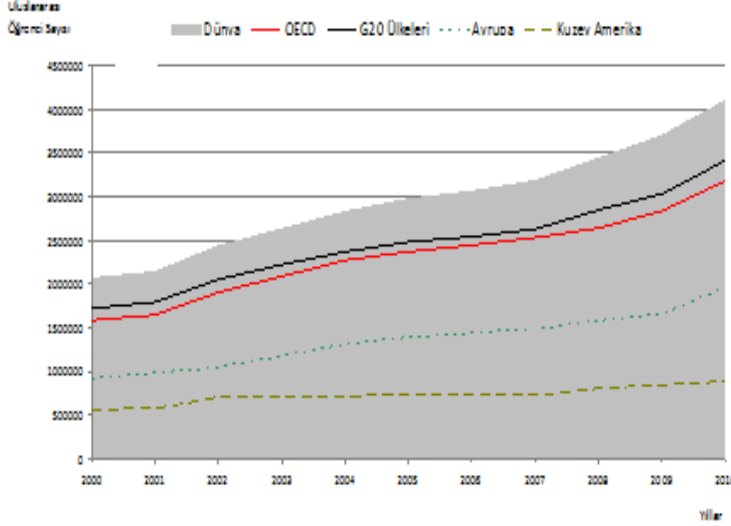
² Antonia F. De LIMA Jr., "The Role of International Education Exchanges in Public Diplomacy", *Place Branding and Public Diplomacy*, Vol:3, Palgrave Macmillan, 2007, s.239-241.

³ T.B. BEVIS ve C.J. LUCAS, *International Students in American Colleges and Universities: A History*, Palgrave Macmillan, NY, 2007, s.27.

Değişim diplomasisi olarak da anılan değişim programları, vatandaşları yurtdışına göndererek ve yurtdışından gelenleri kabul ederek eğitim süresince kültür etkileşimini gerçekleştirmeyi ve uluslararası düzeyde bir algı oluşturmayı amaçlamaktadır. Değişimler kamu diplomasisinin iki yönlü iletişim yaklaşımı için ideal bir araçtır. Nye'e göre; kültür alışverişi seçkin sınıfı da etkilediği için, sadece bir ya da iki önemli ilişkinin bile büyük bir siyasi etkisi olabilir. Örneğin Aleksandr Yakolev, 1958 yılında Kolombiya Üniversitesi'nde, Siyaset Bilimci David Truman'la yaptığı çalışmalardan oldukça etkilenmiştir. Bunun sonucunda, Yakovlev önemli bir kuruluşun başkanı, bir Politbüro üyesi ve Sovyet lider Mikail Gorbaçov'u liberalizm konusunda etkileyen kişi olmuştur. KGB'de üst düzey görevli olan, Sovyet öğrenci Oleg Kalugin ise, 1997'den geçmişe bakarak, "Değişim programları, Sovyetler Birliği için Truva Atı'ydı. Sovyet sisteminin çöküşünde çok büyük rol oynadı. Yıllarca giderek daha fazla insana bulaşmaya devam etti." demiştir.⁴

Her geçen gün artan uluslararası öğrenci hareketliliği büyük devletlerin bu konuya verdiği önemi göstermektedir. Ekonomik kalkınma, kişisel gelişim, sosyalleşme ve mesleki kazanım yanında kültürel etkileşim, bilgi üretimi, bilginin paylaşımı ve transferi noktasında büyük önem taşıyan yabancı öğrenci hareketliliğinin stratejik boyuttaki önceliği de kamu diplomasi bağlamında giderek artmaktadır. Bugün pek çok gelişmiş ülke uluslararası yükseköğrenimi kamu diplomasisinin önemli bir enstrümanı olarak kullanmaktadır. OECD verilerine göre de son yıllarda küresel düzeyde yabancı öğrenci sayısında önemli artışlar yaşanmakta ve yabancı öğrencilerin büyük çoğunluğu eğitim almak için OECD ülkelerine gitmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçası olarak uluslararası öğrenci değişim programları bir düşünce propagandası değil, iletişim süreci olarak anlaşılmaktadır. Gerek tanıtım gerekse burslandırma faaliyetleri Bristish Council, DAAD, Alliance France gibi devlet destekli kuruluşlarca gerçekleştirilmektedir.

⁴ Joseph NYE, S. Jr., *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu: Yumuşak Güç*, Elips Kitap, Ankara, 2005, s.50.

Tablo 1: Yıllar itibari ile uluslararası öğrenci sayılarındaki artış⁵

Öğrenci Değişim Programlarının Kısa Tarihçesi

Yabancı ülkelere giderek eğitim-öğretim görme faaliyeti; insanlar, toplumlar ve ülkeler arasındaki ilişkilerin dini, ekonomik, siyasi ya da kültürel boyutlarını yüzyıllardır derinden etkilemektedir. İnsan medeniyetinin fikrî gelişimi ve bu gelişimin birçok alandaki yansımaları eğitim-öğretim temelinde kitlesel ve kurumsal bir mahiyet kazanmıştır. Dünyada toplumların gelişimleri incelendiğinde farklı dönemlerde farklı bilim, kültür ve sanat merkezlerinin oluştuğu ve farklı bölgelerden insanların bu merkezlere eğitim almak üzere gittikleri bilinmektedir. Bu çekim merkezlerinin en önemli özelliği güçlerini geliştirdikleri siyasi, ekonomik ve kültürel yapılardan almalarıdır.

Nitekim modernleşmesini tamamlayan Batı'nın, batı dışı toplumlar tarafından (Osmanlı, Rusya, Çin) takip edildiği ve kendi toplumlarını dönüştürme işlemini yüklenen insanların nasıl bu süreçte Batı'ya gönderildiklerini bu bağlamda değerlendirebiliriz.

⁵ OECD and UNESCO institute for Statistics, OECD, Paris, 2010, s 40.

Osmanlı devlet adamları milli çapta idari, hukuksal ve iktisadi tedbirlerle Osmanlı İmparatorluğu'nda yüksek sayıda yer alan kültür birimlerini "eritebileceklerini" bir "Osmanlılık" şuurunu yaratabileceklerini sanıyorlardı. Uzun vadede bu amaç gerçekleşemedi. Fakat batılı milli devletin birçok kurumu bazen özünü yitirmiş olarak Osmanlı imparatorluğu'na yerleşti (örneğin yeni bir milli eğitim sistemi, yeni bir yargı mekanizması, yeni bir idari sistem).

İmparatorluklar çağında yabancı ülke ya da bölgelerden getirilen öğrencilerin yetiştirilmesi, yetiştirildikten sonra ülkelerine dönmeleri ve ilim adamı ya da yönetici olarak öncü roller üstlenmeleri yaygın görülen bir olgu olarak dikkat çekicidir. 8. yy.'da Endülüs, 9. yy. 'da Bağdat, 13. yy. ve 14. yy. 'da Semerkant, Buhara daha sonra Roma ve İstanbul insanları etkileyen çekim merkezleri olmuşlardır. Roma İmparatorluğu'nda eğitim-öğretim merkezlerinde modern Batı düşüncesinin ve pedagojik stratejilerin teorik ve pratik temelleri atılırken, Abbasiler döneminde Bağdat, Endülüs Emevileri döneminde ise Cordoba ilmi çalışmaların cazibe merkezlerine dönüşmüştür.⁶

Osmanlı İmparatorluğu'nda da gerek ilim adamı gerekse yönetici yetiştirmeye yönelik yabancı öğrenci uygulamaları zirve noktaya ulaşmış, bölgesel ihtiyaçlar çerçevesinde insan yetiştirilmeye özen gösterilmiştir. Osmanlı sisteminde yabancı unsurların kendi içinden seçilen kabiliyetli gençler yoğun ve çok boyutlu eğitim-öğretim süreciyle hem teorik hem de pratik anlamda donanımlı hale getirilmişlerdir.

Ayrıca eğitim sayesinde yenilikleri öğrenerek uygulayacak insanlar yetiştirilip ekonomik ve sosyal kalkınma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Eğitim genel olarak iki farklı gruba yönelir. Bunlardan birincisi genel olarak halkın eğitimi, ikincisi ise lider, önder ya da aydın grubun eğitimidir. Gerek dünyada gerekse Osmanlı'dan Cumhuriyete uzanan süreçte eğitimin, bir devlet hizmeti haline gelmesi ile beraber, halk ve aydın grubun, devletin siyasi, sosyal ve kültürel hedefleri doğrultusunda yetiştirilmesi için planlanmış ve uygulanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde öncelikle askeri yenilgilerin önüne geçmek amacıyla eğitime yönelen devlet daha sonra sivil alandaki modernleşme çabalarını

⁶ Hayati BEŞİRLİ, *Türkiye'de Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma*, Ekinoks Yay., Ankara, 2011, s.37.

gerçekleştirebilmek için de bu alana yönelmiştir. Bu kapsamda ihtiyaç hissedilen askeri ve sivil personelin yetiştirilmesi için yurtiçinde okullar açılırken aynı zamanda yurt dışına da çok sayıda öğrenci gönderilmiştir. Yurtdışı eğitimi Cumhuriyet döneminde de artarak devam etmiştir. 1730'lu yıllardan günümüze devam eden bu uygulama, devletin eğitim ve kültür politikaları, modernleşme çabaları ve siyasi uygulamalardan önemli oranda etkilenmiştir. Devlet tarafından yurtdışı eğitimine gönderilen öğrenci sayıları bu faktörlere göre artmış veya azalmıştır.⁷

Çekim merkezlerinin Avrupa'ya kayması Aydınlanma Hareketleri sonrası gerçekleşmiştir. Başlangıçta cazibe merkezi olan Fransa ve Almanya'dan sonra İngiltere ve ABD ön plana çıkmıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkeler arasında anlaşmalar yoluyla bilim ve kültür alışverişi eğitim-öğretim yoluyla sağlanmaya başlamıştır. 1960'larda gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere kalkınmaya yönelik "yardım" amaçlı eğitim-öğretim bursları tahsis ettiği görülmektedir. 1970'lerin sonlarına gelindiğinde ise bu faaliyetlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal birçok yönü olan kapsamlı faaliyetler olarak karşımıza çıkmıştır. Bu merkezlerin ön plana çıkmalarındaki en büyük etkenlerden birisi diğer ülkeler nezdinde oluşturdukları algı ve diğer ülke halklarının bu ülkelerin çekim gücü ve üstünlüklerini kabul hakkında oluşturdukları imajdır. 1980'lerde özellikle Avrupa'da eğitim-öğretim alanında işbirliği ve değişim programları yürürlüğe konularak Avrupa birliği entegrasyon sürecine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.⁸

Tarihsel olarak farklı amaçlarla gerçekleşen uluslararası öğrenci hareketi günümüzde ekonomik kazanım yanında bilimsel ve kültürel birikim aktarıldığı önemli bir vasıta olarak hacmini gün geçtikçe artırmaktadır. IDP Education Australia Limited'in Eylül 2002 tarihinde yayınladığı Global Student Mobility 2025 adlı raporda, uluslararası öğrenci hareketliliğinde yıllık % 6'lık bir artışın olacağı tahmin

⁷ Seyfi YILDIRIM, *Eğitim Amacıyla Yurt Dışına Gönderilen Öğrenciler(1940-1970) : Prosopografik Bir Çalışma Örneği*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2005, s. 1.

⁸ Hans de WIT, *The Dynamics of International Student Circulation in a Global Context*, Australian International Conference, 2008, www.aiec.idp.com 01.10.2012.

edilmektedir. Rapora göre 2020 yılında 5,8 milyon ve 2025 yılında 7,2 milyon uluslararası öğrenci rakamına ulaşılacağı öngörülmektedir.⁹

Öğrenci Değişim Programı Uygulamaları

Ekonomik kalkınma, kişisel gelişim, sosyalleşme ve mesleki kazanım yanında kültürel etkileşim, bilgi üretimi, bilginin paylaşımı ve transferi noktasında büyük önem taşıyan uluslararası öğrenci hareketliliğinin stratejik boyuttaki önceliği kamu diplomasi bağlamında giderek artmaktadır. Bugün pek çok gelişmiş ülke uluslararası yükseköğrenimi kamu diplomasisinin önemli bir enstrümanı olarak kullanmaktadır.¹⁰

Tüm dünyada artan rekabet, yenilik talepleri, yeni pazar ve üretim seçenekleri; devamlı olarak bilgi, teknoloji ve hizmet üreten “bilgi toplum”unun kalkınma için önemini daha da belirginleştirmektedir. Bu süreçte üniversitelerin rolleri artmakta ve bilginin uluslararası boyutta etkili olarak kullanılabilmesi için yeni girişimcilik kültürü geliştirmeleri beklenmektedir. Bu gelişmeler yükseköğretimin de uluslararasılaşmasını zorunlu kılmakta ve bu alanda rekabeti artırmaktadır. Günümüz üniversiteleri dışa açılmakta ve uluslararası yükseköğretim pazarından pay alma yarışına girmektedir. Bu anlamda uluslararası nitelikte üniversitelerin sayısı giderek artmaktadır. ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi uluslararası yükseköğretime büyük önem vererek ülkelerindeki üniversiteleri markalaşmaya teşvik etmektedirler. Fransa ve Almanya gibi Avrupa ülkeleri de uluslararası yükseköğretim pazarından pay almak için stratejiler geliştirmektedirler.¹¹

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın temel unsuru öğrenci hareketliliğidir. Günümüzde uluslararası öğrenci hareketliliğinde küresel bir rekabet ortamı oluşmuştur. Yetenekli öğrencilerin ve akademisyenlerin bu rekabetin ana unsuru olmaya devam ettiği görülmektedir.

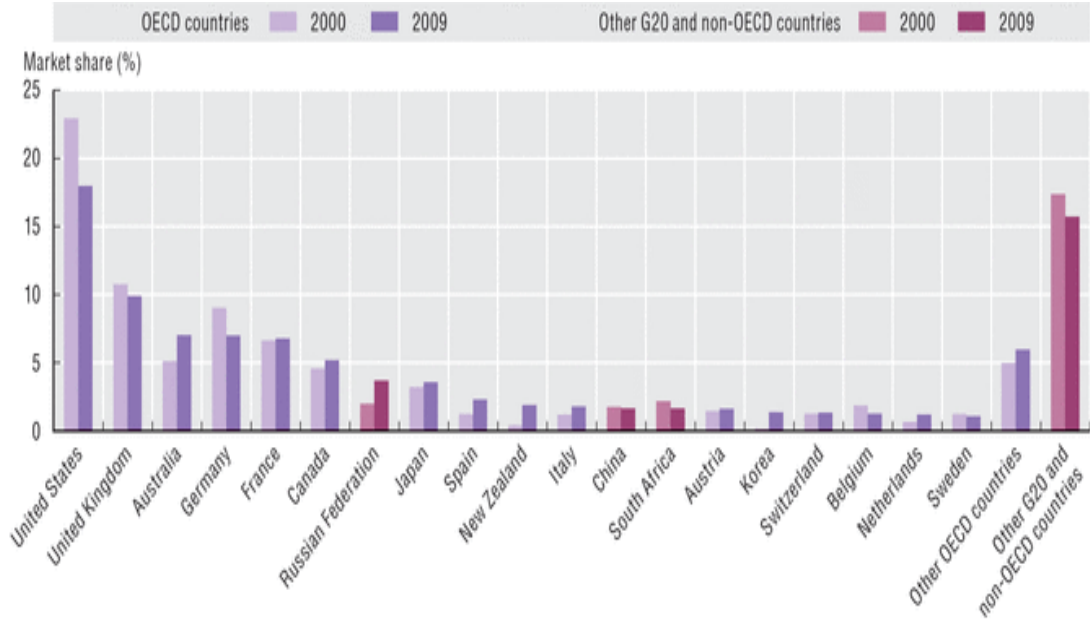
⁹ http://www.aiec.idp.com/pdf/Bohm_2025media_p.pdf (01.10.2012).

¹⁰ Nye, a.g.e.,s.28.

¹¹ Murat ÖZOĞLU, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, SETA, s.21-22.

UNESCO verilerine göre öğrenimini ülkesi dışında gören öğrenci sayısı yaklaşık 3 milyon'dur. Bugün dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliği kalkınma, gelişme, diplomasi ve diyalog parametreleri ile yakından ilişkilidir. Birçok ülke, siyasi-kültürel strateji ve ekonomik getiri bağlamında ulusal stratejik politikalar uygulamaktadır. Günümüzde uluslararası öğrenci hareketliliğinde ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Çin, Japonya, Rusya gibi ülkeler öne çıkmaktadır. Bu ülkeler bu alanda stratejik planlar geliştirerek çok yönde kazanımlar elde etmektedirler.¹²

Tablo 2: Öğrenim Gördükleri Ünelere Göre Yabancı Öğrenci Oranları¹³

¹² Talip KÜÇÜKCAN, Bekir S GÜR., *Türkiye'de Yükseköğretim-Karşılaştırmalı Bir Analiz*, SETA Yay., Ankara, 2010, s.58-62.

¹³ Kaynak: OECD (2011), *Education at a Glance 2011*, http://www.oecdilibrary.org/sites/eag_highlights2011en/01/11/121.html?contentType=&itemId=/content/chapter/eag_highlights-201113en&containerItemId=/content/serial/2076264x&accessItemIds=/content/book/eag_highlights-2011en&mimeType=text/html , 30.04.2013.

ABD (Fullbright)

Uluslararası öğrenci değişim programı çalışmaları ile kamu diplomasisinin en başarılı örneklerinden birisi ABD’de uygulanan Fulbright Bursu Programıdır. Fulbright Programı, Amerikan Kongresi tarafından 2. Dünya Savaşı sonrası 1946’da eğitim ve kültürel değişim yoluyla ülkeler arasında ortak bir anlayış geliştirmek için oluşturulmuştur. Dışişleri Bakanlığına bağlı Eğitim ve Kültürel İlişkiler Dairesi tarafından desteklenen ve büyük ölçüde bağımsız bir vakıf olan Uluslararası Eğitim Enstitüsü (IEE) tarafından yürütülen Fulbright programı, her yıl yaklaşık 8 bin uluslararası öğrenci, öğretmen ve akademisyene burs imkanı sağlamaktadır.¹⁴ Program 2009-2010 yılında yaklaşık 385 milyon dolar bütçeye sahiptir. 155’in üzerinde ülkede uygulanmakta olan program, 50 ülkede kurulu bulunan ABD ve ilgili ülke temsilcilerinin oluşturduğu Fulbright komisyonu tarafından yürütülürken, komisyonun bulunmadığı ülkelerde ABD Büyükelçiliklerinin Halkla İlişkiler Birimi tarafından yürütülmektedir.¹⁵

Fulbright kapsamında burs verilen öğrenci, akademisyen, sanatçı ve uzman sayısı 300 bine ulaşmıştır. Bunun yanında *Global Undergraduate Exchange Program*, *Community College Initiatives*, *Opportunity Grants*, *Study of the U.S. Institutes for Student Leaders Program*, *Youth Exchange and Study Program*, *Au Pair*, *Work&Travel* (*Küresel Lisans Değişim Programı*, *Kolej Programları*, *Fırsat Hibeler*, *Öğrenci Liderleri Programı*, *Gençlik Değişim ve Eğitim Programı*, *Seyahat ve Çalışma Programları*, *ABD Enstitüleri Çalışması*) gibi pek çok burs seçeneği¹⁶ ve kendi imkânlarıyla öğrenim görecekt öğrenciler için de gelişmiş tanıtım ve pazarlama yöntemleri uygulanmaktadır. Yine Dışişleri Bakanlığına bağlı Eğitim ve Kültürel İlişkiler Dairesi tarafından desteklenen “Education USA” isimli organizasyon, hem internet sitesi üzerinden hem de 170’in üzerinde ülke ve bölgede sayıları 450’yi aşan ofislerde, ABD’deki yükseköğretim ile ilgili danışmanlık hizmeti vermektedir.

¹⁴ Fulbright Association, <http://www.fulbright.org/>, 30.04.2013.

¹⁵ *Fulbright Annual Report 2009-2010*, U.S. Bureau of Educational and Cultural Affairs, 2011.

¹⁶ U.S. Department of State, <http://exchanges.state.gov/index/search.html>, 03.10.2012.

Elli yılı aşkın bir süredir devam eden bu eğitim faaliyetleri, 2. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan iki kutuplu dünyada demokrasiyi, batı düşünce ve yaşam biçimini dünyada yaygınlaştırmak amacı içerisinde olduğu düşünülmektedir.

İngiltere (Chevening)

İngiltere'nin kültürel diplomasi faaliyetleri ise BBC ve British Council aracılığıyla yürütülmektedir. Eğitim ve kültür alanında yoğunlaşan British Council 1934 yılında kurulmuştur. Kamu diplomasisi yaklaşımına uygun olarak British Council'in temel hedefi İngiltere'deki insanlar ile diğer ülkelerdekiler arasında karşılıklı faydaya dayalı ilişkileri inşa etmek ve İngiltere'nin başarılarının diğer halklar nezdinde kıymetinin artırılmasını sağlamaktır. British Council 110 ülkede 191 ofise sahiptir. 1983 yılında kurulan ve dünya çapında British Council tarafından yürütülmüş olan Chevening başta olmak üzere değişim programlarına 116 farklı ülkeden aday kabul edilmektedir. 2012 yılında yaklaşık 700 öğrencinin faydalandığı değişim programına katılanların sayısı 208 bindir. Dünya genelinde 41 binden fazla program mezunu aktif olarak Chevening networkunda yer almaktadır. İngiliz Hükümetinin en büyük uluslararası öğrenci değişim programı olan Chevening Burs Programının idaresi Nisan 2012'den itibaren "Association of Commonwealth Universities" adlı organizasyon tarafından yürütülen Chevening Sekreterliğine devredilmiştir.¹⁷ 2009-2010 döneminde uluslararası öğrenci değişim programlarını yöneten British Council 708 milyon İngiliz Sterlini bütçeye sahiptir. Bütçenin %51'i British Council tarafından sunulan hizmet gelirlerinden sağlanırken %30'u İngiliz Hükümeti tarafından sağlanmıştır. Değişim programları için aynı dönemde 443 milyon sterlin bütçe kullanılmıştır.¹⁸

ABD ile kıyaslandığında daha erken dönemlerde başlayan ve İngiliz halkının değer ve düşüncelerinin diğer ülkelerde daha iyi bilinmesini sağlamak ve kolonilerle beraber ortak kültürel gelenekleri güçlendirmek amacıyla ortaya çıkmış olan bu programın bütçesinin ABD bütçesinden 2010 yılı itibariyle üç kat daha fazla olmasına

¹⁷ İngiltere Dışişleri Bakanlığı, <http://www.fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/scholarships/>, 05.10.2012.

¹⁸ British Council, *Annual Report 2009-10*, London, 2010, s.58-65

rağmen istatistikî verilere dayanarak uluslararası öğrencilerin tercihinin ABD'den yana olduğunu söylemek mümkündür.

Rusya

Öğrenci değişim programlarına 1865 gibi çok erken tarihlerde başlayan Rusya'da şuan 120 bin civarında uluslar arası öğrenci eğitimlerini devam ettirmektedir. Bu öğrencilerin yaklaşık 34 bini Bağımsız Devletler Topluluğuna üye ülke öğrencileridir.¹⁹ Fakat bu sayılar Rusya siyaseti ve çıkarları için hala yeterli görülmemekte daha fazla uluslararası öğrenci çekebilmek için kanuni düzenlemeler yapılmaktadır.

Yapılan düzenlemelerle, eğitim kurumlarına yabancı öğrenci kabulü çerçevesinin genişletilmesi, Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu üye ülkeleri arasında üniversitelerin faaliyetlerinin geliştirilmesi, yurtdışı yabancı eğitim kurumlarında Rus dili öğretiminde destek olunması, Rusya üniversitelerine yurtdışından yetenekli öğrencilerin seçimi, Rusya eğitim programlarının ihracatının desteklemesi, Rusya'nın ana üniversitelerinin uluslararası otoritesin arttırılması, Rusya ve Sovyet eğitim kurumlarından mezunları ile çok taraflı faaliyetler öngörülmüştür.²⁰

Rusya'da uluslararası öğrencilerin kabulü 2011 yılına kadar Dışişleri Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Gelişim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Rusya İşbirliği, Eğitim Gözetim Müdürlüğü, Federal Güvenlik Bürosu gibi kamu kurumları, İNKORVUZ²¹, Yabancı Öğrenci Derneği gibi STK'lar, Halk Dostluk Üniversitesi, Moskova Enerji Mühendisliği Enstitüsü, Moskova Devlet Mühendislik Fiziği Enstitüsü, Moskova

¹⁹ Rusya Devlet Federal İstatistik Ajansı 2009 – 2010 yılları verileri, http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_11/IssWWW.exe/Stg/d1/08-12.htm , (15.11.2012).

²⁰ 393 sayılı “2010 yılına kadar Rusya Eğitimi Modernleşme Konsepti” Kararnamesi, Rusya Milli Eğitim Bakanlığı, Moskova, 2001. Bkz. http://www.edu.ru/db/mo/data/d_02/393.html, (30.04.2013).

²¹ İNKORVUZ, Öğretim Kurumları Mezunların Uluslararası Koordinasyon Kurulu, kar amacı taşımayan bir ortaklıktır. Eski Sovyet ve Rusya eğitim kurumlarının mezunların oluşturduğu bir dernektir. <http://www.incorvuz.ru/index.shtml> ,(15.11.2012).

Devlet Dilbilim Üniversitesi, MISA gibi yükseköğretim kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan *Yabancı Vatandaşlar ve Yurttaşların Öğretime Kabulü Müdürlükler Arası Çalışma Grubu* tarafından yapılmaktaydı. Bu kurulun yaptığı çalışmalar ile ilgili kurumlara belirli sayıda öğrenci kabulü ve takibi için kota tahsis edilmiştir. Adı geçen kararname sadece federal bütçe kapsamında her sene 10 bin öğrenciyi öğretime kabul edilmesini karara bağlanmaktadır. Yüksek eğitim kurumlarının yabancı öğrenci kabul alım sürecine 2012 yılında yenilik getirilmiştir. Bu yeniliğe göre üniversiteler burslu öğrencileri kabulü için Milli Eğitim Bakanlığına başvurup, belli bir yazılı sınav sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Rusya’da eğitim görmek isteyen yabancı vatandaşlar ve yurttaşları için Milli Eğitim Bakanlığı 14 dilde özel bir internet sitesini açmıştır.²²

Almanya DAAD

Almanya kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütücüsü Dışişleri Bakanlığı bu çalışmalarını “Kültür ve Kültürlerarası Diyalog” başlığı altında yürütmektedir. Bakanlığın kamu diplomasisi amaçları; Almanya’nın canlı, çok yüzlü ve uluslararası kültürel sahneye sahip olması, burslar kapsamında Almanya’nın yüksek eğitim merkezi olarak dünya çapındaki genç araştırmacıları cezp etmesi, Avrupa’da ve dünyada Alman dilinin teşvik edilmesi, AB içerisinde entegrasyonun derinleştirilmesi gibi konulardır.²³

Almanya’da uluslararası öğrenci ve eğitimci değişim faaliyetlerini organize eden en önemli ve en büyük kuruluş 1925 yılında kurulan Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD) adlı organizasyondur. 1945 yılında kapatılan 1950 yılında çalışmalarına tekrar başlayan kuruluş bugüne kadar 1,5 milyondan fazla öğrenci ve akademisyene finansal destek sağlamış, bunun yanında Alman yükseköğretiminin uluslararasılaşmasına sürecini katkı sağlamakta, Almanca ve Alman çalışmalarını teşvik etmekte, gelişmekte

²² <http://www.russia.edu.ru/> (15.11.2012).

²³ Federal Foreign Office, Culture and Intercultural Dialogue, www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/KulturDialog/ZieleUndPartner/ZielePartner_node.html (03.10.2012).

olan ülkelerde Alman üniversiteleri kurmakta ve Alman karar vericilerine eğitim, kültür ve kalkınma alanlarında politika yapım sürecinde destek olmaktadır. Birçok kamu kurumu ve uluslararası kuruluş tarafından desteklenen bu organizasyon, uluslararası öğrencilere ve yurtdışında eğitim görecekt Alman öğrencilere burs, Alman üniversitelerinin uluslararasılaşma süreçlerinde proje geliştirilmesi ve değişim programlarına destek, Alman dili ve kültürü merkezlerine katkı ve geliştirmekte olan ülkelerle eğitim alanında işbirliği gerçekleştirilmesi gibi temel çalışmaları yerine getirmektedir.²⁴

DAAD bu stratejik amaçlarını geliştirmek üzere yıllık yaklaşık 384 milyon avro bütçe kullanmaktadır. DAAD bütçesinin % 44'ü Alman Dışişleri Bakanlığı, % 24'ü Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, %14'ü Avrupa Birliği tarafından karşılanmaktadır. DAAD internet üzerinden ve bunun yanında dünya genelinde 14 bölge ofisi ile 51 bilgi merkezi aracılığı ile Almanya'daki ve diğer ülkelerdeki yükseköğretim kuruluşları hakkında bilgi ve danışmanlık hizmeti sağlayarak yurtdışından yetenekli öğrencilerin Almanya'da, Alman öğrencilerin ise yurtdışında eğitim almalarını temin etmektedir.²⁵

DAAD programı kapsamında eğitim gören mezunlar ile ilişkilerin devam ettirilmesine önem verilen mezunlar farklı programlar çerçevesinde davet edilmektedir. 1950 - 2011 yıllarında 790 bin yabancı DAAD kapsamında Almanya tecrübesi kazanırken aynı dönemde 980 bin Alman'a uluslararası eğitim imkânı sağlanmıştır. DAAD çerçevesinde *Support for interns, Cooperation program scholarships, Bilateral exchange of academics, Exchange in the context of partnership and university programs, One-year scholarships, Study tours, Study stays and re-invitations of foreign academics, Semester and short-term scholarships (Stajyer Bursları, İşbirliği Programı Bursu, İşbirliği ve Üniversite Programları, Bir Yıllık Burs, Çalışma Gezileri, Akademisyenlere Yönelik Programlar, Yarı Yıl ve Kısa Dönemli Burslar)* gibi kategoriler altında 250'dan fazla program uygulanmaktadır. 100 genel ve teknik üniversite, 162 uygulamalı eğitimler üniversitesi ve 52 müzik ve sanat üniversitesi

²⁴ DAAD, <http://www.daad.de/portrait/wer-wir-sind/kurzportrait/08940.en.html>, (03.10.2012).

²⁵ DAAD Annual Report 2011, DAAD Pub., Bonn, 2012.

olmak üzere 365 yükseköğretim kuruluşu ile işbirliği halinde çalışmalarını sürdürmektedir.²⁶

Almanya'nın kültür diplomasisi faaliyetleri genel olarak onun Avrupalı kimliği üzerine kurulmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası süreçte Almanya Avrupa ülkeleri arasında çok kültürlü yapısı ile dikkat çekmekte ve bunu ince güç unsuru haline getirerek avantaja dönüştürmeye çalışmaktadır. Almanya'nın Avrupa Birliği'nin merkezinde yer alması onun tarihsel olarak güçlü köklerini ince güç unsuruna dönüştürebilme yeteneğinde yatmaktadır. Almanya, uluslararası öğrenci değişim programı DAAD ile Avrupa'nın uyum sürecine katkı sağlayarak Avrupa içerisinde ince gücünü artırmakta, Avrupa dışındaki ülkelerde ise Alman ve Avrupa değerlerinin yayılması, Alman gelişmesinin hikâyesinin en etkili şekilde anlatılması amaçlarını gerçekleştirmektedir. Savaş sonrası dönemde Fransa ile gerçekleştirilen mübadele çalışmalarında yaklaşık 5 milyon genç programa dâhil edilmiş, iki ülke arasında yüzyıllara dayanan olumsuz algıların giderilmesi ve Avrupa bütünleşmesinin temelleri atılmaya çalışılmıştır. “Mübadele ile Değişim” söylemleriyle çalışmalarını sürdüren DAAD programları ile uluslararası arenada Almanya'ya destek veren etkin kişiler yetiştirilmekte, sosyal değişim programları uygulanarak Avrupa değerlerinin evrenselleşmesine katkıda bulunmaktadır. Program kapsamında eğitim alan üstün başarılı öğrencilerin mezuniyet sonrası Almanya'da istihdam edilmesinin önü açılarak farklı coğrafyalardan insanların Almanya'nın gelişmesinin bir parçası olması temin edilmektedir.

Fransa Eiffel

285 bin uluslararası öğrenci sayısı ile dünyada üçüncü sırada bulunan Fransa'da devletin uluslararası öğrenci hareketliliği için aktif politikalar izlediği görülmektedir.²⁷ Uluslararası öğrenci hareketliliğinde izlenen en önemli politika öğrenci harçları ile ilgilidir. Yükseköğrenimin kamu hizmeti olarak değerlendirilmekte ve öğrenci harçlarının önemli bir kısmı devlet tarafından sübvansede edilmektedir. Uluslararası

²⁶ DAAD, a.g.e.

²⁷ UNESCO, *Global Education Digest 2011*, UIS, 2011.

öğrenciler Fransız öğrencilerle aynı ücretleri ödemekte ve aynı sosyal haklardan faydalanmaktadır.²⁸ Fransa Avrupa Birliği ve Dışişleri Bakanlığı ile Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı öncülüğünde 2010 yılında Fransız yükseköğretiminin tüm dünyada tanıtmak, Fransa’da eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik hizmetleri koordine etmek ve uluslararası öğrenci hareketliliğini teşvik etmek üzere Campus France adlı organizasyon kurulmuştur. 110 ülkede 141 ofis ve 39 şube ile çalışmalarını sürdüren Campus France ülkenin yükseköğretiminin tanıtımını yapmakta ve ilgili öğrencilere danışmanlık hizmeti vermektedir. Dünya genelinde 300’ü aşkın personeli ile faaliyetlerini devam ettiren Campus France 2011-2012 döneminde 630 farklı programda 28.000 burs sağlamıştır. Organizasyonun 2012 yılı bütçesi 25,5 milyon Avrodur.²⁹

Fransa’nın uluslararası öğrenci hareketliliği ile ilgili uyguladığı en önemli politika yukarıda da belirtildiği gibi yabancı öğrencilere yönelik harç politikasıdır. Burs almayan yabancı öğrenciler, Fransız öğrenciler gibi muamele görmekte, üniversitelerde düşük ücretler ile öğrenim görmektedirler. Bu şekilde tüm uluslar arası öğrencilere dolaylı burs imkânı sağlanmaktadır. Hükümet ve Campus France tarafından organize edilen öğrenim, yerleştirme, bilimsel çalışma başlıklarında birçok burs programı uygulanmaktadır. Bazı ülke ve bölgelere de birtakım özel burs imkânları sağlanmaktadır. Kültürel, akademik, ekonomik ve siyasi amaçlarla 1999 yılında uygulamaya konulan Eiffel burs programı ile Fransa geliştirmekte olan uluslararası öğrenci hareketlilik programlarına daha etkin rol oynamayı hedeflemektedir. Özellikle mastır kurslarına destek verilen burs programının kapsamında 2012 yılında 89 ülkeden 1280 başvuru değerlendirmeye alınmış ve 39 ülkeden 410 aday kabul edilmiştir.³⁰

Fransa uyguladığı burs programları ile kamu diplomasisinin önemli bir aracı olan değişim programlarını birçok amacı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Kültürel alanda tarihi olarak etki alanında bulunan bölgelerde etkinliğinin devam ettirilmesi, değişim programları vasıtası ile ülke yükseköğretiminde yapılacak çalışmalar ve

²⁸ ÖZOĞLU vd., a.g.e. , s.42.

²⁹ CAMPUS FRANCE, <http://www.campusfrance.org/en/page/campus-france-offices-around-world>, (07.10.2012).

³⁰ Eiffel Scholarships, <http://www.campusfrance.org/en/eiffel>, (07.10.2012).

araştırmalar ile Fransız eğitiminin itibarının artırılması, ekonomik olarak ülke gelişmesine katkı sağlayan eğitim sektörünün büyümesine burs programları ile destek olmak ve en önemlisi siyasi olarak uluslararası arenada Fransa'nın etkinliğinin artırılması için burs programları önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.³¹ Eğitimi ülkenin ekonomik gelişmesinde önemli bir sektör olarak gören Fransa değişim programları vasıtası ile çok daha fazla öğrenciyi ülkesine çekmeye çalışmaktadır. Bu kapsamda organizasyon yapısı ve çalışma alanı yenilenen Campus France, Fransız yükseköğretiminin uluslararası piyasada en iyi şekilde pazarlanması için çalışmaktadır.

Kamu diplomasisi açısından önemli bir ince güç kaynağı olan kültürel değerler açısından zengin bir kaynağa sahip olan Fransa eğitim yolu ile bu değerlerini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Fransız dış politika önceliklerine göre geliştirilen yapısı ile Eiffel burs programı da Fransa'nın AB nezdinde eğitim ve kültür alanında daha etkin olmasını sağlarken özellikle eski koloni lkelerinde Fransa'ya destekçi gruplar ile ilişkilerin devamlılığını sağlayan önemli bir araç görevi görmektedir. Burs programlarına katılanlar ile program sonrası iletişimin öneminin farkında olan Fransa mezun öğrenci ağlarını güçlendirerek, uluslararası öğrenci değişim programlarının etkilerini artırmayı hedeflemektedir.³²

Öğrenci değişim programlarıyla ilgili, ABD ve Avrupa devletleri olan İngiltere, Almanya ve Fransayı batılı devletler olarak bir kategoride incelemenin daha doğru olacağı düşünölmektedir. Zira bu ülkeler zengin bütçe, yüksek organizasyon kabiliyetleri ve kendi aralarındaki Avrupa'da hâkim ülke olma çabalarıyla bir yarışma içerisindedirler. Bu yarışmanın gereği olarak yabancı öğrencileri kendi ülkelerine çekmek için tanıtım ve reklam gibi yüksek maliyetler gerektiren harcamalar yaptıkları bilinmektedir.

³¹ *Quality Charter for French Government Foreign Scholars 2008*, http://www.campusfrance.org/sites/default/files/eiffel_charte_qualite-uk.pdf, (07.10.2012).

³² CAMPUS FRANCE, <http://www.campusfrance.org/en/page/campus-france-offices-around-world>, (07.10.2012).

Çin

Öğrenci değişim programlarını Çin Milli Eğitim Bakanlığı ile ilişkili The China Scholarship Council (CSC) vasıtası ile yürüten Çin, kamu diplomasisi uygulamalarına paralel olarak bu programları zaman geçtikçe geliştirmektedir. CSC'in kuruluş amacı yurtdışında eğitim görmek isteyen Çinli öğrencilere finansal destek olmak ve Çin'de eğitimlerini devam ettirmek isteyen adaylara imkânları oluşturmaktır.

CSC' danışma kurulu ve komisyon üyeleri; Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kamu Güvenliği Bakanlığı, Ulusal kalkınma ve Reform Komisyonu, Çin Bilimler Akademisi, Çin Mühendislik Akademisi, Çin Sosyal Bilimler Akademisi ve Çin Doğal Bilimler Vakfı'ndan teşekkül ettirilmiştir. CSC yurtdışında eğitim almak isteyen tüm Çinli öğrenciler ile Çin'de eğitim almak isteyen tüm yabancılarla ilgili Çin Bursları işlemlerini idare etme, gerekli destekleyici projeleri yürütme, burs programının en iyi şekilde çalışmasını sağlayacak uygulamaları belirleme, diğer ülke, kurum ve kuruluşlarla öğrenci mübadelesi hakkında anlaşmalar yapma görevlerini yerine getirmektedir.³³ Program kapsamında 2010 yılında 163 ülkeden kabul edilen 8494 öğrencinin 4411'i Asya, 1606'sı Avrupa, 1582'si Afrika, 740'ı Amerika ve 155'i Okyanusya ülkelerinden kabul edilmiştir. Öğrencilerin %34'ü lisans, %35'i mastır, % 13'ü doktora programlarına kabul edilmiştir. Çin hükümeti özel sektör tarafından CSC kapsamında burs programları oluşturması çalışmalarında bulunmaktadır.

Çin diğer ülkelerle akademik, bilimsel, teknolojik ve kültürel ilişkilerini geliştirmek ve diğer ülkelerle olan ekonomik ve ticari bağlarını güçlendirmek için söz konusu değişim programlarına özel önem atfetmektedir. Programlar aracılığıyla Çin, diğer ülkelerle ikili ilişkilerini geliştirirken Çin halkı ile diğer ülke halkları arasındaki anlayış ve dostluk ilişkilerini güçlendirmeyi ve tüm dünyada Çin'in sosyalist kalkınma

³³ China Scholarship Council, <http://en.csc.edu.cn/About/c309df7fb3fa40b3a179a7ad93f11988.shtml>, (12.10.2012).

modelini tanıtmayı amaçlamaktadır.³⁴ Özellikle Afrika, Orta Asya, Ortadoğu gibi bölgelerden yoğun öğrenci mübadelesi gerçekleştiren Çin dış politikada ağırlık verdiği bölgelere yönelik özel uygulamalar geliştirmektedir.

CSC' danışma kurulu ve komisyon üyeleri sayısının bu kadar fazla ve farklı kurumlardan oluşmasının sebebi, burslandırılacak öğrencilerin öğrenimlerini tamamladıktan sonra nerede çalışacaklarıyla alakalı önceden bir planlamanın yapılmış olmasıdır. Örneğin; mühendis olacak bir öğrenciyi Çin Mühendislik Akademisi burslandırır ve takibini yapar.

Japonya

Kadim bir tarih ve farklı bir kültüre sahip olan Japonya bu farklılığı ile cazibe oluşturmaktadır. Japon kültürüne olan ilgiden yararlanmak isteyen Japon Dışişleri Bakanlığı, Japon kültürünü yurtdışında tanıtmak amacıyla kurulmuş olan Japon Vakfı ile işbirliği içerisinde kültürel değişim programları yürürlüğe koymuştur. 1954 yılında uygulanmaya başlanan Japon Hükümeti Monbukagakusho bursları kapsamında şuna kadar yaklaşık 160 farklı ülkeden 83 bin öğrenci Japonya'da eğitim almıştır. Japonya tarafından uygulanan bir diğer program "JET-Japon Exchange and Teaching Program"dır. Her yıl, farklı ülkelere 3000 genç Japonya liselerinde iki yıl boyunca İngilizce, Fransızca veya başka dil dersleri vermeye davet edilmektedir.³⁵

Özellikle Asya bölgesinde, ekonomik olduğu kadar politik etkinliğini daha da arttırmaya çalışan Japonya halen 128 bin dolaylarında seyreden yabancı öğrenci sayısını 2020 yılından önce 300 bin rakamına çıkarmayı hedeflemektedir. Daha önce belirtilen burs türlerinin yanında her yıl, değişik eğitim kademesinde yaklaşık 10 bin yabancı öğrencinin faydalandığı Japon hükümet bursu MEXT, kendi hesabına gelen ve üstün başarı gösteren 12 bin dolayında yabancı öğrenciye sunulan JASSO bursları ile Japonya'nın uluslararası öğrenci hareketliliğinde etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir. Doğrudan uygulanan burs programlarının yanında 33 bin yabancı

³⁴ *Annual Report 2010*, China Scholarship Program, 2011, s.13-16.

³⁵ Study in Japan, <http://www.studyjapan.go.jp/en/toj/toj0302e.html> , (15.10.2012).

öğrencinin faydalandığı (kaynağı Japon hükümeti tarafından karşılanan) kamu ve özel üniversite harç indirimleri, sağlık sigortasında yapılan %35'lik hükümet yardımı, 28 saate kadar yarı zamanlı çalışma izni ve barınmaya dönük büyük ölçekli projeler ve destek programları, 2000 yılından sonra vize işlemlerinde sağlanan esneklikler, öğrenci kabul edilen ülkelerde açılan temsilcilikler, Japon hükümetinin 2020 hedeflerine ulaşmada ne kadar kararlı olduğunun göstergeleridir. Öyle ki 2000 yılı öncesi 55,000 dolayında seyreden yabancı öğrenci sayısı bu düzenlemeler sonrasında 2009 yılında 130,000 yabancı öğrenci sayısına kadar çıkmıştır.³⁶

MEXT bursları için ¥24,073 milyon, kendi adına gelen öğrencilere destek amaçlı kullanılmak üzere ¥11,387 milyon, öğrencilerin barınma ihtiyacını karşılamak üzere ¥4,103 milyon olmak üzere Japon hükümetinin yabancı öğrenciler için bütçeden ayırdığı rakam yaklaşık ¥40 milyondur. Yabancı öğrencilerin %90'nın Asya ülkelerinden olduğu düşünüldüğünde, Japonya'nın bölgesinde politik ve ekonomik konumunu güçlendirmeye ve yabancı öğrenci piyasasındaki payını artırmaya çalıştığı söylenebilir.³⁷

Japonya ve Çin'i yabancı öğrenci değişim programları uygulamaları ile diğer batılı devletlerden ayıran en önemli özellik, bu iki ülkeye gelen yabancı öğrencilerin büyük çoğunluğunun civar ülkelere gelmiş olmasıdır. Hem Çin, hem de Japonya dış politikaları gereği özellikle diğer Uzakdoğu ülkelerine nüfuz etmek istemektedirler.

Gerek gelişimini tamamlamış batılı devletlerin 2. Dünya savaşı sonrası ideolojilerini aşmak amacıyla bir kamu diplomasisi aracı olarak kullandıkları programlar, gerekse gelişmekte olan Uzakdoğu ülkelerinin kendi bölgelerinde üstünlük kurma çabaları sonucunda ortaya çıkan programlar, aslında ülkelerin dış politika aracı olarak öğrenci değişim programlarını neden bu kadar önemsediklerini izah eder niteliktedir.

36 Hideki MARUYAMA, *International Student Policy of Japan*, MEXT, 2011.

37 *Outline of Student Exchange System*, Publication of Student Exchange Section, Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT), 2008.

Dünyada farklı ülkelerin öğrenci değişim programları ile ilgili farklı uygulamaları varken, “ “Doğu” ve “Batı” arasında Türkiye’nin yabancı öğrenci politikası ne düzeydedir ve uluslararası arenada ne kadar etkilidir? ” sorusunun cevabı ilerideki bölümlerde verilmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM I - TÜRKİYE’NİN BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ

1.1. Türkiye’ye Gelen Yabancı Öğrenciler

Türkiye tarihinde hep Avrupaya gönderilen öğrenciler öne çıkarılır, oysa aynı dönemlerde yabancı ülkelerden Osmanlı okullarında eğitim görmek için gelen pek çok öğrencinin varlığı biliniyor. Osmanlı modernleşmesi biraz da kısa sürede acil olarak yapılması gerekenlerin hayata geçirilmesinin tarihidir. Avrupa’da yüzyıllar içinde meydana gelen endüstriyel gelişme Osmanlı’da devlet programıyla kısa sürede geliştirilmeye çalışılmıştır. Avrupa’da endüstriyel gelişmenin ihtiyaçlarına cevap vermesi için sermayenin desteğiyle açılan modern yüksek okullar, Osmanlı’da devlet erki tarafından ihtiyaç olarak tespit edilmiş ve 19. yüzyılda açılmıştır. Ziraatten tıpa, harbiyeden mülkiyeye, öğretmen okulundan orman mektebine, maden okulundan telgraf mektebine ve sanayi okullarına kadar birçok modern yüksek okulun temelleri bu dönemde atılmıştır. Bu çabalar karşılıksız kalmamış Osmanlı okulları 20. yüzyıla girerken yabancı öğrencilerin okumak için başvurduğu cazibe merkezleri haline gelmiştir.

1904 yılında Rusya vatandaşı ve Petersburg Şark Dilleri Üniversitesi Hukuk bölümü mezunu Mösyö İsak Nesifah Osmanlı Darülfünunu Hukuk kısmına dinleyici sıfatıyla gelmek için izin istemiştir. Yine 1904 yılında Güney Afrika’daki İslam ahalisinden iki çocuk Öğretmen Okuluna kabul edilmiştir. 1908 yılında Beyoğlu’ndaki İtalyan Ticaret Mektebi’nde ve İtalya’nın Selanik’teki lisesinde tahsil görmüş olan bir öğrenci hukuk tahsili görmek için Hukuk Mektebi’ne devam etmek istedi. İran’dan 1911 yılında gelen 10 öğrenci İstanbul Polis Mektebinde, bu öğrenciler döndüklerinde İran’da önemli hizmetlerde bulunacaklarına nazaran ücretsiz okutuldu. Fakat bundan sonra gönderileceklerin masraflarının İran hükümeti tarafından karşılanacağı karara bağlanmıştı. 1916 yılında Almanya’da hukuk öğrencisi olan Yohannes Bişvef isimli Alman bir genç İstanbul’da olduğunu az da Türkçe öğrendiğini ve Darülfünun’da hukuk okumak istediğini dilekçeyle bildirdi. Çok iyi Türkçe öğreneceğini ve okulu bitirdikten sonra Osmanlı ordusu için çalışmak istediğini söylüyor. Osmanlı hukuku farklı olduğu

için gencin kaçınıcı sınıftan başlatılacağına karar verilemeyince birinci sınıftan başlamasının uygun olacağı kararlaştırıyor.³⁸

Yabancı öğrencilerle alakalı projeler genç Türkiye Cumhuriyeti'nin de gündemindeydi. Atatürk'ün 1932-36 yılları arasında hararetle savunduğu Güneş-Dil Teorisi üzerine yapılan çalışmalar sürerken, Türk Tarih Kurumuna "dil" kısmının da eklenmesi ve kurulacak yeni fakülte için Ortaasya'dan dilbilimcilerin ve talebelerin getirilmesi düşünülüyordu. Ancak bu düşünce uzun bir süre gerçekleştirilemedi.

Bu arada Hamdullah Suphi Tanrıöver, 1931'de Bakanlar Kurulu kararı ile Bükreş'e 1.sınıf elçi olarak tayin edilmiş ve bu görevini 1944 yılına kadar sürdürmüştü. Bu esnada Romanya ve Bulgaristan'da bulunan Türklerle yakından ilgilenmişti. İlk iş olarak kız ve erkek Gagavuz çocuklarından birçoğunu Türkiye'ye getirterek ilk, orta ve yüksek okullara yerleştirerek okumalarını sağlamıştır. Bu gençler okullarını bitirdikten sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine, Romanya'ya dönemeyerek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmişlerdir. Bundan sonra Türkiye'de görev alarak, evlenip çocuk çocuga karışmışlardır.³⁹ Beserabya'daki Gagavuz kasaba ve köylerini dolaşarak, bu bölgede Türkçe eğitim yapan 26 tane okul açtırmış ve bu okullara öğretmenler tayin ettirmiş ve Türkiye'den kitaplar getirterek bu okullarda okutmuştur. Ayrıca kızlı erkekli 30-40 kadar Gagavuz gencini Türkiye'ye göndererek çeşitli okullarda ve üniversitelerde eğitim ve öğretim görmelerini sağlamıştır.⁴⁰

1983-84 eğitim öğretim yılında İslam Kalkınma Bankası aracılığı ile Türkiye'ye ilk olarak beş Srilankalı öğrenci getirildi. Büyük Öğrenci Projesi'nin temellerinin atıldığı 1991 yılında İslam Kalkınma Bankası aracılığı ile Türkiye'ye getirilen öğrencilerin sayısı 317 kişiye ulaşmıştı. Yine bu yıl itibariyle mezun olan yabancı öğrencilerin sayısı 237'idi. İslam Kalkınma Bankası aracılığıyla 2013 yılı itibariyle Türkiye'ye getirilen öğrencilerin sayısı, programın başlamasının 30. yılında 1262 kişiye ulaşmıştır.⁴¹

38 Aynur Erdoğan, Dünya Bülteni, *Osmanlı okullarındaki yabancı öğrenciler*, <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=191776>, (30.05.2013).

39 Nuri Yavuz, *Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Gagavuzlar*, Akademik Bakış, Cilt 4 Sayı 7, s. 182, 2010.

40 Age, s.184.

41 YTB Arşivi, 27.02.2013 Tarihli İslam Kalkınma Bankası Raporu.

1.2. Büyük Öğrenci Projesi Nedir?

20.Yüzyılın son 10 yılında siyaset, ekonomi ve toplum yapılarında dünyada hızlı bir değişim süreci yaşanmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması, Doğu Blok'unun ve dolayısıyla 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan iki kutuplu sistemin sona ermesiyle uluslar arası sistemde askeri ve siyasi dengeler yeniden belirlenirken, çoğulcu katılımcı demokrasi, insan haklarına saygı, insan sorumluluğunun insan haklarının tamamlayıcı bir niteliği olması bilinci, serbest piyasa ekonomisi, ulusal ve uluslar arası saydamlık ve etik bu yeni oluşumun tüm dünya için geçerli temel olguları haline gelmiştir.⁴²

İki kutuplu sistemin sona ermesiyle ortaya çıkan bu yeni uluslar arası sistemde, Türkiye, yer kürenin odak konumundaki alanı haline gelen Avrasya bölgesinin merkezinde yer almaktadır. Sahip olduğu bu jeopolitik konum, Türkiye'nin Avrupa, Ortadoğu, Balkan, Kafkas, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinin özelliklerini birarada taşımaya olanak sağlamaktadır.

Bu küreselleşme ve yeni oluşumlar sonucu 1991 yılında ortaya çıkan yeni durum karşısında, Hükümet Programında (25 Kasım 1991) şu değerlendirme yapılmıştır: "Hükümetimiz, tarihsel bir yeniden yapılanma sürecinde bulunan Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerine ve işbirliğine büyük önem vermektedir. ... Cumhuriyetlerle ilişkilerimizin geliştirilmesi de bu temel yaklaşımla uyumlu bir tutum izleyecektir. Aynı yaklaşım, Kafkasya'da komşumuz olan Cumhuriyetler ile dil ve kültür yakınlığımız bulunan Cumhuriyetlerle ilişkilerimize de egemen olacaktır. 1991'de Dünyayı sarsan ve değiştiren devrim niteliğindeki demokratikleşme dalgasının ilk dönemi tamamlandı. Şimdi, umutlarıyla, sorunlarıyla, sürprizleriyle yeni bir döneme giriyoruz. Eskisinin yerini alacak yeni yapılar, yeni dengeler ortaya çıkmaya başlıyor. Her geçiş dönemi gibi bu dönem de istikrarsızlıklarla umut ve fırsatları bünyesinde bir arada taşımaktadır. Yeni dönem Türkiye'nin önünde geniş ufuklar da açmaktadır. Bu noktada doğru adımlar atılması hayatidir. Dış politikada atak olmak kadar, geniş tartışmalarla oluşmuş doğru açılımlarda bulunmak da önem taşıyor."⁴³

⁴² Güvenen, Orhan. "Türkiye'nin Orta ve Uzun Dönem Stratejik Hedefleri TC 2007-15 TC 2017-9 Genel Yorumlar." Ankara: DPT Yayınları, s.6 (1999).

⁴³ T.C. Başbakanlık. "Hükümet Programı." 25 Kasım (1991).

Hükümetin Orta Asya cumhuriyetlerine yönelik bu politikasına paralel olarak, söz konusu ülkelere götürülecek yardımların etkin bir biçimde yönlendirilebilmesi için, yeni bir örgütlenmeye gidilmiş ve "Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği " (Bugünkü adıyla; Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı- TİKA) Başkanlığı kurulmuştur.

Bu yeni ve hızlı gelişen durumlar bağlamında, Türkiye bir taraftan kendi politika ve eylem planını yaparken, öte yandan bağımsızlığını yeni kazanan ülkeler arasındaki ilişkiler de kurulmaya başlamıştır. Nitekim 30-31 Ekim 1992 tarihlerinde Ankara'da Birinci Türk Zirvesi toplanmıştır. Zirve sonucunda, ilgili ülkelerin devlet ve hükümet başkanları, ülkeleri arasında ortaklık geliştirme iradelerini açıkça ortaya koymuşlar ve ülkeler arasında ortak yarar temelinde çeşitli alanlarda çok taraflı ve ikili işbirliğinin geliştirilmesi arzusunu bir kez daha vurgulamışlardır. Ayrıca, eğitim ve kültür alanlarındaki işbirliği çabalarını memnuniyetle karşılamışlar, uluslarının, kültürlerinin ortak unsurlarını canlandırma çabalarını kuvvetle desteklemişlerdir.⁴⁴

Büyük Öğrenci Projesi'nin mimarlarından eski TBMM Başkanı ve dönemin Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan, dönemin Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, dönemin Cumhurbaşkanı Başdanışmanı eski Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek, dönemin Yurt-Kur Genel Müdürü Asım Enhoş, o günlere dair anılarını, Büyük Öğrenci Projesi'nin 20. Yılı münasebetiyle çekilen bir belgeselde anlatmışlardır;⁴⁵

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan belgesel çekimlerinde konuyla alakalı şunları söylemiştir:

“1991 yılının sonlarıydı. Bir gün geç vakit Bakanlıkta oturuyordum. Başbakanlıktan bir telefon geldi. Denildi ki; Sayın Başbakan hükümeti olağan üstü bir toplantıya davet ediyor. Merak ettim ne olabilir ki, gittik. Sayın Başbakan dedi ki; Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan etmeye başladılar. Bunun için toplandık. Bu Cumhuriyetleri Dünyada tanıyan ilk ülke Bizim olmamız lazım. Başka türlü bize

⁴⁴ Yüksel KAVAK ve Gülsün Atanur BAŞKAN. “Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akaraba Topluluklarına Yönelik Eğitim, Politika ve Uygulamaları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-20, s. 93 -94, 2001.

⁴⁵ Türkiye Üniversiteleri Mezunları ve Media Sənət Akademiyası, Video Görüntüsü, http://www.youtube.com/watch?v=0g_-4yXhyZQ, 30.05.2013.

yakışmaz. ...Hikâye o akşam başladı”. “Atatürk’ün 1933 yılında söylediği; “ Sovyetler Birliği bir gün mutlaka dağılır, Türkiye’nin burada yaşayan soydaşlarına karşın şimdiden planlar yapması lazım”. O gerçek olmaya başlamıştı. Ben kendi açımdan, eğitim açısından dedim ki bizim bu Ülkelere, özellikle beş Cumhuriyete yapabileceğimiz en büyük ve de en ucuz yatırım, eğitim yatırımdır. Oradan öğrencileri Türkiye’ye getirip, Türkiye’de eğitim almalarını sağlamak ve bu mekanizmayı işletmek suretiyle hem oradaki gençlerimizin Türk eğitimini, özellikle teknik eğitimini almalarını sağlamak, hem de bu öğrencilerin ileride ülkemizle bu ülkeler arasında köprü olmalarını sağlamak. “Kaç öğrenci getirmeyi planlıyorsunuz?” dedi Sayın Başbakan. Ben dedim ki; her ülkeden bin kişi şimdilik. Ekonomiden sorumlu arkadaşımız itiraz etti. “ Biz şu anda çok zor durumdayız. Bunun altından kalkmakta zorluk çekebiliriz” dedi. Kendine göre haklı olabilecek bir takım argümanlar ortaya koydu. Sayın Başbakan “ bu önümüzde ki yıllarda yapılacak olan iki baraj projesini iptal edin” dedi. Bana da döndü,“ bin iyi bir rakam ancak bize yakışan daha çoktur” dedi. O zaman dedim ki, iki bin yapalım. “ Yap” dedi. Çok iddialı ama zor bir projeydi. Bir Amerikalı bu işi merak etti ve Türkiye’ye beni ziyarete geldi. “Siz bunu nasıl yaptınız?.. Bu dünyanın en büyük eğitim projesidir biliyor musunuz ?” dedi. Dedim bilmiyorum. “Ama sorun çıkar” dedi. Çıkmaması için uğraşıyoruz dedim”. “ Daha sonra Meclis Başkanıyken Azerbaycan’a yapmış olduğum bir ziyarette bu öğrencilerle bir araya gelme imkânım oldu. Bana göre hayatta yaptığım en iyi işlerden bir tanesiydi bu”.⁴⁶

Dönemin Cumhurbaşkanı Başdanışmanı eski Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek konuyla alakalı şunları söylemiştir;

“ Demirel’in desteği sayesinde, yani onun gölgesi altında, verdiği güçle, parayla Türkiye çok büyük şeyler yaptı. 1992-93 yıllarında Türkiye ABD’nin yapamadığını yaptı. Neyi yaptı?, 10 bin öğrenci getirme projesini. Yani böylece 10 bin insan geldi. Bunlar ciddi bir aksama olmadan yurtlara yerleştirildi. O zaman ki Yurt-Kur Genel Müdürü Asım Enhoş bu işi başardı. O zaman projelerden birisi her öğrenciye Türkiye’den bir aile bulma projesiydi. Bu konuyu da Türk Ocakları’na verdik görev olarak. Türk Ocakları bazı yerlerde (İzmir, Eski şehir) bunu başardı. Bazı yerlerde ise bunu başaramadı. ...Dolayısıyla biz yetiştiririz, göndeririz. Bunlar (Büyük Öğrenci

⁴⁶ Age.

Projesiyle Türkiye'ye getirilen öğrenciler) gittikleri yerlerde yararlı olurlar. Gittikleri ülkelere yararlı olmaları bizim için yeterlidir. Yani bir Azerbaycanlı Türk, önce Azerbaycan'a nasıl faydalı ola birim diye düşünmeli ve Azerbaycan vatanseveri olmalıdır".⁴⁷

Dönemin Yurt-Kur Genel Müdürü Asım Enhoş konuyla ilgili şunlara değinmiştir;

"Orta Asya Cumhuriyetlerinden ilk defa 14 Ekim 1992'de 10 bin öğrencinin birden Türkiye'ye getirilerken duyduğum heyecanı hala içimde taşımaktayım. Bizim en çok sıkıntımız yurt meselesiydi. Kendi öğrencilerimizin bile açıkta kalma tehlikesi vardı. Bu durumdayken 10 bin öğrenci gelince mecburen yeni yurtları kiraladık. Hep beraber seferber olduk. Bir ay içerisinde 20 bin karyola, 40 bin yatak, yorgan ve battaniye yaptırdım. Van'dan battaniye getirttim".⁴⁸

Türkiye böyle bir projeye girişmekle önemli ve isabetli bir karar almıştır. Ancak dönemin yetkili kişilerinin anlattıklarından da anlaşılacağı üzere, Türkiye bu projeye hazırlıksız ve herhangi bir alt yapı olmaksızın başlamıştır. Tabi ki sonuçları da hiç şüphesiz çok müspet olmayacaktır.

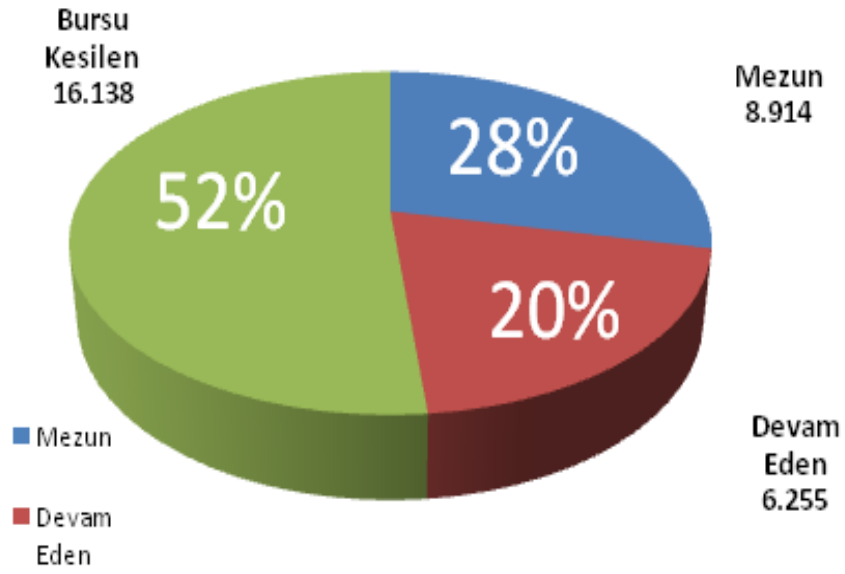
1992 yılında Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarla Türkiye arasındaki ilişkileri daha da geliştirmek amacıyla başlangıçta 5 ülkeyle (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan) başlatılan Büyük Öğrenci Projesii 57 devlet ve topluluğun dâhil olduğu önemli bir yabancı öğrenci programıdır. BÖP kapsamında öğrenim göreceğ öğrenciler için 12 ülkede (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Makedonya, Kırım, Kosova, Tataristan, Arnavutluk, Romanya ve Bosna-Hersek) Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) yapılmaktaydı. TCS test usulü olan ve soruları Türkiye'de hazırlanan bir sınavdı. Sınavın yapılmadığı bölge ve ülkelerde ise seçici kurullar aracılığıyla öğrenci getirilmekteydi. 1992 - 2011 eğitim yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütölen proje çerçevesinde 42.318 burs

⁴⁷ Age.

⁴⁸ Age.

kontenjanı tahsis edilmiş, ancak bunun 31.037'si kullanılmıştır. Projede mezun olan öğrenci sayısı 8.914'le sınırlı kalmıştır.⁴⁹

Tablo 3: Devlet Bursu Başarı Oranı % 48⁵⁰

Büyük Öğrenci Projesi ile Türkiye'ye öğrenim görmek için gelen ancak çeşitli nedenlerle bursları kesilen, kendi imkânlarıyla öğrenimini tamamlayan ya da tamamlayamadan ülkelerine geri dönen öğrenci sayısı ise 16.138'dir.

⁴⁹ YTB Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi, s.28

⁵⁰ MEB AB ve Dış İlişkiler Gn. Md. 06.05.2011 tarihli verileri.

Tablo 4: Yıllara Göre Ükelere ve Topluluklara Verilen Kontenjanlar ⁵¹

ÜLKE ADI	1992-1993	1993-1994	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	TOPLAM
Türkmenistan	1400	600	240	200	377	407	205	191	150	150	150	150	151	150	150	150	4821
Kırgızistan	1400	590	240	225	165	195	220	194	176	197	199	177	200	196	196	170	4740
Azerbaycan	1400	600	240	238	278	210	177	181	150	165	174	175	171	170	172	175	4676
Kazakistan	1400	600	240	234	189	210	177	184	150	165	172	178	185	185	180	176	4625
Özbekistan	1400	600	240	200	150	175	150	150	1	1			16	2	16	5	3106
Bulgaristan	132	157	81	115	149	107	70	72	120	83	94	90	90	80	67	65	1572
Afganistan	1	602	26	70	65	27	35	25	5	15	38	71	85	60	42	57	1224
Kosova	16	50	46	36	36	30	35	132	98	67	78	101	114	84	101	103	1127
Sancak	763	14	28	20	26	20	15	20	20	20	20	24	25	10	5	9	1039
Ukrayna	48	23	36	81	109	74	61	64	90	54	69	60	54	45	46	40	956
İrak	9	4	73	80	95	50	51	50	41	40	43	80	80	70	75	80	921
Bosna Hersek	8	391	40	60	60	43	35	36	26	36	32	32	30	30	25	25	909
Makedonya	5	86	39	47	47	30	30	41	36	43	53	58	74	45	40	46	720
Tataristan	29	99	35	30	74	60	55	42	30	36	50	32	36	31	26	26	691
Tacikistan	2	40	40	30	60	61	61	75	40	40	40	40	42	30	25	20	646
Moldova	84	100	20	20	21	33	26	22	30	42	40	42	41	40	36	25	622
Moğolistan	26	30	18	15	10	20	22	31	40	41	57	63	74	60	54	55	616
Batı Trakya			10	15	10	10	10	19	22	31	30	31	38	40	42	79	387
Rusya Federasyonu	38	35	11	14	20	15	20	22	20	11	20	36	24	20	25	25	356
Çin	45	20	15	10	16	20	15	25	21	21	21	20	35	20	22	25	351
Başkortoslan	21	61	30	30	30	30	25	40	23	11	10	13	5	4	2	1	336
Suriye	4	4	60	41	45	13	20	20	11	12	23	20	10	10	16	20	329
İran	6	8	17	5	11	15	20	30	35	28	24	22	30	20	27	27	325
Arnavutluk			20	30	29	25	25	25	15	16	15	20	25	20	20	14	299
Dağıstan	4	30	27	49	20	15	15	32	20	11	8	-5	20	5	12	8	281
Romanya		39	30	10	13	10	15	10	e	8	20	26	24	23	20	20	276
Karaçay-Çerkez	52	53	20	23	20	11	10	20	8	6	5	5	3	0	1	1	238
Çeçenistan	0	85	20	13	22	10	8	5	13	10	19	10	5	4	4	3	231
Kabartay-Balkar	34	57	20	20	10	20	10	12	10	7	8	5	3	2	2	1	221
Çuvaşistan		13	22	40	20	15	10	18	6	6	5	3	4	2	2	2	168
Gürcistan		5	10	10	8	10	10	2	2	10	11	15	21	10	10	10	144
İnguşetya		36	34	6	5	5	4	2	2	3	3	3	1	1	1	1	107
Tuva	4	11	10	10	5	5	5	7	8	8	8	5	3	3	3	4	99
Yakutistan (Sakha)		20	15	15	5	5	5	2	3	6	3	3	1	1	1	1	86
Buryat			20	10	2	5	2	4	4	4	4	3	4	3	4	5	74
Hakasya	7	10	10	10	5	3	5	4	3	3	4	3	1	1	3	1	73
Aftay	8	10	10	10	5	5	5	3	3	3	3	3	1	1	1	1	72
Hırvatistan						5	7	5	6	5	5	5	6	3	4	2	53
Litvanya		1	5		4	5	5	5	5	5	8	2	2			1	49
Adıgey	0	15	3	5	2	2			3	3	3	3	1	1	1	1	43
Ürdün										2	6	4	6	6	8	9	41
Lübnan						2	2	2	2	5	4	5	4	2	2	2	32
Sırbistan-Karadağ						3	2	2	2	2	.2	2	2	4	5	5	31
Polonya		6	3			2	2	2	2	2	1						20
Yugoslavya											5	6	7				18
Belarus					1	2	2	3	2	2	2	1					17
Kalmukya									2	2	3		1	1	1	1	11
Şor Tösleri		3		1								2	1	1	1	1	11
Kafkas	6																6
Mordoviya			1	2		2											5
Letonya					1							1	1				4
Şamara			4														4
Estonya												1				1	3
Mari			1	2													3
Penm Oblastı			2														2
TOPLAM	8352	5108	2114	2082	2220	2022	1684	1831	1464	1438	1594	1656	1928	1326	1498	1500	37817

⁵¹ F.T.Y VURAL, ve S. ALKAN, Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008), ODTÜ Araştırmalar Koordinatörlüğü, Ankara, 2009, s.18.

Tablo 5: Türkiye'de En Fazla Öğrencisi Bulunan Ülkeler (2010-2011) ⁵²

Ülkeler	Toplam	Yeni Kayıt
Azerbaycan	3.540	1.127
KKTC	3.503	334
Türkmenistan	2.929	1.113
İran	1.305	420
Bulgaristan	1.231	302
Almanya	1.143	405
Yunanistan	1.099	289
Moğolistan	956	189
Afganistan	812	147
Kazakistan	727	183
Bosna-Hersek	674	258
Kırgızistan	602	166
Rusya	516	108
Arnavutluk	482	90
Suriye	455	168
Diğer	5.571	1.740

2009-2010 akademik yılı verilerine göre, Türkiye’de yükseköğretim gören uluslararası öğrenciler, ağırlıklı olarak işletme-iktisat (% 22) ve mühendislik (% 20) alanlarında eğitim almıştır. Bu alanları, sırasıyla Fen Edebiyat (% 12), Sağlık-Tıp (% 12) ve eğitim (% 10) takip etmektedir. Uluslararası öğrencilerin % 6 sı Meslek Yüksekokullarında, % 5’i ise açıköğretimde eğitimlerine devam etmiştir.⁵³

⁵² Murat ÖZOĞLU, Bekir S. GÜR, İpek COŞKUN, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, SETA,2012, s. 56.

⁵³ Age. s.56.

Ağırlıklı olarak, öğrencilerin geldikleri ülkelerden kaynaklanan sorunlara bağlı olarak projenin başarısı arzu edilen düzeyde olmamıştır. Eğitim alanındaki işbirliği anlaşmalarının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik Daimi Komisyon toplantılarında Büyük Öğrenci Projesiyle ilgili olarak gündeme gelen bazı sorunlar şunlardır:

- Burs Şartnameleri'nde öngörülen koşulları taşıyan adayların seçilmemesi,
- Taraf ülkelere tahsis edilen kontenjanların zamanında kullanılmaması,
- Öğrencilerin akademik takvime uymamaları,
- Bursu kesilen öğrencilerin tekrar gönderilmesi,
- Öğrencilerin kayıt dondurma isteklerinin ciddi olarak incelenmemesi,
- Diploma denklik işlemleri konusundaki aksaklıkların giderilmemesi,
- Mezunlara istihdam olanakları sağlanmaması.

Tablo 6: BÖP Kapsamında Türkiye’de Öğrenime Devam Eden Öğrenci Sayıları ⁵⁴

Öğrenim Programı	Öğrenci Sayısı
TÖMER	753
Önlisans	118
Lisans	3.898
Yüksek Lisans	898
Doktora	532
Bütünleşik Doktora	4
Toplam	6.255

⁵⁴ MEB AB ve Dış İlişkiler Gn. Md. 06.05.2011 tarihli verileri.

1.2.1. Büyük Öğrenci Projesinin Amacı

1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı projenin amacını şu şekilde tanımlamıştır:

- Türk Cumhuriyetlerinin ve Türk Topuluklarının, yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak.
- Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirmek ve Türk Dünyası ile kalıcı bir kardeşlik ve dostluk köprüsü kurmak.
- Türkçeyi öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak.
- Türk Dünyasında yer alan ülkeleri, bu ülkelerin kendi aralarındaki ilişkileri geliştirerek bir büyük şemsiye oluşturmak.

Milli Eğitim Bakanlığı projenin amacını bu şekilde belirtmiştir. Ancak projeye alakalı kanun ve yönetmeliklerde şu sorulara cevap bulunamamıştır;

- Yasal dayanakları proje amaçlarına uygun mudur?
- Proje paydaşlarının sorumlulukları belli midir?
- Sorumlu Genel Müdürlüğün projeyi yönetebilme kapasitesi var mıdır?
- Üniversitelerin altyapıları buna müsait midir?
- Projenin işleyişi doğru mudur?
- Proje devam ederken veya sonunda projeye alakalı amaca ulaşip ulaşamadığı nasıl ölçülecektir?

Büyük Öğrenci Projesi'nin ortaya çıktığı tarihlerde, projenin amacı ve beklentilerine dair siyasilerin söylemleri ve bu söylemlerin kamuoyuna yansımalarıyla ilgili gazete ve dergilerde bir arşiv taraması yapılmıştır. Yapılan arşiv taraması neticesinde ne yazık ki, konuyla alakalı birkaç köşe yazısı ve yurtdışından gelen öğrencilerin hem kendi hem de Türk vatandaşı olan öğrencilerle aralarında çıkan münferit çatışmaları konu alan yazılar dışında projenin, kamuoyunda gereken ilgiyi görmediği veya projeye ilgili kamuoyunun yeterince bilgilendirilmediği gerçeğiyle karşılaşmıştır.

Yine projenin amaçları arasında bulunan, Türk kültürünü tanıtmak, Türkçeyi öğretmek, bu ülkelerle ilişkileri geliştirme, yetişmiş insan gücü elde etme ve Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirme çabalarının ne kadar karşılık bulduğu akademik çevrelerce hala tartışılmaktadır.

1.2.2. Büyük Öğrenci Projesinin Yasal Dayanağı

Büyük Öğrenci Projesi, Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları ile yapılan işbirliği antlaşmaları, protokoller, mutabakat zabıtları, daimi komisyon kararları, 2922 sayılı Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun, bu kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik ve söz konusu kanun gereği kurulan değerlendirme kurulu kararları ile öğrencilerin bursluluklarıyla ilgili iş ve işlemleri düzenleyen şartnamelere göre yürütülmektedir.⁵⁵

Projenin yasal dayanağını oluşturan Değerlendirme Kurulu; MEB, Devlet İçişleri, Dışişleri, Başbakanlık ve YÖK’tür. Kurul her yıl Mart ve Eylül aylarında toplanır. Ayrıca ihtiyaç olması halinde olağanüstü toplanmaktadır.

Proje MEB Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Genel Müdürlük; 1992 yılında, 3797 sayılı MEB Teşkilatı içerisinde ana hizmet birimi olarak kurulmuştur. Bakanlık verilerine göre projede 100 kişi görev yapmaktadır.

Bu bağlamda Projenin yapılanma, tanıtım ve uygulama alanlarında birtakım yeniliklere ihtiyaç duyulmuş ve proje “**Türkiye Bursları**” adı altında 2010 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Projenin koordinasyon görevi Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’na devredilmiştir⁵⁶

1.3. Türkiye Bursları

Türkiye tarafından uygulanmakta olan Büyük Öğrenci Projesi’nin başarı oranı ve etkinliği uygulamaya geçtiği ilk dönemden itibaren istenilen boyutta olmadığı gerekçesiyle yeni burs programı oluşturulması yoluna gidilmiştir. Türkiye’nin BÖP ile ilgili kapsamlı bir stratejisi olmaması, çok yoğun olarak gelen öğrenci hareketliliğine kurumların hazırlıklı olmayışı, özellikle 1990’lı yılların sonlarına doğru ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Çin ve Japonya gibi ülkelerinin sunduğu bursluluk programlarının daha cazip olması, yeterli tanıtımın yapılmaması, Türkiye’nin öğrenci başına düşen

⁵⁵ 2922 sayılı Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun Resmi Gazete tarih ve sayısı: 19.10.1983 - 18196

⁵⁶ YTB Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi, 2011, s.30.

imkânlarının zamanla azalması, ülkelere taahhüt edilmiş kontenjanlar, seçimlerin seçici kurullara bırakılmış olması, öğrencilerin öğrenimlerine devamları sırasında yaşadıkları yoğun bürokrasi, projenin durağan yapısı gibi pek çok unsur yeniden yapılanma sürecinin sebepleri olarak görülmektedir.⁵⁷ Buna paralel olarak uygulanmakta olan Hükümet burslarında da benzer problemlerle karşılaşmıştır. Yapılan anlaşmalarda bursluluk ile ilgili hususlar net olarak belirtilmediği için uygulamada pek çok farklılıklar ortaya çıkmış, birçok ülke ile mütekabiliyet prensibi ortadan kalkmıştır. Bir avantaj olması beklenen bursluluk uygulamalarının, istenilen çıktıları vermemesi ve program kapsamındaki bazı ülkeler ile problemlere neden olması sebebi ile ülkemiz açısından dezavantajlı bir duruma gelmesine neden olmuştur.

Burs programlarının yeniden değerlendirilmesine olan ihtiyaç, uluslararası gelişmelere yanıt verebilecek dinamik bir yapının oluşturulması, Türkiye'nin yönetebilecek politikaların belirlenmesi amacı ile 2011 yılında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın öncülüğünde 'Uluslararası Öğrenci Strateji Belgesi' oluşturulmuştur. Bu belge ile Türkiye'de öğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilere sunulan hizmetlerin bir plan dâhilinde gerçekleşmesi ve bu sağlanacak öğrenci hareketliliğinin ülke menfaatleri ve bölge ihtiyaçları göz önüne alınarak gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Belge ile uygulanacak programların; Türkiye'nin bölgesel ve küresel vizyonu ile uyumlu, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin gelişimine katkı sağlayan, dinamik ve gelişmelere adapte olabilen, kontenjan belirleme kriterlerini tanımlayan, öğrenci seçim sisteminin esaslarını ortaya koyan, soydaş ve akraba topluluklarla ilgili öğrenci çalışmalarına yönelik temel politikaları içeren, öğrencilere sunulacak rehberlik hizmetlerini içinde barındıran, mezuniyet sonrası ilişkileri tanımlayan politikalar için yol gösterici olması gerektiği belirtilmiştir.

Bu bağlamda yeni dönemde Türkiye'nin çok boyutlu bir uluslararası öğrenci politikası izleyerek, Orta Asya ve Balkanlar'daki soydaş ve akraba topluluklardan çok daha nitelikli adaylara ulaşılması, Çin ve Hindistan başta olmak üzere Asya ve Uzakdoğu ülkelerine stratejik önem verilmesi, dini-kültürel bağlarımızın kuvvetli

57 YTB.age, 2011, s.29.

olduğu Ortadoğu ülkelerine özel önem verilmesi ve Afrika ve Güney Amerika ülkelerine yönelik yeni yaklaşımlar geliştirilmesi gibi hedefler belirlenmiştir.

2012’de Türkiye tarafından Hükümet Bursu, Devlet Bursu, Bakanlık Bursu, Türk Diyanet Vakfı Bursu gibi adlarla verilen değişik burslar tek bir çatı altında toplanarak ‘Türkiye Bursları’ adıyla birleştirilmiştir. 2012/13 akademik yılından itibaren kabul edilecek uluslararası burslu öğrencilerin seçimi ve yerleştirilmesi yeni burs programına göre yapılandırılmıştır.

Ön lisans, lisans, lisansüstü ve araştırma ve branş olmak üzere dört kategoride yapılandırılan yeni burs modülü on yedi farklı burs programından oluşmaktadır.

Lisans bursları, bölgesel ekonomik, siyasi ve coğrafi farklılıklar gözetilerek yeni stratejilerin geliştirilmesine olanak sağlayacak şekilde çeşitlendirilmiştir.

Kontenjan belirlemede Türkiye’nin bölgedeki siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerini ve bölge/ülke topluluklarının ihtiyaçlarını dikkate alarak ve ilgili kurumların katkılarıyla program bünyesindeki ülke ve topluluklara dağılımı; başvuru sayıları, aday profillerini ve ikili anlaşmaları dikkate alın bölge bazlı yeni bir sistem geliştirilmiştir.

Aday seçimlerinde yüz yüze görüşme yolu ile mülakat yapılarak, diploma notu, uluslararası sınavlardan puanları, dereceler, ödüller, yetenekler, ilgi alanları gibi pek çok kriterin göz önüne alındığı bir uygulama geliştirilmiştir.

Program kapsamında yapılan en önemli düzenlemelerden biri de burs miktarlarında yapılan iyileştirmelerdir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinde önemli belirleyicilerden biri de burs imkânlarıdır. 2007’de lisans için 160 TL olarak belirlenen burs miktarı 2012’ye gelindiğinde 500 TL’ye, yüksek lisans ve doktora için 2007’de 185 TL olarak belirlenen miktar 2012’de yüksek lisans için 750 TL’ye, doktora için de 1000 TL’ye çıkarılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin ilk geliş ve mezuniyet sonrası dönüş uçak biletleri burs kapsamında karşılanmaya başlanmıştır.⁵⁸

⁵⁸ YTB.age, 2011, s.30.

1.4. Yabancı Öğrenci Çalışmalarına Yönelik Paydaş Kurumlar ve Görevleri

YTB'nin hazırlamış olduğu analize göre paydaş, yabancı öğrenci çalışmalarında hizmet veren, görev alan ve proje/faaliyet üreten kurum ve kuruluşlardır. Yabancı öğrenciler konusunda Kurumların yürütme, izleme, bilgilendirme, koordineli çalışma aşamalarını da içeren görev, hizmet ve faaliyetlerine ilişkin maddeler belirlenip süreçler değerlendirilmiştir.

BAŞBAKANLIK

Diyamet İşleri Başkanlığı

- Türkiye'nin din eğitimi alanında sahip olduğu bilgi birikimi ve tecrübesini dost ve kardeş ülkelerle paylaşmak.
- İlgili ülkelerde tarihi süreç içerisinde oluşan din eğitimi boşluğunu telafi etmek.
- İlgili ülkelerin din hizmeti ve din eğitimi-öğretimi alanında faaliyet gösteren kurumlarına nitelikli eleman yetiştirmelerine yardımcı olmak.
- Dindaş ve soydaşlarımızın dini kimliklerini korumalarına yardımcı olmak.
- Türkiye Diyanet Vakfı'nca oluşturulan komisyon aracılığıyla lisansüstü öğrenimi görmek isteyenlerin seçimlerini gerçekleştirmek.
- Türkiye Diyanet Vakfı tarafından öğrencilere iâşe, ibate, temel eğitim masrafları gibi konularda mali destek sağlamak.

BAŞBAKANLIK

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

- Türkiye'nin Yabancı Öğrenci Stratejisi'ne "teknik yardım ve kapasite oluşturma" perspektifiyle katkı sağlamak.
- Yabancı Öğrenci Stratejisi'nin uygulanması kapsamında TİKA Program Koordinasyon Ofisleri'nin organizasyon ve iletişim imkânlarını ilgili kurumların istifadesine sunmak.
- TİKA'nın alandaki mevcut kurumsal ilişki ve irtibatlarından Yabancı Öğrenci Stratejisi kapsamında yararlanılmasını sağlamak.

-Konuyla ilgili STK projelerinden TİKA'nın görev alanına giren kısımlara katkı sağlamak.

BAŞBAKANLIK

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

-Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ve Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler aracılığıyla öğrenim görmek üzere getirilen yabancı öğrenciler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca Türkiye'de eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'ye gelen öğrencilerin, Türkiye'deki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak.

-Öğrencilerin, öğrenimleri süresinde ve sonrasında, Türkiye'yi daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurtiçinde ve yurtdışında çalışmalar yapmak veya benzeri çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluş ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunmak.

-Öğrencilere yönelik olarak Kurul tarafından alınan kararların uygulanmasını ve sonuçlarını takip etmek.

-Kurula, kurum ve kuruluşların yaptıkları çalışmalarla ilgili değerlendirmeler ve analizler yapmak.

-Öğrencilerin mezuniyet sonrasında yaşadıkları ülkelerde ilişkilerimizin devamını sağlamak.

-Görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak.

-İlgili kurum ve kuruluşların çalışmalarının değerlendirilebilmesi amacıyla veri bankası oluşturmak.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

-Türkiye’de her seviyede eğitim ve öğrenim görmek üzere burslu veya kendi isteği ile gelen ya da gelecek olan yabancıların milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu sağlığı açısından sakıncalı kişilerden olup olmadığını tespit etmek, Göç Politikaları çerçevesinde Türkiye’ye giriş ve kabulü ile ikamet ve seyahatlerine ilişkin işlemlerini yürütmek,

Bu çerçevede;

Yabancı uyruklu öğrencilerin dış temsilciliklerimiz aracılığı ile istizan edilen "Öğrenim Meşruhatlı Vize" taleplerini göç politikaları çerçevesinde değerlendirerek karara bağlamak,

Türkiye’deki Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) dil eğitimi görecekt yabancı uyruklu öğrencilerin "Öğrenim Meşruhatlı Vize" taleplerini değerlendirerek sonuçlandırmak, vize talebi uygun görülenlere ikamet izni verilmesini sağlamak,

-Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES),

-Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı (UDS),

-Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (TUS) gibi sınavlara girecek yabancı öğrencilerin vize ve ikamet izni talepleri ile ilgili işlemleri yürütmek,

Lisans eğitimlerini Türkiye’de tamamlayıp ara vermeden Yüksek lisans eğitimine veya doktora eğitimine devam edecek yabancı uyrukluların ikamet izni taleplerini değerlendirmek ve karara bağlamak,

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının (Ulusal Ajans) yürüttüğü programlar ile ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve protokoller çerçevesinde öğrenci değişim programlarında öğrenim görmek amacı ile gelecek yabancı öğrencilerin vize ve ikamet izni işlemlerini yürütmek,

Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı kurslarda eğitim görmek üzere Türkiye’ye gelecek yabancıların vize ve ikamet izni işlemlerini yürütmek,

Kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerde eğitim ve öğretim alanında bilgi ve görgülerini artırmak üzere aralarında işçi-işveren ilişkisi bulunmadan staj yapacaklar ile uçuş eğitimi veya buna benzer alanlarda eğitim almak üzere gelen yabancı öğrencilere ilişkin işlemleri yürütmek,

- Türkiye’de eğitim-öğretim görmek üzere dış temsilciliklerimizden öğrenim vizesi olarak gelen yabancı uyruklu öğrencilerin 5682 sayılı kanunun 8.maddesi çerçevesinde gerek hudut kapılarından girişleri sırasında gerekse Türkiye’de kalışları ile ilgili milli güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı bakımından sakıncalı kişilerden olup olmadığını tespit etmek,
- Türkiye’ye öğrenim görecekt yabancılara 492 sayılı Harçlar Kanununa göre harçsız ikamet izni verilmesi ile vize veya ikamet izni ihlalinde bulunmak suretiyle yasa dışı olarak Türkiye’de kalan yabancı öğrencilerin ikamet izni taleplerini değerlendirerek karara bağlamak,
- Türkiye’de öğrenim görecekt yabancı öğrencilerin ülkeye girişlerinden itibaren öğrenimleri süresince ikamet izni işlemlerini yürütmek, okullardan ilişki kesilenler ile suça karışan ya da milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı görülenlerin öğrenim amaçlı ikamet izinlerinin iptal edilerek ülkeden sınır dışı ve çıkış işlemlerini sağlamak,
- Öğrenim meşruhatlı ikamet izni talebinde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin 5683 sayılı kanunun 7.maddesi çerçevesinde Türkiye’de kalışı ile ilgili milli güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı bakımından sakıncalı kişilerden olup olmadığını tespit etmek, sakıncalı görülenlerin ülkeden sınır dışı edilmelerini ve çıkış işlemlerini sağlamak,
- Yasa dışı yollardan ülkemize giriş yapanlarla, pasaportu bulunmayan ya da süresi biten veya yasal giriş yapmasına rağmen vize ya da ikamet ihlalinde bulunan yabancı öğrencilerin ikamet izni taleplerini değerlendirerek karara bağlamak,
- Daha önce Türkiye’de yasa dışı olarak kalması nedeniyle ülkeden çıkış yapmasını müteakip süreli yurda giriş yasağı kararı alınan yabancı öğrencilerin vize ve ikamet izni taleplerini değerlendirerek karara bağlamak,
- İltica ve sığınma başvuru sahiplerinin eğitim-öğretim çağındaki çocuklarının eğitim imkânlarından faydalanabilmeleri için ikamet izinlerine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Yabancı öğrencilerin yasadışı göç ve insan ticaretine konu olmalarını ve yasadışı faaliyetlerini engellemek amacıyla kamu güvenliği ve kamu düzenini sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını sağlamak,
- Kamu güvenliği ve kamu düzeni açısından sakıncalık görülen veya suça karışan yabancı öğrenciler ve diğer güvenlik konuları hakkında ilgili kurumları bilgilendirmek

ve Değerlendirme Kurulu'nda görüşülmek üzere görüş, öneri, tavsiye ve değerlendirmelere dair gündem önerisinde bulunmak,

- Türkiye'de çalışmak isteyen yabancı öğrencilerin 4817 sayılı "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun" ve bu Kanunun uygulama yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çalışma vizesi ve çalışma amaçlı ikamet izini başvurularını değerlendirerek karara bağlamak.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Hükümet Bursları kapsamında;

-Ülkelere ayrılan yıllık kontenjanı (Hükümet Bursları Şartnamesi, Başvuru Formu ve Evrak Teslim Tutanağı ile birlikte) tüm Büyükelçiliklere bildirmek,

-TC. Dış misyonlardan ilgili ülkede komisyon tarafından seçilen öğrencilerce burs türlerine göre hazırlanan başvuru dosyalarını son başvuru tarihinden önce almak

-Aday başvuru dosyalarını Milli Eğitim Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne göndermek

-Değerlendirme Kurulu tarafından yapılan değerlendirme sonucu alınan burslu öğrenci Kabul/Davet Mektuplarını ilgili Misyonlara göndermek.

Devlet Bursu kapsamında;

-Ülkelere ayrılan kontenjanları, ilgili ülkeye bildirmek ve ülkelerden tahsis edilen kontenjanlara talep edilen ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde program dağılımlarını istemek

-Ülkelerden gelen program dağılımları bilgisini ilgili kurumlara göndermek

-Türkiye'de ve bazı ülkelerde gerçekleştirilen Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı'nın (TCS) YÖK tarafından gönderilen sonuçları Büyükelçiliklere/Başkonsolosluklara iletmek

-Ülkelerden gelen başarılı aday listelerini ve başvuru formlarını ilgili kurumlara göndermek

-Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan davet yazılarını ilgili Büyükelçilik ve Başkonsolosluklara iletmek

-Ülkelerden gelen ek kontenjan taleplerini ilgili kurumlara iletmek ve ilgili işlemleri yürütmek

MALİYE BAKANLIĞI

Burslu öğrencilerin;

- burs,
- barınma,
- giyecek yardımı,
- kitap-kırtasiye yardımı,
- ikamet tezkiresi bedeli,
- üniversite harçları,
- TÖMER kurs ücretleri
- ulaşım giderlerinin karşılanması için ilgili kurum bütçesine ödenek tahsis etmek.

KALKINMA BAKANLIĞI

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı

-Yükseköğretimde uluslararasılaşmayı desteklemek amacıyla Türkiye'nin yabancı öğrencilere ilişkin politikasını geliştirmeye yönelik strateji hazırlama çalışmalarında işbirliğine katılmak

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Devlet Bursu (BÖP), Hükümet ve Bakanlık Bursu kapsamında;

- Ülkelere tahsis edilecek öğrenci kontenjanlarının kullanımı hakkında "Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu'na bilgi vermek,
- TCS Seçici Kurullar vb. sınavlarla belirlenen öğrencilerle ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığına verilen iş ve işlemleri yapmak,
- Mevzuatına uygun olarak bursluluk dağıtımını yapmak,
- TÖMER öğrencilerinin ve araştırmacıların sağlık giderlerini karşılamak,

-Öğrenci bilgileri hususunda, YTB tarafından oluşturulan veri tabanına katkıda bulunmak,

-İlgili ülkelerle Türkiye arasında ikili eğitim anlaşmalarını yapmak.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü

-Devlet Burslusu ve Hükümet Burslusu yabancı uyruklu öğrencilerin, ayrılan kontenjanlar dâhilinde her öğretim dönemi başlamadan önce TÖMER ve üniversitelerinin bulunduğu illere göre yurtlarda yatak tahsis edilerek Kurum yurtlarında barınmalarına imkan sağlamak,

-Türkiye’de öğrenim görmeye hak kazanan ve Türkiye Türkçesi öğrenimi görecekt öğrencileri; Yükseköğretim Kurulu’nun belirleyeceği TÖMER şubelerine, Başkanlıkça gönderilen listeler doğrultusunda Kurum yurtları boş yatak kapasitesi itibarıyla TÖMER şubelerine ve yurtlara yerleştirmek,

-Her öğretim yılı başında yeni gelen öğrenciler için psiko-sosyal servislerce oryantasyon programları düzenlemek; Türkçeyi öğrenmiş olan öğrencilerin de yardımlarıyla yurt yaşantısı, yurt kuralları, çevre, okul ve Türkiye hakkında bilgilendirilmelerini sağlamak,

-Öğrencilerin, çağın gerektirdiği vasıflara uygun eğitim ve öğretim almalarının desteklenmesinin yanı sıra, boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla, yurtlarda düzenlenmekte olan sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere (müzik, tiyatro, satranç, fotoğrafçılık, karikatür, konferanslar, geziler, bilgi yarışmaları, bilardo, resim, futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi) katılımlarını teşvik etmek,

-Her mali yıl başlangıcında belirlenen miktarlar doğrultusunda, sabah kahvaltısı ve akşam yemeği için Cumartesi-Pazar ve resmi tatiller dâhil öğretim dönemi süresince beslenmelerine katkıda bulunmak.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

- Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarına yurt dışından gelecek öğrencilerin ön lisans, lisans, lisansüstü düzeyde eğitim almaları ile ilgili iş ve işlemleri belirlemek ve yürütmek (kabul kriterleri, üniversitelerdeki kontenjanların belirlenmesi, yatay geçiş, dikey geçiş vs.).
- Yükseköğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak.
- Yükseköğretim kurumlarında Türkçe Öğretim Merkezleri açılmasını ve öğrencileri Türkçe eğitimi almalarını sağlamak ve gerekli düzenlemeleri yapmak.
- Burslardan yararlandırılacak yabancı uyruklu öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu’nun çizdiği çerçevede dâhilinde ve yükseköğretim kurumlarının imkânları ölçüsünde yerleştirilmelerini sağlamak ve gerekli düzenlemeleri yapmak.
- Üniversitelerimizin tanıtılması amacıyla yurtdışı fuar, toplantı gibi organizasyonlara katılımını teşvik etmek, üniversiteleri tanıtıcı katalog vb. yayınlar hazırlamak.

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ

- Yurtdışında açılan Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri bünyesinde Türkçe kursları düzenlemek ve öğrencilerin kurslara katılımını sağlamak.
- Kültür Merkezlerinin bulunduğu ülkelerdeki Türkçe kurs öğrencilerine, üniversitelerin Türk Dili veya Türkoloji bölümlerinde okuyan başarılı üniversite öğrencilerine burs imkânı sağlamak ve burs vermek.
- Kültür Merkezleri bünyesindeki Türkçe kurslarına devam eden ve başarılı olan öğrencilere “Yaz Okulu Projesi” kapsamında Türkiye’de 3 haftalık dil pratik imkânı sağlamak.

TÜBİTAK

- Yabancı Uyruklular İçin Doktora Burs Programını yürütmek,
- Yılda iki dönem online başvuruları kabul etmek,
- Danışmanlarca hazırlanan izleme formu, öğrenci belgesi ve transkript yoluyla öğrencilerin takibini yapmak.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

- Türkiye'nin tanıtılmasına katkıda bulunmak, Türkiye'nin sanayi, ticari ve hizmet sektörlerindeki kapasitesinin diğer ülkeler tarafından da bilinmesini sağlamak amacıyla çeşitli staj olanakları sağlamak,
- Çeşitli Büyükelçilik, Konsolosluk, DTM, TİKA vb. dış temsilcilikler aracılığıyla ve/veya yabancı üniversitelerden doğrudan kurumsal yazışmalarla Birliğe ulaşan üniversite öğrencilerine staj yaptırılması taleplerini ilgili kurumlara yönlendirmek,
- Staj talebinin uygun bulunması halinde, hazırlanan programda öğrencilere 1 hafta süreyle TOBB birimlerinde staj yapma imkânı vermek.

Türk yüksek öğretim kurumlarının uluslararası öğrenci potansiyeli şu anda barındırdığının çok daha üstündedir. Büyük Öğrenci Projesi, 2010 yılında güncellenmiş ve Türkiye Bursları adı altında projeye bütünsel bir bakış açısı getirilmiştir. Artık tanıtım, seçme, yerleştirme ve en önemlisi öğrenci takibi tek merciden yapılmaktadır. Bu yönüyle eskiden çokça karşılaşılan kurumlar arası iletişimsizlikten doğan gecikmelerin ve bu gecikmeden dolayı ortaya çıkan öğrenci maduriyetlerinin önüne geçilmesi düşünülmektedir.

BÖLÜM II - YTB YABANCI ÖĞRENCİ MEVCUT DURUM ANALİZİ

2.1. Yabancı Öğrenci Mezunları Mülakat Değerlendirmeleri

Çalışma kapsamında ziyaret edilen Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Kosova'da mezunlarla yapılan mülakatlar sonucunda, her ülkenin kendilerine özgü ekonomi ve politik koşullarının proje işleyişini doğrudan etkilediği ortaya çıkmıştır. Mezunlar için sorunlar ve öneriler açısından ortak yönler olduğu gibi farklılıklar da mevcuttur. Örneğin BÖP başladığında Türk üniversiteleri yükseköğretim için en önemli seçeneklerden biri iken, zaman içinde Avrupa ülkeleri, ABD, Rusya ve Çin gibi ülkeler ön plana çıkmıştır. Türkiye'nin ilk seçenek olma özelliğini kaybetmesinin çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenler arasında, zaman içinde bölge ülkelerindeki ekonomik iyileşme sonucu öğrencilerin finansman seçeneklerinin artması yanında, Türkiye'nin yüksek öğretim sisteminde ve proje işleyişinde küresel gelişmeleri takip etmekte isteksiz davranması da vardır.⁵⁹ Değerlendirmelerle alakalı ayrıntılar aşağıda ülkelere göre verilmiştir.

Kırgızistan:

BÖP 1992 yılında başlamıştır. 5.300.000 nüfusu olan Kırgızistan'a 4740 kontenjan sağlanmış, bu kontenjanın 2699'u kullanılmış, 620 öğrenci mezun olmuştur. Halen 606 öğrenci Türkiye'de eğitim görmektedir.

Kırgızistan'ın ekonomik ve sosyal koşulları nedeniyle devlet çalışanlarının düşük ücretleri mezunlarımızı cezbetmemektedir. Ayrıca bürokraside halen Rusya eğitiminin ağırlığı olduğundan mezunlar tercihlerini özel sektöre kaydırmışlardır. Türk şirketlerinin sayısı ve büyüklüğü yeterli olmadığı için mezunlara kariyer olanağı sağlanamamaktadır.

⁵⁹ F.T.Y VURAL, ve S. ALKAN, Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008), ODTÜ Araştırmalar Koordinatörlüğü, Ankara, 2009, s.101.

Kazakistan:

BÖP 1992 yılında başlamıştır. 16 milyon nüfusu olan Kazakistan'a 4625 kontenjan verilmiş, bu kontenjanın 3116'sı kullanılmıştır. Bu öğrencilerden 894'ü mezun olmuş, 484 ü ise halen eğitime devam etmektedir.

Türkiye'de eğitim görmüş mezunlar ilk yıllarda Türk şirketleri tarafından rağbet görmüş olsa da son yıllarda Türkçe bilen sayısının artması sonucu işgücü ihtiyacının doyuma ulaşması söz konusudur.

Azerbaycan:

BÖP 1992 yılında başlamıştır. 8,7 milyon nüfusu olan ülkeye 4676 kontenjan verilmiş, bu kontenjanın 3518'i kullanılmıştır. 1299 öğrenci mezun olurken, 659 öğrenci öğrenimlerine devam etmektedir.

Azerbaycan'da görev yapan mezunların konumu diğer ülkelerde görev yapan mezunlara oranla daha prestijlidir. Türkiye mezunlarının devlet kurumlarında ve özel sektörde tercih ediliyor olmaları Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemine olan ilgiyi artırmıştır.

Kosova:

2008 yılında bağımsızlığını kazanan Kosova ile BÖP 1992 yılında başlatılmıştır. Kosova'nın nüfusu 2,2 milyondur. Kosova'ya 1127 kontenjan verilmiş, bu kontenjanın 936'sı kullanılmıştır. 214 öğrenci mezun olurken, 387 öğrenci öğrenimlerine devam etmektedir.

Kosovalı öğrencilerin tercihleri genelde öğretmen olabilme yönünde olmuştur. Kosova'da bazı liseler Türkçe eğitimi vermektedirler. Ancak bu sayı sınırlı olduğundan şimdiden istihdam sıkıntıları ortaya çıkmıştır.

Saha araştırması sonucu, mezunların öğrenimleri sırasında karşılaştıkları problemler büyük oranda dile getirilmektedir. Fakat bu kararlar projenin yürütülmesi ile ilgili stratejik kararlar gerektirmemektedir. Bu problemler tespit edildiğinde kolaylıkla çözülebilecek ve verimi artırabilecek türdendir. Mülakatlar sonucu mezunların bir portal altında bir araya getirilmesi ve forumlarda buluşturulmasının projenin takibi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2. Yabancı Öğrencilere Yönelik Yapılan Anket ve değerlendirmeler

Çalışmada kullanılan anket ODTÜ tarafından hazırlanmış, MEB EĞİTEK tarafından kodları yazılarak internette yayınlanmıştır. Anketin duyurusu üniversiteler ve Kredi Yurtlar Kurumu yurtlarında hazırlanan afişlerle duyurulmuştur. Ankete 272 öğrenci internet üzerinden katılmıştır. Ankete cevap vermeden önce öğrenciler bir giriş ekranında anketin amacı ile ilgili bilgilendirilmişlerdir. Anketin amacı projenin etkinlik ve verimliliği konusunda istatistiksel çıkarımlardeğil, projede yapılabilecek değişiklikleri belirlemektir.⁶⁰

Ankette sorulan bazı sorulara şu cevaplar verilmiştir:

Öğrencilere okudukları bölümlerle ilgili tercihleri sorulmuştur:

Cevap: Sırasıyla: 1- mühendislik 2- tıp 3- eğitim fakülteleri olmuştur.

Büyük Öğrenci Projesini ne kadar bildikleri sorulmuştur:

Cevap : % 54 projeyi bildiklerini, %46 sı bilmediğini belirtmiştir.

Önceki mezunların tecrübeleriyle ne kadar ilgilendikleri sorulmuştur:

⁶⁰ F.T.Y VURAL, ve S. ALKAN, Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008), ODTÜ Araştırmalar Koordinatörlüğü, Ankara, 2009, s. 60..108.

Cevap: ilgileniyorum %26,7, ilgilenmiyorum %73,3

MEB personelinin öğrencilere ilgisi sorulmuştur:

Cevap : %60 ilgililer , %33,8 hiç ilgili değiller olmuştur.

Diğer ülkelerden gelen öğrencilerle arkadaşlık yapıyor musunuz?:

Cevap: %92 Evet, %8 Hayır

Eğitim bütün zamanınızı alıyor mu? :

Cevap: %55 evet

“Hangi alanlarda destek sağlanmalı?” sorusuna;

Cevapları sırasıyla; 1- eğitim, 2- sosyal konular 3- konaklama

Mezun olduklarında ne yapmayı planladıkları sorulduğunda;

% 42’si eğitimiyle ilgili ülkesinde çalışmak istediğini, %13’ü Türkiye’de, %13’ü başka ülkelerde eğitime devam etmek istedikleri belirtmişleridir.

Türkiye’de kalmak isteyenlerin sayısı: %27,61

Yüksek lisansa devam etmek isteyen öğrenci sayısı : %34

“Bursları alırken ödemede sorun yaşıyor musunuz?”:

Cevap: %64 hayır , %36 evet

2.3. Yabancı Öğrencilerin Türkiye Algısındaki Etmenler

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin belirli motivasyon kaynaklarının olduğu gibi, öğrencilerin yükseköğrenim için ülke tercihinde bulunurken birtakım parametreleri dikkate aldıkları bilinmektedir. Öğrencilerin tercihlerinde, yakın çevrelerinin, öğrenim görülecek ülke hakkında olumlu bir algıya sahip olmaları önemli bir unsurdur. Bu algının oluşmasında ise ülkelerin yükseköğrenim kalitesi, gelişmişlik düzeyleri, sosyo-kültürel birikimi, güvenlik, kültürel yakınlık, coğrafi yakınlık ve uluslararası etkinliği gibi değişik belirleyicilerin etkili olduğu bilinmektedir.

Bu çerçevede, uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde Türkiye'ye ilişkin algılarının önemli rol oynadığı söylenebilir. Bununla birlikte, öğrencilerin Türkiye tercihlerinde Türkiye'nin hangi hususiyetlerinin ön plana çıktığı ve hangi etmenlerin öğrencileri Türkiye'de yükseköğrenime sevk ettiğinin bilinmesi, Türkiye'nin uluslararası eğitim politikalarını geliştirme ve daha fazla uluslararası öğrenci çekebilme adına önem arz etmektedir.

Türkiye'nin uluslararası arenada artan etkinliği ve bilinirliği paralelinde, Türkiye'nin Türkiye dışındakiler tarafından nasıl algılandığı son yıllarda muhtelif çalışmalara konu olmuştur. Çeşitli araştırma merkezleri tarafından yürütülen bu çalışmalar, Türkiye'nin özellikle yakın coğrafyasında bulunan farklı arka plana sahip topluluklar tarafından nasıl algılandığını ve Türkiye'nin artan uluslararası etkinliği ve bölgesel gücünün, bunu hissedenler tarafından nasıl yorumlandığını ölçmeye çalışmıştır.⁶¹

Bu kapsamda, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bünyesinde hazırlanan çalışmalar ve arşiv verileri ile Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM)⁶² tarafından Balkanlar, Afrika ve Orta Asya'da, Türkiye Ekonomik ve

⁶¹ Adem GÜNAYDIN, *Niçin Türkiye? Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Niyet Mektuplarında Türkiye Algısı: ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri Örneği*, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.29.

⁶² Bkz: www.bilgesam.org, (29.04.2013).

Sosyal Etütler Vakfı (TESEV)⁶³ ve Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE)⁶⁴ tarafından Orta Doğu'da yürütülen çalışmalar, anılan coğrafyalardaki Türkiye algısına dair genel bir çerçeve sunmaktadır. Sözü edilen çalışmalar, Türkiye algısını, Türkiye'de demokrasi ve yaşam algısı, Türklerin kişilik özellikleri, Türkiye'nin etrafındaki ülkeler için model özelliği, Türkiye'nin uluslararası güç ve etkinliği gibi çeşitli parametreler üzerinden ölçmeye çalışmış ve önemli sonuçlara ulaşmıştır. Özellikle BİLGESAM tarafından farklı coğrafyalarda yapılan araştırmalar,⁶⁵ bir karşılaştırma imkânı sunması bakımından önemlidir.

Sözü edilen çalışmada Türkiye'nin bazı özellikleri diğer ülkelerle benzerlik göstermektedir. Ancak Türkiye'nin ayırt edici özelliği tercih yapan öğrenciye göre, bazen ekonomik, bazen sosyal, bazen de coğrafi sebepler olabilmektedir.

Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türkiye'de yükseköğrenime kabul edilen uluslararası öğrencilerin düşük başarı oranlarının önde gelen sebeplerinden birisi, bu öğrencilerin yoğunlukla düşük veya vasat başarı profiline sahip olmalarıdır. Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu görevleri arasında yer alan ve Türkiye Bursları uygulamasının hedeflerinden olan “uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması”⁶⁶ sürecinin önemli adımlardan birisi de Türkiye'yi başarılı öğrencilerin tercih etmesini sağlamak olacaktır.

2.3.1. Ekonomik Güç

Yabancı öğrencilerin ya da günümüzdeki kullanımıyla Uluslararası öğrencilerin geleneksel rotasının az gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelere doğru olduğu bilinmektedir. Nitekim Dünya'da uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan ülkelerle bu ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasında paralellikler bulunduğu

⁶³ Bkz: http://www.tesev.org.tr/Upload/Publication/71cd2cb5-2db5-4cd8-ba75a85ac6fc3d23/Ortadogu'da_Turkiye_Algisi_2012.pdf, (30.05.2013).

⁶⁴ Bkz: <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/arap-baharinda-secim-ruzgarlari-ve-turkiye-algisi/1006>, (30.05.2013).

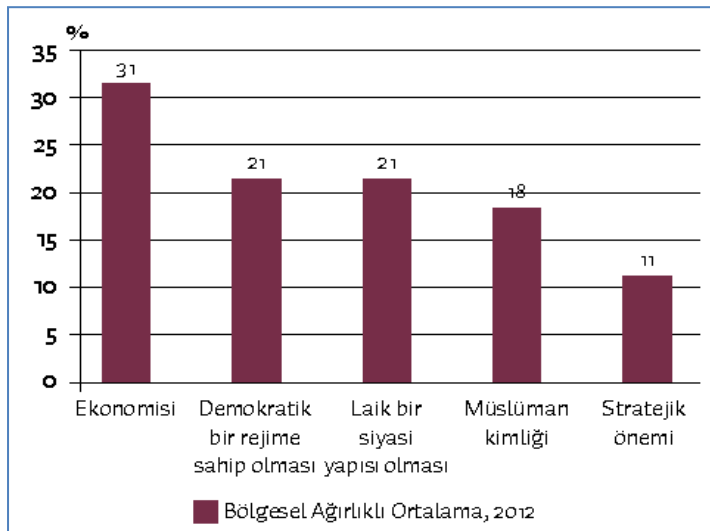
⁶⁵ Bkz: www.bilgesam.org.tr/images/stories/dergiler/BS2012cilt4sayi7.pdf (29.04.2013).

⁶⁶ Bkz: <http://www.ytb.gov.tr/Files/Document/5978Sayili-Yurtdisi-Turkler-ve-Akraba-Topluluklar-Baskanligi-Teskilat-ve-Gorevleri-Hakkinda-Kanun.pdf>, (30.05.2013).

gözlemlenebilmektedir. Sunduğu bütün diğer fırsatlar yanında, ABD'nin en fazla uluslararası öğrenci çeken ülke olması, ekonomik gücü ve bu gücün beraberinde getirdiği uluslararası güçle yakından ilgilidir.

Türkiye'nin ekonomik gücü de Türkiye ile ilgili uluslararası algıyı şekillendiren temel unsurlardan birisidir. Türkiye'yi bölgesel güç ve model ülke olarak algılayanların bu algılarındaki en belirleyici faktörün Türk ekonomisinin gücü olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, TESEV tarafından 2012 yılında hazırlanan *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2012* başlıklı anket çalışmasında, çalışmaya katılan kişilerin %53'ü Türkiye'yi Ortadoğu ülkeleri için bir model olarak görürken, bunların yüzde 31'i Türkiye'yi model yapan unsurun ekonomik gücü olduğunu işaret etmiştir.⁶⁷

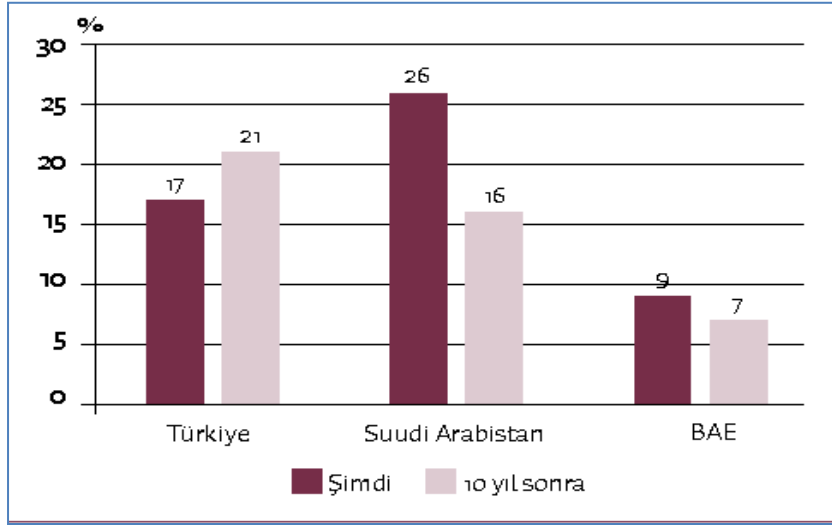
Tablo 7: Ortadoğu'da Türkiye neden model ülke olabilir sorusunun cevabı⁶⁸

Dahası, TESEV'in raporunda 2012 yılı itibariyle bölgenin en güçlü ekonomisi Suudi Arabistan olarak ortaya çıkarken, Türkiye'nin 10 yıl sonra Ortadoğu'daki en güçlü ekonomiye sahip olmasının beklenmesi, Türk ekonomisinin Türkiye'nin uluslararası algısına katkısını açıkça göstermektedir.

⁶⁷ M. Akgün, S. S. Gündoğar, *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2012*, TESEV, İstanbul, 2012, s. 21-22.

⁶⁸ *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2012*, TESEV

Tablo 8: Ortadoğu'nun en güçlü ekonomisi ⁶⁹

Türk ekonomisine ilişkin sözü edilen çalışmalara yansıyan olumlu algının, uluslararası öğrencileri Türkiye'yi tercih etmeye sevk eden en önemli etkenlerden birisi olduğu görülmektedir. Pek çok uluslararası öğrenci, niyet mektubunda Türk ekonomisinin yükselen gücüne atıfta bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında niyet mektupları incelenen öğrencilerden birçoğunun, dolaylı veya dolaysız yoldan, Türkiye'nin büyüyen ekonomisinin tercihlerindeki etkisine değindikleri görülmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin dünyanın gelişmiş ülkeleri ile aynı sıralarda bulunmasını ve Avrupa'nın en hızlı büyüyen ülkelerinden biri olmasını bir tercih nedeni olarak gösteren öğrenciler, Türkiye'deki ekonomik yükselişi, hızlı gelişme ve kalkınma başarısı ile Türk ekonomisinin yakaladığı ivmenin kendi ülkeleri için bir model olabileceğini belirterek, eğitimleri süresince Türk modelini incelemeyi ve mezuniyetleri sonrasında kendi ülkelerinde Türk modelinden faydalanmayı düşündüklerini belirtmektedirler.

Yine öğrencilerin önemli bir kısmı mezuniyeti sonrasında Türkiye'nin kendi ülkesi ile gelişmekte olan ekonomik ilişkilerinin bir parçası olmayı ve ilişkileri daha da ileri götürmeyi amaçladıklarını belirtmektedir.

⁶⁹ Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2012, TESEV

Örnekleri artırmak gerekirse, Bosnalı bir öğrenci Türk ekonomisine duyduğu hayranlığı ifade ederken ülkesinde bulunan Türk firmalarında çalışabilmeyi ve Türkiye-Bosna ekonomik ilişkilerini daha da ileriye götürebilmeyi en büyük hayali olarak ifade etmektedir. Yine, Kırgız bir öğrenci Türkiye’yi niçin tercih ettiğini “Türkiye ticari alanda çok büyük başarılarla imza atarak dünya sıralamasında zirveyi zorlayan ülkelerden biri haline gelmiştir” şeklinde açıklamaktadır. Son olarak Tanzanyalı bir öğrenci Türkiye ekonomisine dair algısını şu şekilde belirtmektedir: “Şu inkar edilemez ki, Türkiye Avrupa’daki en güçlü milletlerden [devletlerden] birisidir. Öyle ki Türkiye ekonomik krizdeki Avrupa milletlerine destek olabilmektedir.”⁷⁰

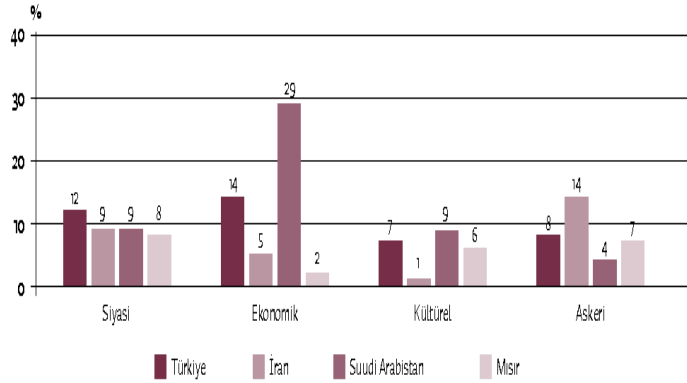
Bu durum açıkça göstermektedir ki, Türkiye’nin ekonomik temelleri çok sağlamdır ve bugün dünyanın en güçlü 18. ekonomisi olmasını bu temellere borçludur.

2.3.2. Uluslararası Güç ve Etkinlik

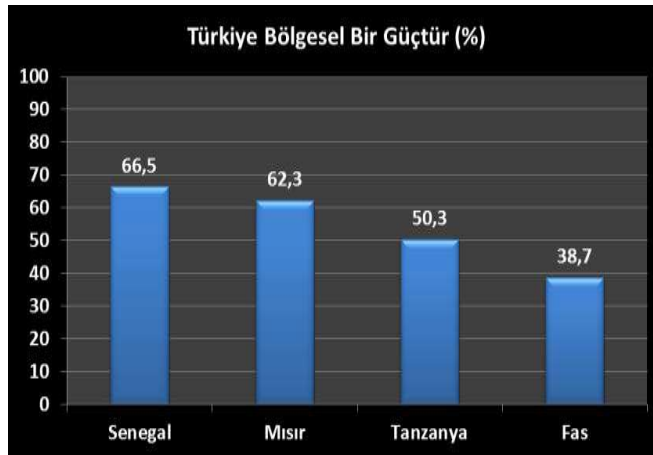
Niyet mektuplarında göze sıkça çarpan ve öğrencilerin tercihleri üzerinde oldukça tesiri olduğu fark edilen bir diğer husus da, Türkiye’nin büyüme rakamlarına paralel olarak gelişen uluslararası politikada artan görünürlüğü ve etkisidir. Dış politika anlayışında önemli değişikliklere giderek proaktif bir dış siyaseti benimseyen, bölgesel sorunlarda çözümün öncüsü veya en azından bir tarafı olmaya gayret gösteren Türkiye’nin bu politikasının uluslararası öğrencilerin tercihlerine yansıdığı niyet mektuplarında açıkça görülmektedir.

Türkiye algısını ölçen raporlarda da Türkiye’nin uluslararası güç ve etkinliğinin oluşturduğu etki hemen göze çarpmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, TESEV araştırmasına göre Türkiye, siyasi güç bakımından Ortadoğu’daki bölgesel güçler içerisinde etkinliğini en fazla hissettiren ülke durumundadır.

⁷⁰ Adem GÜNAYDIN, Age, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.44.

Tablo 9: Ortadoğu'da Bölgesel Güç Algısı ⁷¹

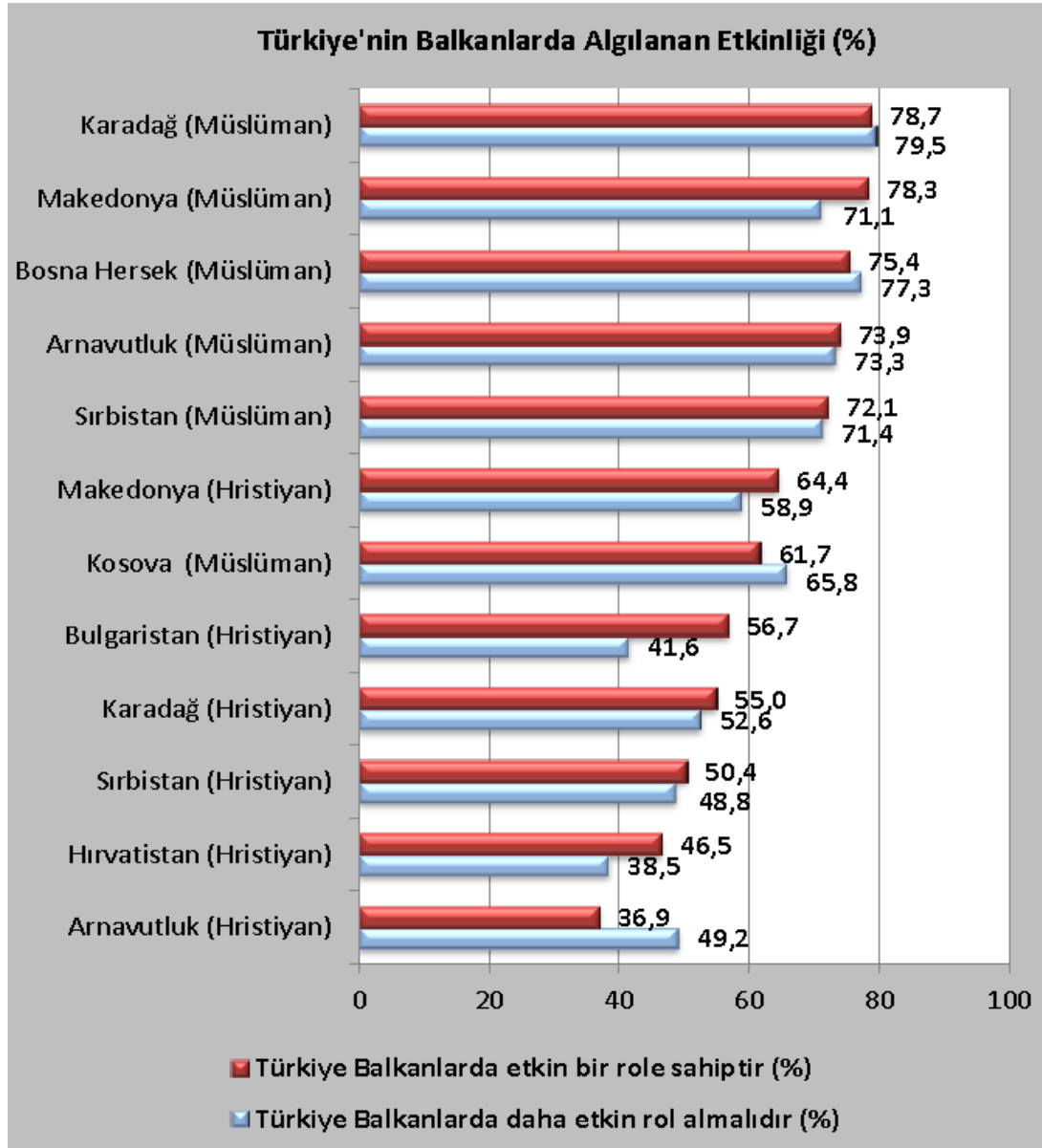
BİLGESAM tarafından Mısır, Fas, Senegal ve Tanzanya ülkelerinde yapılan araştırmalar sonucunda 2011 yılında hazırlanan *Afrika'da Türkiye ve Türk Algısı* başlıklı araştırmasında da, katılımcılar Türkiye'nin uluslararası etkinliği bakımından TESEV'in Ortadoğu'daki bulgularına benzer bir sonucu ortaya koymuşlardır:

Tablo 10: Türkiye'nin bölgesel güç algılaması ⁷²

BİLGESAM'ın 2012 tarihli *Balkanlarda Türkiye ve Türk Algısı* başlıklı çalışması da, Türkiye'nin uluslararası gücü ve etkinliği konusunda Ortadoğu ve Afrika'da karşılaştığımız algının bir benzerinin Balkanlarda geçerli olduğunu göstermektedir:

⁷¹ *Ortadoğu'da Türkiye Algısı*, TESEV, 2012.

⁷² *Afrika'da Türkiye ve Türk Algısı*, BİLGESAM, 2011

Tablo 11: Türkiye'nin Balkanlarda algılanan etkinliği ⁷³

Resmi olarak 1299'da kurulup 1918'e kadar varlığını sürdürmüş olan Osmanlı Devleti/İmparatorluğu bu süre zarfında Balkanlar, Anadolu, Kafkasya, Orta Doğu, Kuzey Afrika, Karadeniz ve Akdeniz coğrafyalarında hüküm sürdü ve etkili oldu. Doğal olarak bu büyük imparatorluk, ele geçirdiği ve yüzyıllar boyu hâkimiyetini

⁷³ *Balkanlarda Türkiye ve Türk Algısı*, BİLGESAM, 2012.

kurumsallaştırdığı coğrafyalara / milletlere değişik alanlarda (iktisat, siyaset, kültür, din, vs.) ve değişik düzeylerde (güçlü veya zayıf) miraslar bıraktı.

İktisadi, siyasal, bilim-teknoloji ve askeri yönden üstün olan bir devlet kaçınılmaz olarak bu alanlarda kendisinden daha zayıf ve etkisiz olan devletleri ve toplumları etkiler. Günümüzde buna en güzel örnek Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. Günümüzde en büyük iktisadi, siyasi, bilimsel-teknolojik ve askeri güç olan ABD, diğer devletleri ve toplumları pek çok alanda (iktisat, siyaset, bilim-teknoloji, kültür vs.) etkilemektedir. Dolayısıyla, kendi çağında, Balkan devletlerine ve toplumlarına iktisadi, siyasal ve askeri üstünlük sağlamış olan Osmanlı İmparatorluğu kaçınılmaz olarak bölgeyi derinden etkiledi.⁷⁴

Yukarıda değinilen araştırmalarda da görülen Türkiye'nin uluslararası arenadaki artan güç ve etkisinin, öğrencileri iki ayrı motivasyonla Türkiye'ye yönlendirdiği anlaşılmaktadır. İlk motivasyon, öğrencilerin, kendi ülkelerinin sahip olmadığı niteliklere sahip ülkelere meyletmekte olmalarından dolayı, Türkiye'nin uluslararası gücünün oluşturduğu çekime yakalanmaları, güçlü ve gelişmiş bir ülkede öğrenci olma isteğidir. İkinci motivasyon ise, öğrencilerin önemli gördükleri bir dönüşümü içeriden incelemek ve bu dönüşümün kendi ülkelerinde de gerçekleşmesi amacıyla Türkiye'de araştırma ve incelemelerde bulunma ve ondan faydalanma arzusudur.

Türkiye'nin uluslararası güç ve etkinliğini lisans öğrencilerinin niyet mektupları çerçevesinde incelediğimizde, Yunanistanlı bir öğrencinin ifadesiyle “Türkiye Orta Doğu'nun yükselen yıldızı olmakta” iken, Kırgız bir öğrencinin gözlemine göre, Türkiye, diploması alanında önemli başarılarla imza atarak dünya sıralamasında zirveyi zorlayan ülkelerden biri haline gelmiştir. Tanzanyalı bir öğrenci ise Türkiye'yi “Avrasya'nın ekonomik ve politik anlamda kalkınmış bir ülkesi” olarak tanımlayarak Türkiye'nin Avrasya coğrafyasındaki politik etkinliğine işaret etmektedir.

⁷⁴ Caner SANCAKTAR, *Balkanlar'da Osmanlı Hakimiyeti ve Siyasal Mirası*, Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, makale, 2011, s.20.

Zambiyalı bir uluslararası ilişkiler öğrencisi ise, Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ikili ilişkilerinin Türk ekonomisi üzerinde önemli etkileri olduğunu belirterek, Türkiye'de göreceği eğitimi, bu ilişkiyi anlamasına yardımcı olması bakımından önemsendiğini yazmaktadır. Ege adalarından bir Türk azınlık öğrencisi ise Türkiye tercihinde Türkiye'nin son yıllarda gösterdiği gelişim ile birlikte politik arenada çizdiği güçlü profilin rolüne vurgu yapmaktadır.

Lisansüstü öğrencilerin Türkiye'nin uluslararası gücü ve etkinliğine ilişkin ifadeleri daha dikkat çekicidir. Küreselleşme ve ekonomi politikaları bakımından Türkiye'yi gelecek on yılın en önemli ülkelerinden biri olarak gören Hindistanlı bir öğrenci, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyaya liderlik etmeye yakın olduğunu iddia etmektedir.

Ukraynalı bir siyaset bilimi doktora öğrencisinin niyet mektubundaki ifadeleri, Türkiye'nin uluslararası etkinliğinin dışarıdan nasıl algılandığına dair ilgi çekici bir boyut sunmaktadır; “Türkiye Cumhuriyeti dünyanın en güçlü devletlerinden birisi olmuştur. Dahası, dış politikanın farklı yönlerindeki aktif pozisyonu, komşu ülkelerle uyumsuzluk çözümü çabaları ve uluslararası organizasyonlardaki girişimleri, dünyayı Türkiye'nin adından uluslararası arenada küresel roller üstlenmeye niyetli bir bölgesel lider olarak bahsetmek zorunda bırakmıştır. Bu sebeple, hiçbir şüpheye yer olmaksızın, Türkiye uluslararası arenanın aktif bir aktörüdür ve onun modern dış politikası geniş bir araştırma alanıdır”.

Ermeni bir öğrenciye ait olan “... gittikçe büyüyen ve bölgede kendi etkisini artıran Türkiye'nin bölgenin istikrarında oynayabileceği rol konusunda ilgilendim ve sınıfımda sınıf rehberi olarak bu konularda hocalarla müzakereler organize ettim” ifadesi, herhalde Türkiye'nin uluslararası güç ve etkinliğinin Türkiye dışında nasıl algılandığını yeterince ortaya koymaktadır.⁷⁵

⁷⁵ Adem GÜNAYDIN, Age, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.46.

2.3.3. Türk Dış Yardımları

abaları yabancıların da hayranlığını kazanmıştır. Nitekim dönemin Avusturya Sefiri Busbeck, 1550’li yıl in şunları

inde y

in değil; sınır ötesi coğrafyalara da din farkı gözetmeksizin yardım elini uzatmıştır.⁷⁶

şuuru gibi saikler ile hareket edilmiştir. 1492 – 1917 yılları arası Türk dış yardımlarından bazıları şunlardır;⁷⁷

- 1492 yılında İspanya’dan sınır dışı edilen Yahudilerin Osmanlı topraklarına kabul edilmesi,
- Alman Kralı Şarlken’e mağlubiyeti nedeniyle, Fransa Kralı 1. veren Osmanlı yardımı,
- 1527 yılında Hinduların yüz zırhlı fil ile Hindistan fatihi Babür Şah’ın üzerine yürüdüğünde, Babür Şah’ına yapılan top ve ateşli silah yardımı,
- 16. yüzyıl sonlarında Avrupa’da üstünlük kurmak isteyen İspanya’ya karşı, Osmanlı hariciyesinin zor durumdaki Büyük Britanya’ya yardım eli uzatması,
- i’nin 1716 yılında Avusturya’nın zulmünden şikâyet ederek atalarına gösterilen yardım ve himayenin kendilerine de gösterilmesi yönündeki talebine, Sultan 3. Ahmed’in olumlu cevabı,
- 1699 yılında Belgrad ve civarından Osmanlı Devleti’ne iltica eden Kurs’ların Sofya’da uygun bir yerde iskan edilmesi,
- Polonya’dan 1748 yılında yüzü aşkın Polonya vatandaşının Osmanlı uyruğuna geçerek iskan edilmesi,

⁷⁶ Engin AKÇAY, Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları, Turgut Özal Üniversitesi Yayınları, Ankara,2012. S.47

⁷⁷ Age. s.47-57.

- 1847 yılında Sultan Abdülmecid'in İrlanda'ya gönderdiği erzak ve para yardımı,
- 1849 yılında Avusturya ve Rusya ile bir savaş riskine rağmen Macar devrimci Lui Koşut (Kossuth) ve beraberindeki 16 bin mence kuçak açılması.
- 1869 Yılında Bulgaristan'ın İslimye Sancağına bağlı Bergos kasabasında tamamlanama in Hazine'den 5 bin kuruşluk yardım göndermesi,
- 1872 yılında Bosna'nın Yenipazar kentinde yapımı süren bir kilise inşaatının eksiklerinin giderilmesi amacıyla Sultan Abdülaziz'in Hazine'den yardım etmesi,
- 31 Mayıs 1889 yılında ağırlıklı olarak Johnstown'da (Pensilvanya) yaşanan ve binlerce kişinin ölümüne, salgın hastalıklı an "yüzyılın sel felaketi"ne ilk Osmanlı yardımı ulaşması,
- 1891 yılında Maruni vatandaşların Roma'da yaptırmak istediği okul için Hanedan'ın himayesinde ve Hazine'den 10 bin franklık destek sağlanması,
- 1900 yılında, eken Müslüman ahaliye Osmanlı maliyesinin sıkıntılı durumuna rağmen yardım eli uzatması,
- in bir mabed yaptırılması,
- 1917 yılında - lara ve yetimhanelere gönderilen yiyecek yardımı.

Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve bilahare hilafetin kaldırılması

Türkiye

Cumhuriyeti'nin yardım öncelikleri bilahare yine eski Osmanlı coğrafyası olmuştur.

Türkiye'nin bölgesel ve küresel kriz, çatışma ve savaşlardaki tutumu ile uluslararası askeri ve siyasi müdahalelerinin öğrencilerin Türkiye seçiminde etkili olduğu görülmektedir.

NATO ile birlikte Güney Kore'ye, bağımsızlık mücadelesi ve Ermeni istilasına karşı Azerbaycan'a, Avrupa'nın ortasında Müslüman katliamı yapılırken Bosna Hersek'e ve İsrail ambargosu altında yaşam mücadelesi verirken Filistin'e Türkiye'nin askeri ve siyasi desteği, Türkiye algısına etkisini göstermesi bakımından önemlidir.

Aradan geçen sürenin uzunluğuna rağmen, Türkiye'nin desteğini görmüş olan ülkelerin bunu sonraki nesillere aktardığı niyet mektuplarında ortaya çıkmaktadır.

Örneğin, Azeri bir öğrenci, “evde çocukluğumda Türkiye'nin savaş esnasında bize verdiği destekten ve Türk kardeşliğinden hep söz edilirdi. Ben de Türkiye sevgisi o zamandan oluştu” diyerek Türkiye tercihini Türkiye'nin Azeri-Ermeni ihtilafındaki duruşuna bağlamaktadır.

Aynı şekilde, 1992-1995 Bosna Savaşı sırasında ailesinin Türkiye'ye sığınması sebebiyle Türkiye'de doğan ve altı yılını Türkiye'de geçiren Bosnalı endüstri mühendisliği öğrencisinin, “Türkiye'de bulunduğumuz sürede yalnızca Türklerin güç yetirebileceği bir sıcaklık ve misafirperverlik tarafından kuşatılmıştık. Bu yüzden Türkiye ile irtibatı olan her şeye hayatımın başlangıcından itibaren aşığım” şeklindeki ifadeleri, Türkiye'nin Bosna Savaşı sırasındaki yardımlarının uluslararası eğitim için Türkiye'yi seçmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yine, Kazak bir öğrenci niyet mektubunda niçin Türkiye'yi tercih ettiğini açıklarken, Türkiye'nin Kazakistan'ın bağımsızlığını ilk kabul eden ülke olmasının tercihindeki rolüne işaret etmektedir.

Niyet mektubu değerlendirilen iki Güney Koreli öğrencinin her ikisinin de Kore Savaşı sırasında Türkiye'nin Güney Kore halkına verdiği askeri desteğe vurgu yapması önemli görülmektedir. Öğrencilerden birisi, niyet mektubunda “Geçmişe doğru baktığımda Türkiye'ye teşekkür etme ihtiyacı hissediyorum. Türkiye, Kore Savaşı'nda Güney Kore'ye yardım eden bir ülkedir” ifadelerine yer verirken, diğeri de, “Bana Kore Savaşında çok sayıda Türk askerinin savaştığı anlatıldı. Bu benim Türkiye'ye karşı özel bir yakınlık hissetmemi sağlıyor” ifadesiyle Türkiye'yi tercih etmelerinin Türk askeri yardımına uzanan geçmişine işaret etmişlerdir.⁷⁸

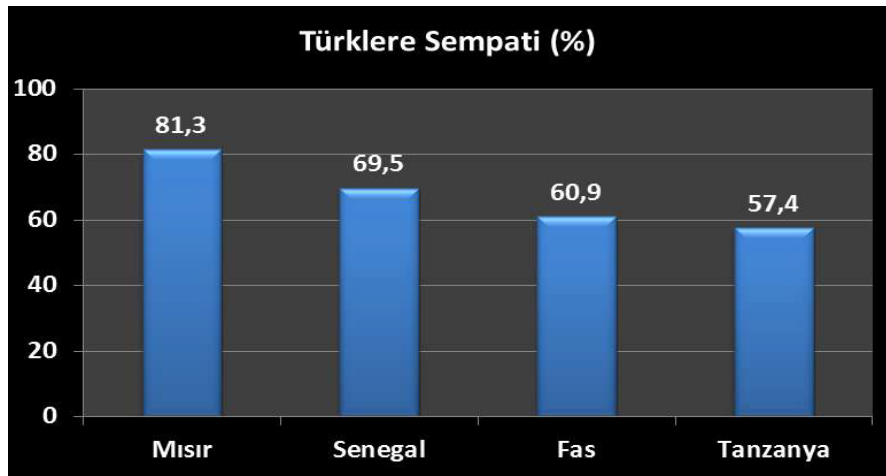
⁷⁸ YTB arşivi, Türkiye Bursları Niyet Mektupları, 2012.

2.3 4. Türklere ve Türk Kültürüne Duyulan Sempati

Herhangi bir ülkeye ilişkin dış algının oluşumunda ülkenin ekonomik, askeri ve siyasi etkisi yanında o ülke insanların yabancılar üzerinde bıraktığı etkinin de oldukça önemli olduğu muhakkaktır. Türkiye'ye ilişkin algı oluşumunda da Türk insanının önemli bir etkisi olduğu Türkiye algısına ilişkin araştırmalarda açıkça görülmektedir. Örneğin, Bosna Hersek'te Türkiye Algısı'nı ölçen bir çalışmada görüşülen kişilerin %84'ü Türkiye algılarında tanıdığı/gözlemlediği Türklerin etkili olduğunu belirtmiştir.⁷⁹

Bu çerçevede, Türklere ilgili tecrübelerin olumlu olduğu ülkelerde Türkiye algısının da olumlu yönde olduğu izlenebilmektedir. BİLGESAM'ın Türkiye algısını farklı coğrafyalarda incelediği çalışmalarında, Türkiye algısının olumlu olmasında Türk insanı hakkında sahip olunan olumlu algının oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Afrika'da Türklere duyulan sempati göstergesi⁸⁰

Öğrenim görülecek ülkeye uyum süreci öğrenciyi doğrudan etkilemekte, akademik başarı grafiğinde belirleyici olmaktadır. Yabancılara karşı ön yargının olmadığı ve farklı kültürlerin iç içe ve uyum içerisinde yaşadığı ev sahibi ülkeler,

⁷⁹ *Balkanlar'da Türkiye ve Türk Algısı*, BİLGESAM, 2012, s. 89.

⁸⁰ *Afrika'da Türkiye ve Türk Algısı*, BİLGESAM, 2011

uluslararası öğrencilere bir arada yaşama kültürü kazandırmakta olduğu gibi, yabancı düşmanlığı hissetmeksizin eğitimini sürdürmesine de olanak sağlamaktadır.

Eğitim için Türkiye’yi tercih eden öğrenciler genelde ortak kültür, ortak tarih veya ortak coğrafyaya sahip ülkelerden geldikleri için yine bir yabancılik çekmemektedirler.

Türk milletinin hoşgörüsü, misafirperverliği, Türkiye’nin sosyal yapısı ve kültürel zenginliği, uluslararası öğrencilerin niyet mektuplarında sıkça vurgulanmaktadır. Özellikle Türkiye’yi daha önce bir vesile ile ziyaret etmiş veya Türkiye hakkında bilgi sahibi olanlar sıklıkla bu unsurlara atıfta bulunmaktadır.

Anadolu’da “Gel, ne olursan ol, yine gel” diyen Mevlana, “İncinsen de incitme” diyen Hacı Bektaş Veli ve “Yaratılanı sev, yaratandan ötürü” diyen Yunus Emre ve onların dünya görüşleriyle harmanlanmış olan Anadolu insanının cana yakınlığı ve misafirperverliği, özellikle daha önce Türkiye’yi ziyaret eden öğrencilerin niyet mektuplarında rahatlıkla görülebilmektedir.

Yine Anadolu kültürünün çeşitliliği ve çok sesliliği yanında yabancıları dışlamaması öğrencilerin Türkiye algılarını etkileyen hususlar olarak göze çarpmaktadır. Nitekim Endonezyalı bir yüksek lisans öğrencisi, Türkiye’deki lisans eğitimi esnasında kendisini en çok etkileyen deneyimin Türk insanının misafirperverliği olduğunu belirterek, Türklerin kendisine adeta aileden biriymişçesine iyi davrandığını belirtmektedir.

2.3.5. Tarihsel Derinlik ve Coğrafi Konum

Modern Türkiye, önce Anadolu uygarlıkları, sonrasında sırasıyla Roma, Bizans Selçuklu ve Osmanlı imparatorluklarının hüküm sürdüğü bir coğrafyada, zikredilen imparatorluklardan son ikisinin başkentini de sınırları içerisine alacak şekilde kurulu olması sebebiyle, çok önemli bir tarih ve medeniyet birikimine sahiptir. Bu birikim sebebiyle, Anadolu ile özellikle Bizans ve Osmanlı imparatorlukları geçmişinden dolayı ilgisini sürdüren milletler bulunmaktadır. Bunun dışında, Anadolu’da ortaya çıkan veya

Anadolu'ya uzanan medeniyetlerin bir kümülatifi olan ve günümüze somut ve somut olmayan izleri yansıyan Anadolu kültür ve medeniyeti, dünyanın farklı yerlerinden kişilerin ilgisini çekmektedir. Yine, Türkiye'nin Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasında; Kafkaslar, Orta Doğu, Balkanlar ve Akdeniz coğrafyasının kesiştiği noktada yer almasından ve Doğu-Batı ayrımının başlangıç noktası olmasından doğan özel konumu ve jeostratejik önemi de Türkiye'ye yönelik ilgiyi artırmaktadır.⁸¹

Moritanyalı bir öğrenci, Türkiye'nin tercihlerinde etkili olan bahse konu önemini şöyle anlatmaktadır: “Türkiye, Doğu ve Batı'nın geçiş noktası üzerinde emsalsiz bir stratejik pozisyona ve yaklaşık on bin yıllık bir tarihe; Asya ve Avrupa'nın bir parçası olarak, geniş bir iklim ve coğrafya çeşitliliğine sahiptir”.

2.3.6. Ortak Din, Kültür ve Tarih

Eğitim için Türkiye'yi tercih eden öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Türkiye ile ortak kültür, ortak tarih ve ortak coğrafyaya sahip olan ülkelere mensup olduğu bilinmektedir. Önceki bölümlerde değinildiği üzere, Osmanlı döneminden bu yana dildaş, dindaş ve tarihdaş topluluklardan Müslim ve gayrimüslim öğrenciler yükseköğretim için Anadolu topraklarını tercih etmişlerdir.

Nitekim, Türkiye'nin uluslararası eğitime yönelik ilk sistemli girişimi olan Büyük Öğrenci Projesi de, Asya ve Avrupa'dan ortak dil, din kültür ve tarihe sahip olduğumuz ülke ve topluluklara yönelik olarak geliştirilmiştir.

Türkiye Bursları kapsamında 2012-2013 akademik yılı için başvuruların internet üzerinden tüm dünyaya açılmasıyla birlikte, 150 civarında ülkeden başvuru alınmıştır. Ancak, Türkiye Burslusu olmaya hak kazanan 133 ülkeden toplam 3916 öğrencinin büyük oranda Türk cumhuriyetler ve topluluklar ile bunlar dışında kalan Müslüman ülke ve topluluklara mensup olduğu görülmektedir. Söz konusu ülke ve topluluklara mensup öğrencilerin Türkler ile olan dil, din, tarih veya kültür yakınlığı dolayısıyla Türkiye'yi tercih ettikleri niyet mektuplarında karşımıza sıkça çıkan bir olgudur.

⁸¹ Adem GÜNAYDIN. Age, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.54

Bununla birlikte, Türkiye algısına dair yapılan araştırmalarda, Türkiye ve Türk kùltürünün yakın olduğu coğrafya ile ilgili şaşırtıcı bir durum ortaya çıkmaktadır. şöyle ki, BİLGESAM tarafından Avrupa (Balkanlar), Afrika (Mısır, Fas, Senegal, Tanzanya) ve Asya (Kazakistan ve Kırgızistan) kıtalarında yapılan araştırmalarda “Türklerin yakın görüldüğü kùltür”ü, çoğunlukla, Avrupalılar Avrupa kùltürü, Afrikalılar Ortadoğu kùltürü, Asyalılar ise Asya kùltürü olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki araştırma sonuçları, Türkiye ve Türklerin her farklı coğrafya ve kùltürlere mensup kişiler için kendi kùltürlerine yakın, diğer kùltürlere yabancı olarak görüldüğünü, Türk kùltürünün farklı arka planlara sahip kişiler tarafından kolay benimsendiğini işaret etmektedir. Bu durum, uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde de oldukça etkili olmaktadır.

Türkiye’nin dini kimliği de öğrencilerin seçimini etkilemiştir. Örneğin, Taylandlı bir öğrenci, Türkiye tercihindeki en önemli etkeni Türkiye’nin Müslüman bir ülke olmasına bağlamaktadır. Öğrenci ifadesiyle, “Türkiye’de [eğitim görmek istememin nedeni] yüzde 99 Müslüman olduğu içindir. Benim ülkemde yurtdışında okumak niyeti olanlar çoğunlukla Arap ülkelerinde eğitim almayı tercih ederler. Bu ülkede okumak istiyor olmamın nedeni Türkiye’nin de Müslüman bir ülke olduğu içindir. Günlük [yaşam] tarzı Müslüman [yaşam tarzı] şeklinde olacaktır, bu konuda rahat olabileceğim ve [bu nedenle Türkiye’de eğitim almam] ailem tarafından kabul edilecektir”. Azeri bir öğrenci de, “Türkiye’yi seçmemin nedeni ... hem de ülkelerimizin dini, kültürel ve dil açısından birbirine yakın olmasıdır” şeklindeki ifadesiyle tercihinde dinin etkisine de temas etmiştir . Ürdünlü bir doktora öğrencisi de Türkiye seçimindeki etkili faktörleri sıralarken, ilk sırada belirttiği kaliteli eğitimden sonra, ikinci sırada Türkiye’nin “bir İslam ülkesi” olmasını vurgulamıştır.⁸²

⁸² Age., s.64.

BÖLÜM III – Y. Ö. TÜRKİYE’Yİ TERCİH SEBEPLERİ

Yükseköğrenim için kendi ülkesi dışına çıkan öğrencilerin en büyük beklentisi kendi ülkesinde mevcut bulunmayan veya erişim olanaklarının kısıtlı olduğu kaliteli bir eğitim alma isteği ile öğrencilerin akademik, kültürel, entelektüel ve mesleki donanımını geliştirme isteği ve sonraki eğitim aşamasında veya iş hayatında daha iyi yerlere gelme arzusudur.⁸³

Türkiye Burslusu olmak üzere başvuru yapan öğrencilerin de kaliteli bir eğitimi öncelikledikleri niyet mektuplarında rahatlıkla görülebilmektedir. ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi’ne yerleşen öğrencilerin de tamamına yakını Türkiye tercihlerini, Türkiye’nin kaliteli yükseköğretim kurumları, eğitmenleri ve imkanları ile ilişkilendirmektedir.

Öğrencilerin Türkiye yükseköğretimine ilişkin algıları aşağıda maddeler halinde incelenmiştir.

3.1. Kaliteli Eğitim

Kaliteli eğitim alma arzusu uluslararası öğrencileri ülkeleri dışında eğitim almaya iten en önemli sebeplerinden birisidir. Türkiye’yi tercih eden öğrencilerin de eğitim kalitesine sıklıkla vurgu yaptıkları görülmektedir. Lisans programları için Türkiye Burslarına başvuru yapan öğrencilerin çoğunluğu zorunlu olarak 12 tercih yaptıkları halde, kaliteli eğitim verdiğini bildikleri üniversiteleri tercih ettikleri bilinmektedir.

Nitekim Bosnalı bir elektrik elektronik mühendisliği öğrencisi, bölümünde başarılı olmak için ihtiyaç duyacağı bilgi ve becerileri sağlayacak fırsatları yüksek kalitede eğitim veren Türk üniversitelerinde bulabileceğini yazmaktadır.

Gine Bissaulu bir öğrencinin tek satırlık niyet mektubu ise şu şekildedir: “Türkiye’nin eğitiminin iyi olduğunu duyduk bu yüzden Türkiye de okumak istiyorum”. Yine, Kazak bir öğrencinin Türkiye’yi tercih sebebi “uluslararası eğitim alanındaki

⁸³ Gür ve Coşkun, *Küresel Eğilimler ...*, s. 35.

yüksek koşullara ve standartlara sahip üniversitelerin olması”dır. Kosovalı bir öğrenci ise Türkiye Burslarına başvurma gerekçesini şu kelimelerle anlatmaktadır: “Türkiye Busları’na başvurmamın ana sebebi Türk üniversitelerinin sunduğu kaliteli eğitim ve dünyanın her tarafından farklı kültürlere mensup insanlarla iletişim kurma fırsatıdır”. Moğol bir öğrenci, Türk üniversitelerini “yüksek kaliteli üniversiteler” olarak tanımlarken, Moldovalı bir öğrenci Türk üniversitelerini doğru bir kariyer vizyonu kazandıran yerler olarak tarif etmekte, Moritanyalı bir öğrenci ise Türkiye tercihinin, Türk üniversitelerinin kendisine küreselleşen dünyada ihtiyaç duyacağı becerileri kazandıracak eğitim kalitesine ve akademik kadroya sahip olması şeklinde açıklamaktadır. Endüstri mühendisliğine yerleşen Rusyalı bir öğrenci de Türkiye tercihi “Türkiye’de harika çalışma koşulları ve eğitim ile akademik kariyer yapmak isteyenlere büyük motivasyon sağlayan çok sayıda prestijli üniversite” bulunması şeklinde açıklamaktadır. Sırbistanlı bir öğrenci, Türk üniversitelerindeki eğitim programlarının sağladığı kaliteli eğitimin kendisine akademik çalışmalarını ileriye taşıma ve yeteneklerini geliştirme imkânı sağlayacağından bahisle, Türkiye tercihinin bu imkanlara dayandığını belirtmektedir.⁸⁴

Ukraynalı bir lisans öğrencisinin niçin Türkiye’yi tercih ettiğini açıkladığı ifadeleri dikkat çekicidir: “Hangi üniversite ve bölümün beni başarıya götüreceğini ve ruhumun mutlu olmak için neye ihtiyacı olduğunu araştıran, bireysel gelişimimi en iyi şekilde gerçekleştirmek isteyen ve hayata yeniden başlamak isteyen birisi olarak kendim için en uygun eğitim ortamının Türkiye’de olduğuna karar verdim”. Endonezyalı bir yüksek lisans öğrencisine göre, Türkiye gelişen bir ülke olarak ekonomi ve eğitim sisteminde önemli bir gelişme göstermekte olup, Türk üniversitelerindeki kalite, öğrencileri gerçek hayatta faydalanacakları analitik düşünme, yenilikçi fikir ve pratik beceri bakımından geliştirmektedir.⁸⁵

⁸⁴ Adem GÜNAYDIN. Age, , s.68.

⁸⁵ YTB arşivi, Türkiye Bursları Niyet Mektupları, 2012.

3.2. Akademik Kadro

Uluslararası öğrencilerin bir kısmı Türk üniversitelerindeki akademik kadroya vurgu yaparak Türkiye'yi tercih nedenleri arasında göstermişlerdir. Üniversite hocalarının Avrupa ve ABD üniversitelerinde yetişmiş olmalarının bazı öğrenciler tarafından önemsendiği görülmektedir.

Bu kapsamda, Azeri bir öğrenci Türkiye'de eğitim görme sebebi olarak "Harvard, Stanford, MIT vb. üniversitelerden mezun olmuş üst düzey akademisyenlerle karşılaşma imkanı olmasını belirtmektedir. Moritanyalı bir öğrenci de global dünyada ihtiyaç duyacağı yetenekleri Türk üniversitelerindeki kaliteli eğitim kadrosu sayesinde edinebileceğini ifade etmektedir. Kardeşi Türkiye mezunu olan Rusyalı bir öğrencinin niyet mektubunda Türk akademisyenler "profesyonel ama dostça" olarak nitelendirilmesi ise ilgi çekicidir. Filistinli bir yüksek lisans öğrencisinin Türk akademisyenlerle geçirdiği bir çalışma sonrasında edindiği intiba zikretmeye değer: "Türk akademisyenlerin çalışmalarını ne kadar ciddiye aldıklarını görünce, Türkiye'de bir dönem araştırma yapabilmeyi çok ister oldum".

Öğrencilerin niyet mektuplarında Türk akademisyenlerin kalitesini belirtme ihtiyacı hissetmelerine rağmen, alanı ile ilgili akademisyenler hakkında ne kadar bilgiye sahip oldukları şüphelidir. Çünkü pek az sayıda öğrenci, çalışma alanı ile ilgili başarılı gördüğü akademisyenlerin isimlerini zikredebilmiştir.

3.3 Uluslararası Tanınırlık ve Türkiye'nin Sunduğu Özel İmkânlar

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde yön belirleyici etkenlerden birisi de aday ülkelerin ve yükseköğretim kurumlarının uluslararası tanınırlık düzeyidir. Yükseköğretim kurumlarının tanınırlığı öncelikle kendi akademik başarısına bağlıken, ülkelerin tanınırlığı pek çok sebebe dayanabilmektedir.

Türkiye, özellikle lisansüstü öğrencileri için pek çok alanda çok zengin araştırma imkânları ve bilgi kaynakları sağlamaktadır. Tarihsel, kültürel, dilsel, dinsel, etnik, coğrafi vb. alanlardaki zenginliği ve kendine mahsus hususiyetleri nedeniyle Türkiye araştırmacılar için doğal bir laboratuvar olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, özellikle

sosyal bilimler alanında lisansüstü çalışma yapan uluslararası öğrenciler için Türkiye'nin söz konusu zenginliğinin saklandığı merkezler bilgi merkezi ve mekânları oldukça önemsenmektedir.

Bu çerçevede, niyet mektupları incelenen uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde, Osmanlı arşivleri; kütüphaneler, müzeler, mimari eserler ve kalıntılar gibi bilgi kaynaklarının önemli bir etken olduğu görülmektedir. Yine, sayıları hızla çoğalan modern laboratuvar ve ekipmanlar, teknokentler, araştırma merkezleri ve enstitülerin, uluslararası öğrenciler tarafından oldukça önemsendiği niyet mektuplarında görülebilmektedir.

3.4. Türkiye Mezunları

Yükseköğrenimini Türkiye'de tamamlamış kişilerin çevresindekileri de bu yönde etkiledikleri görülmektedir. Özellikle eğitimini başarı ile tamamladıktan sonra kendi ülkesinde bir iş bulan kişilerin bu konuda daha etki oldukları görülmektedir. Birden fazla üyesi Türkiye mezunu olan çok sayıda ailenin varlığı bunun bir göstergesidir.⁸⁶

Lübnanlı bir öğrencinin niyet mektubu Türkiye mezunlarının etkileyebildikleri alanı göstermesi bakımından iyi bir örnektir: “Babam inşaat mühendisi ve Trablus'un belediye başkanı. Babamın çok sayıda Türkiye mezunu arkadaşları var ve onlar Türkiye'deki programlar ve Türkiye mezunları hakkında bende çok iyi izlenimler bıraktılar”. Diğer bir örnekte Rusyalı bir öğrenci Türkiye mezunu ağabeyinin Türkiye'de eğitim görme konusunda kendisini nasıl etkilediğini şöyle anlatmaktadır: “Ağabeyim yaz ve kış tatillerinde geldiğinde bana sürekli Türkiye'deki yaşamından ve üniversite eğitiminden bahsederdi. Üniversite hocalarının profesyonel ama dostça olmaları, uluslararası konferanslar, değişim programları, stajlar gibi üniversitenin öğrenciler için sunduğu imkanlar beni etkilerdi. Öğrencilerin maddi destek almaları ve yurttan ücretsiz kalmaları ve üniversitede ücretsiz yabancı dil derslerine katılabilmeleri beni etkilemiştir”.

⁸⁶ Adem GÜNAYDIN, Age, YTB Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.65

3.5. Eğitim Dili

Uluslararası öğrencilerin ülke tercihlerinde ülkedeki eğitim dili belirleyici rol oynamaktadır. Bu durum OECD'nin “*Bir Bakışta Eğitim:2011 Göstergeleri*” başlıklı raporunda da belirtilmektedir. Söz konusu rapora göre, öğrencilerin ülke seçiminde dikkate aldıkları üç faktör eğitim dili, öğrenim/yaşam maliyeti ve ülkelerin göç politikalarıdır.

Eğitim dilinin öğrencilerin Türkiye tercihlerinde de oldukça belirleyici olduğu görülmektedir. Türkiye'yi tercih eden öğrencilerin önemli bir miktarının Türk cumhuriyetler ile Bulgaristan, Yunanistan, Irak, Suriye, Azerbaycan, İran, Kosova, Kırım, Makedonya gibi farklı ülkelere dağılmış Türk topluluklarına mensup olduğu düşünüldüğünde dil faktörünün etkisi ortaya çıkmaktadır. Böyleyken, öğrencilerin niyet mektuplarında ülkedeki konuşma dili ile eğitim dilini genellikle birbirinden ayırmadıkları görülmektedir. Bu sebeple, bu çalışmada, öğrenciler bir dile vurgu yaptıklarında bu gündelik dilden ziyade eğitim dili olarak değerlendirilmiştir.

Şunu da belirtmek gerekir ki, öğrencilerin bir kısmının niyet mektubunda Türkçe'ye vurgu yapmasına rağmen Türkçe'yi bilmediği, ancak öğrenmeyi önemseydiği ve arzuladığı görülmektedir. Bu öğrencilerin Türkiye Bursları'nı, yükseköğrenim yanında Türkçe öğrenmek için de bir fırsat olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Bunlara örnek olarak, Kazak bir öğrencinin ifadeleri gösterilebilir: “Türkiye’de okumak istememin en önemli sebeplerinden biri, Kazak halkının akrabası olan Türk milletinin kültürünü tanıma, Türk dilini öğrenme ve Türk vatandaşlarıyla tanışma fırsatının olmasıdır” . Bosnalı bir öğrencinin niyet mektubundaki ifadeleri konuyu başka bir boyuta taşımaktadır. 13 yıl İngilizce eğitim gördüğünü ve bu dilden vazgeçmek istemediğini söyleyen Boşnak öğrenci, Türkçe'yi öğrenmeyi de çok arzuladığını ifade ederek, Türkiye'deki yükseköğrenimi hem İngilizce hem de Türkçe gelişimi açısından istediğini ortaya koymaktadır.

İngilizce ve Türkçe dillerinin her ikisini de bilmeyen öğrencilerden bir kısmının, Türkiye’de buldukları süre içerisinde Türkçe'yi öğrenebileceklerini düşünerek İngilizce eğitimi tercih etmekte olduğu, bu şekilde mezuniyette iki yabancı dil öğrenmiş olmayı hedefledikleri anlaşılmaktadır. ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi’nde eğitim

dilinin İngilizce olması dolayısıyla bu üniversiteleri tercih edenlerin Türkiye'yi tercih sebeplerini belirtirken özellikle İngilizce eğitime vurgu yaptıkları görülmektedir.

Anadili Türkçe olan ve niyet mektuplarını Türkçe yazanların da Türkiye'yi İngilizce yükseköğrenim görme imkânından dolayı tercih ettikleri vakidir. Örneğin, Yunan uyruklu olup Türk azınlığa mensup bir öğrencinin Türkçe niyet mektubundaki ifadeleri şu şekildedir: “İngilizcenin evrensel bir dil olduğu dünyada hem iş sahasında hem de dünya piyasasında İngilizce bilmenin büyük önem teşkil ettiğinin bilincindeyim. Bu sebeple üniversite eğitimimi İngilizce eğitim veren bir üniversitede tamamlamak istiyorum. Yabancı bir dilde eğitim görmenin faydalı olacağını ilke edindiğim için bu yabancı dilde sertifika almamın gereksiniminin farkındayım. Bu nedenle İngilizce dilinde uluslararası sınavlara katılarak gerekli sertifikaları elde ettim”.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkelerin değerlerini, kültürlerini, dillerini yaymak için yaptıkları kültürel ve eğitim değişim programları önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha çok insan odaklı olan bu çalışmalar uzun vadede uygulayıcı ülkelerin oluşturmak istedikleri algıya önemli katkı sağlayabilmektedir.

Daha 19. yüzyılda Osmanlı'da devlet erki tarafından ihtiyaç olarak tespit edilmiş ve birçok modern yüksekokulun temelleri bu dönemde atılmıştır. Bu faaliyetler genç Türkiye Cumhuriyeti döneminde de devam etmiştir. Bu çabalar karşılıksız kalmamış ve Türk okulları yabancı öğrencilerin okumak için başvurduğu cazibe merkezleri haline gelmiştir. Türkiye'de yine son dönemde öğrenci değişim programları, uluslararası arenada yürütülen politik, kültürel, diplomatik ve ekonomik anlayışın tamamlayıcısı olarak görülmektedir.

Binlerce yıllık medeniyetin kültür hazinesini bünyesinde barındıran Türkiye'nin, bu zengin birikimi kendi değerleri ile yoğurarak evrensel kültür haline gelmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu değerlerin küresel boyutta meydana gelen gelişim ve dönüşümleri yönlendirdiği bir yapının oluşturulmasını sağlamalı ve bunun için insan odaklı, dinamik ve esnek bir yapıya sahip uluslararası öğrenci değişim vizyonuna sahip olunmalıdır.

1992 yılında ortaya çıkan Büyük Öğrenci Projesi, aksaklık ve eksiklikleriyle günümüze kadar gelmiştir. Ancak unutulmaması gereken bir husus vardır ki, bugün markalaşmış olan "Türkiye Bursları" büyük öğrenci projesi temelleri üzerine kurulmuştur. Bu anlamda BÖP'e ve mezunlarına "iyi bir tecrübe" gözüyle bakılmalıdır.

Günümüzde Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulamalarının bir parçası olarak öne çıkan Türkiye Bursları'nın da bir takım eksiklikleri mevcuttur.

Birkere Türkiye Bursları çift yönlü uluslararası öğrenci hareketliliğini kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Medeniyet birikimini ve değerlerini ulaştırmak adına Türkiye'ye davet edilen öğrencilere mukabil olarak farklı ülkelere kamu diplomasisi vizyonuna sahip adaylar gönderilmelidir. Ulaşılmak istenilen stratejik hedeflere yönelik yeknesak bir politikanın uygulanması, ikili ilişkilerde mütakabiliyet

prensibinin daha yakından takip edilebilmesi, oluşturulacak koordineli bir yapı ile mümkün olabilecektir. Bu yapı tüm paydaş kurumların Türkiye Bursları programına katılımlarını artıracak çok daha fazla benimsemelerini sağlayacaktır.

Türk dış politikası vizyonu ile uyumlu bir şekilde Türkiye'nin etki alanını geliştirmek istediği Ortadoğu, Afrika, Balkanlar ve Güney Asya ülkelerine yönelik uluslararası öğrenci hareketliliği artırılmalıdır. Bu ülkelerde Türkiye'ye yönelik önyargıları oluşturan unsurları ortadan kaldırmaya yönelik akademik çalışma yapacak adaylar öncelenmelidir. Gelecekte ülke politikalarını Türkiye'nin politikaları ile uyumlu olmasına katkı sağlama potansiyeline sahip adayların programlara dahil edilmesi hedeflenmelidir.

Öğrenci değişim programlarında daha etkili olabilmek için toplumların davranışları, tepkileri ve düşünce biçimleri onların kültürlerinden, değerlerinden, toplumsal yapılarından ve dünya görüşlerinden ayrı düşünülmemeyeceğinden etkin bir dinleme için o toplumu oluşturan tüm bu özelliklerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Ülke ve bölgelerin ihtiyaçları yakından takip edilmelidir. Programların ülkelerinin kendilerine has yapıları ve ihtiyaçları ile Türkiye'nin önceliklerinin bulunduğu esnek yapılara dönüştürülmelidir.

Programın başarılı olmasını sağlayacak en nitelikli adayların seçilmesine olanak sağlayacak şekilde aday havuzu geliştirilmelidir. Bu çerçevede çok daha fazla ülkede etkin tanıtım faaliyetleri artırılmalıdır. Radyo, TV kanalları kullanılmalı ve eğitim fuarlarına iştirak edilmelidir.

Türkiye'nin diplomatik misyonlarının yanında, TİKA ve Yunus Emre Kültür Merkezleri de tanıtım faaliyetlerinde aktif olarak kullanılmalı ve bu kurumların saha tecrübelerinden de istifade edilmelidir.

Tanıtım ve başvuru sistemini ihtiva edecek web sitesi başta İngilizce, Fransız, Arapça, Rusça, Farsça olmak üzere birçok farklı dilde hizmet vermelidir. Web sitesi burs programları hakkında olabildiğince açık, şeffaf, burs başvuru aşamalarını, bursların sağladığı mali ve sosyal hakları, program kapsamında adayların yükümlülükleri ayrıntılı bir şekilde bilgi verilmeli ve geri bildirim mekanizmasının etkin kullanıldığı bir yapıda olmalıdır. Mülakat yer ve zaman aralıkları önceden belirlenerek başvuru sahibinin

tercihine bırakılmalıdır. Bilgilendirme esnasında bursa kabul kriterleri net olarak ifade edilmelidir. Başvuran adayların güvenlerini zedeleyebilecek bir algılamamanın oluşmaması için azami gayret gösterilmelidir.

Adayların daha iyi tercihler yapabilmesi için Türkiye eğitim sistemi ve yüksekokulların tanıtımının sistem üzerinden daha etkin yapılması gerekmektedir. Öğrenim göreceği üniversitenin yanında ikamet edeceği şehrin tarihi, kültürel dokusu, iklim şartları vb. gibi bilgiler de verilmelidir.

Mezun öğrenciler ile ilişkilerin devamlılığı sağlanmalıdır. Bu kapsamda sağlıklı işleyen bir mezun takip sistemi kurulmalı ve uluslar arası öğrencilerle irtibatları sağlam tutulmalıdır. “Türkiye mezunları” adı altında bir portal hazırlanmalı ve her mezunla on-line iletişimde olunmalıdır.

Ülkelerde bulunan Türkiye Mezunları Dernekleri desteklenmeli, kurulmamış ülkelerde yeni yapılandırma çalışmaları başlatılmalıdır. Bu dernekler ile sürekli bilgi alışverişi yapılmalıdır. Aynı şekilde Türkiye'nin dış misyonları ile bu derneklerin ilişkileri devamlı hale getirmeli ve düzenlenen programlara aktif katkılar sağlanmalıdır.

Başvuruların değerlendirilmesi aşamasında YÖK ile irtibatta olunup, Türkiye’de denklik verilebilen üniversite mezunları tercih edilmelidir. Ülkelere göre bir çalışma yürütülüp, bu ülkelerdeki kaliteli okullar tespit edilmeli ve öğrenci tercihi yine bu okullardan yapılmalıdır.

Hal-i hazırda, öğrencilerin Türkiye’de kalması ve burada ikamet etmesinin önüne geçmek için uygulanan politika kısmen esnetilmeli, başarılı olan öğrencilerin talepleri doğrultusunda Türkiye’de kalabilmesi sağlanmalıdır. Gelişmiş ülkeler yetişmiş elemana sahip olabilmek ve kendi ülkelerine doğru beyin göçünü sağlayabilmek adına büyük bütçeler ayırmaktadırlar. Türkiye'nin bu manada hazır elinde bulunan bu kalifiye insan kaynağını iyi değerlendirmesi gerekmektedir.

Genel olarak uygulanmakta olan uluslararası öğrenci değişim programı eksikliklerine rağmen Türkiye açısından önemli bir kamu diplomasisi aracıdır. Program Türkiye'nin ince gücünün artırılmasına katkı sağlamaktadır. Programın Türkiye'nin bölgesel ve küresel vizyonu ile uyumlu, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerimizin

gelişimine katkı sağlayan, dinamik ve gelişmelere adapte olabilen bir dinamik bir yapıda devam ettirilmesi daha başarılı bir kamu diplomasi faaliyeti yürütülmesine imkân sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- BEVIS, T.B. ve LUCAS ,C.J., *International Students in American Collages and Universities: A History*, Palgrave Macmillan, NY, 2007.
- De LIMA , Antonia F Jr. “*The Role of International Education Exchanges in Public Diplomacy*”, Place Branding and Public Diplomacy, Vol:3, Palgrave Macmillan, 2007.
- Engin AKÇAY, *Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları*, Turgut Özal Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2012.
- Hayati BEŞİRLİ, *Türkiye’de Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Yabancı Uyraklı Öğrenciler Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma*, Ekinoks Yay., Ankara, 2011.
- Murat ÖZOĞLU, Bekir S. GÜR, İpek COŞKUN, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, SETA,2012.
- NYE, Joseph S. Jr., *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu: Yumuşak Güç*, Elips Kitap, Ankara, 2005.
- Orhan Güvenen, *"Türkiye'nin Orta ve Uzun Dönem Stratejik Hedefleri TC 2007-15 TC 2017-9 Genel Yorumlar."* DPT Yayınları, Ankara,1999.
- Talip KÜÇÜKCAN ve Bekir S GÜR., *Türkiye’de Yükseköğretim-Karşılaştırmalı Bir Analiz*, SETA Yay., Ankara, 2010.

Tezler

- Seyfi YILDIRIM, *Eğitim Amacıyla Yurt Dışına Gönderilen Öğrenciler (1940 1970) : Prosopografik Bir Çalışma Örneği*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2005.

Makaleler

- Caner SANCAKTAR, *Balkanlar’da Osmanlı Hâkimiyeti ve Siyasal Mirası*, Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, 2011.
- Murat ÖZOĞLU, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, SETA.2010.

- Nuri Yavuz, *Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Gagavuzlar*, Akademik Bakış, Cilt 4 Sayı 7, 2010.
- Yüksel KAVAK ve Gülsün Atanur BASKAN, “*Türkiye’nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarına Yönelik Eğitim, Politika ve Uygulamaları*”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-20, 2001.

Bildiriler

- Hans de WIT, *The Dynamics of International Student Circulation in a Global Context*, Australian International Conference, 2008, www.aiec.idp.com (01.10.2012).

Raporlar

- British Council, Annual Report 2009-10, London, 2010.
- T.C. Başbakanlık. "Hükümet Programı." 25 Kasım (1991).
- Fulbright Annual Report 2009-2010, U.S. Bureau of Educational and Cultural Affairs, 2011.
- OECD and UNESCO institute for Statistics, OECD, Paris, 2010.
- Resmi Gazete tarih ve sayısı: 18196, 19.10.1983.
- VURAL, F.T.Y, ve ALKAN ,S., *Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirmesi (1992-2008)*, ODTÜ Araştırmalar Koordinatörlüğü, Ankara, 2009.
- YTB *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi* 2011.
- YTB Arşivi, 27.02.2013 Tarihli İslam Kalkınma Bankası Raporu, 2013.

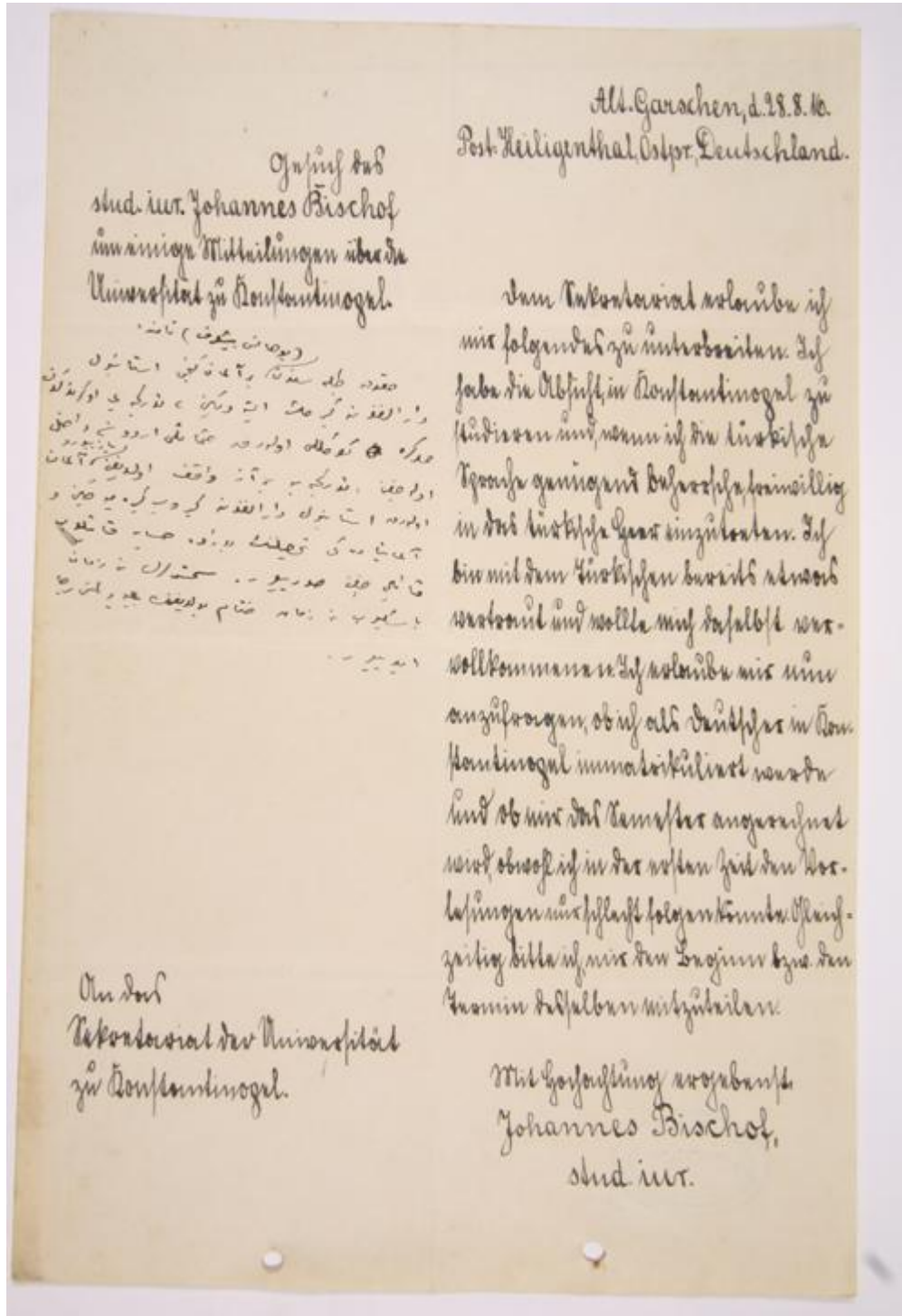
Elektronik Yayınlar

- U.S. Department of State, <http://exchanges.state.gov/index/search.html> , (03.10.2012).
- http://www.aiec.idp.com/pdf/Bohm_2025media_p.pdf (01.11.2012).
- Fulbright Association, <http://www.fulbright.org/> (01.11.2012).

- İngiltere Dışişleri Bakanlığı, <http://www.fco.gov.uk/en/about-us/what-we-do/scholarships/>, (05.11.2012).
- Rusya Devlet Federal İstatistik Ajansı 2009 – 2010 yılları verileri, http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_11/IssWWW.exe/Stg/d1/08-12.htm , (15.11.2012).
- <http://www.russia.edu.ru/> (15.11.2012).
- <http://www.incorvuz.ru/index.shtml> ,(15.11.2012).
- Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (29.04.2013).
- www.bilgesam.org, (29.04.2013).
- www.bilgesam.org/tr/images/stories/dergiler/BS2012cilt4sayi7.pdf (29.04.2013).
- 393 sayılı “2010 yılına kadar Rusya Eğitimi Modernleşme Konsepti” Kararnamesi, Rusya Milli Eğitim Bakanlığı, Moskova, 2001. Bkz. http://www.edu.ru/db/mo/data/d_02/393.html, (30.04.2013).
- Türkiyə Universitetləri Məzunları və Media Sənət Akademiyası, Video Görüntüsü, http://www.youtube.com/watch?v=0g_-4yXhyZQ, (30.05.2013).
- http://www.tesev.org.tr/Upload/Publication/71cd2cb5-2db5-4cd8-ba75a85ac6fc3d23/Ortadogu'da_Turkiye_Algisi_2012.pdf, (30.05.2013).
- <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/arap-baharinda-secim-ruzgarlari-ve-turkiye-algisi/1006>, (30.05.2013).
- <http://www.ytb.gov.tr/Files/Document/5978Sayili-Yurtdisi-Turkler-ve-Akraba-Topluluklar-Baskanligi-Teskilat-ve-Gorevleri-Hakkinda-Kanun.pdf> , (30.05.2013).
- Aynur Erdoğan, Dünya Bülteni, *Osmanlı okullarındaki yabancı öğrenciler*, <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=191776>, (30.05.2013).

EK-1

Almanya vatandaşı Johannes Bischof'un Darulfünun'a kabul edilme talebi. 1916

EK-2

Rusya – Ural Bölgesinden bir öğrencinin niyet mektubu

As a practicing muslim I am interested in theology, Islam and Middle East politics. I like doing research on challenging topics like conflicts, war, politics diplomacy, cultural exchange and economy. My voluntary work experience was a participation in the archeological expedition in the Ural region. I would like to be an expert in the Middle East affairs or a diplomat in this region.

I find study in Turkey very interesting and fruitful for my future career as an expert on the Middle East. I would like to experience once again the Turkish culture that is so familiar with the Tatar and other Turkic traditions. I would like to meet many different people in Turkey who may help me understand Middle East better as I do know. Moreover, I want to try to live in a country with a muslim majority that may contribute to my knowledge about the region in general. I am sure that studying in Turkey will be one of the most important steps towards realisation of my dream: to become a scholar who makes research on the Middle East.

Though I was born in Russia, I am not Russian. Evenmore, I am trying to be religious that is quite hard to do in a country that experienced atheistic ideology for the last 70 years. I was raised in a place with different traditions and customs, all of which made me see things objectively, i.e. from different angles. Since I am interested in the Middle East and Islam (as a rising civilizational idea) I want to contribute with my background experience and knowledge to the understanding of region and religion. I studied Arabic for one year and Turkish for 5 years, what makes it a little easier for me to study in Turkey. I am strongly committed to dedicate my life to the task of exploring Turkey and the Middle East region.

Turkey nowadays is a leading regional power, it has everything to become a genuine bridge between different civilizations. In addition, Turkey has good system of education and good scholars who specialize on the Middle East politics, many NGOs are in Turkey. Moreover, I have friends in Turkey and feel cultural affinity to this country. Turkey is the best place to learn new middle eastern languages, that is very important for me because scholars should know languages. And finally, it would be easier for a practicing muslim to study in a country like Turkey.

EK-3

Âzeri Bir Öğrencinin Niyet Mektubu

Azərbaycanda təhsillə maraqlanan əksər şagirdlərin xaricdə oxumaq kimi bir planları var və yurdum insanı üçün xaricdə təhsil deyilərkən ağla gələn ən birinci ölkə qardaş Türkiyədir. Statistikalarda da bunu təsdiqləyir. Azərbaycan türklərinin Türkiyəni seçmə səbəbləri yəqin ki heç kimə sirr deyil. Dil, din, tarix və mədəniyyət birliyi və bir sıra yaxın əlaqələr Türkiyəni seçmək üçün kifayət edən amillərdir. Ayrıca Türkiyədə təhsilin yüksələn xətlə inkişafı da bu seçimdə az rol oynamır. Bəndənizə gəlincə, Türkiyənin yuxarıdakı standart amillərlə yanaşı daha bir çox xüsusiyyəti önəm daşıyır. 7 il ərzində Türk liseyində (Türkiyə Diyanət Vəqfi Bakı Türk Liseyi) təhsil almağım, burada gördüyüm münasibət, aldığım təlim və təhsil Türkiyəni mənə bu qədər doğmağa gətirir. Türkiyənin tarixi, müasir və klassik türk ədəbiyyatı maraqlı dairəmdə əhəmiyyətli bir yerə sahibdir. Oxuduğum kitabların əksəriyyətinin türkiyə türkcəsində olması da təsadüfi deyil. Bütün bu amillər səbəbiylə türkiyənin mənə üçün nə qədər doğma olduğunu və burada təhsil alarkən də qürbətdə olduğumu digər ölkələrə nəzərən xeyli az hiss edə biləcəyimi düşünürəm. Karyera və təhsil məsələsinə gəlincə, bu barədə də özəl planlarım var. Qlobal hadisələrin gedişatının da göstərdiyi kimi dövrümüzdə elm və yüksək texnologiyaya sahib olmaq dövlətlərin ayaqda qala bilməsi üçün tək amildir. Məhz yerli mütəxəssislərin və elmi araşdırmaların lazımı səviyyədə olmadığına görə dövlət əksər layihələrini xarici mütəxəssislər vasitəsilə çox böyük məbləğ qarşılığında həyata keçirməyə çalışır. Bundan başqa Azərbaycanın əsas ixrac etdiyi məhsulun neft, xammal olduğunu da gözdən qaçırtmaq olmaz. Xammalın isə ixrac olunan məhsullarının iqtisadi səmərəlilik baxımından ən aşağı səviyyəli olduğu məlumdur. (2-ci səviyyədə avtomobil, yaxud emal olunmuş məhsullar, daha sonra mikroçiplər və nəhayət ən səmərəli məhsul, nanotexnologiya və patentlərdir). Məhz buna görə də yüksək səviyyəli təhsil alıb, millətimə faydalı olmaq üçün Türkiyəni seçirəm.

EK-4

Rusyadan bir öğrencinin niyet mektubu

Scientific interests: tension decrease technologies, public diplomacy; volunteer work experience: June 2012-till now project coordinator of the initiative RFP 'researches for peace building' (<http://rfpeacebuilding.com>). It is an informational source about conflict areas. This platform aims to collect in one place the most significant research findings directed to the tension decrease on conflict areas and post conflict recovery. A special focus will be paid to the conflicts caused by violent extremism. We are interested in exploring key points of the successful strategies and peace initiatives on 3 levels: international, national\governmental and on the civil society level, and try to understand and learn lessons of failed projects.

My future professional plans are seen to be connected with Black Sea and Caucasus Region especially in the field of security studies. Such global threats as extremism/terrorism, separatist movements and instability spread requires special measures and tends to be responded in the framework of common international initiatives. The Republic of Turkey is considered to be growing regional power and to play an important role in the world and regional politics. It is also one of the main regional trade partners of the Russian Federation. Both countries are facing with extremism threats for many years. That's why my great deal of interest is connected with counter-extremism strategies and comparative studies of Russian and Turkish experience. Study in Turkey seems to be useful also as an access to empirical base for examination of regional integration processes and regional security mechanisms establishment.

I have graduated in 2009 from the Southern Federal University, Russia (with a major in political and social sciences) with honours and was awarded two "Spezialist" Diplomas (Russian equivalent of the Masters degree). After graduation I have been continuing research work at the North Caucasus Laboratory of Regional Problem Studies ISEHR SSC RAS. Within institution I have been studying the major research topic - the tension decrease technologies in the conflict and post-conflict areas as a part of regional security concept with primarily attention to counter-extremism/terrorism. These topics specifically reflect the regional agenda, as the Caucasus is multi-ethnic, multi-religious region prone to conflicts on different grounds. I would like to deepen regional specificity and widen it on Black Sea and Caucasus Region in the field of regional security and international cooperation. That's why I am interested in study at Department of political science and international relations.

Study in Turkey is likely to provide an intellectually stimulating environment and a great testing point for my abilities and stamina. It creates unique opportunities for broadening my insights and deepening my regional specialization. It is a chance to expand my professional network and elevate some of concepts and ideas to the international discourse. I highly appreciate also the possibility to take 1-year language course because Turkish is important language to speak in the framework of security studies within Black Sea and Caucasus Region.

EK-5

Güney Koreli bir öğrencinin niyet mektubu

Over the years, I have realized the importance of learning about other nations; it truly expands my knowledge and experience. I first heard about Turkey during World History class and right away, it caught my attention. I was always interested in learning about other cultures, and Turkey was one of them. Then, I first saw Turkish people during the 2002 FIFA World Cup and it made me want to decide to visit Turkey. After that, I went on a backpacking trip to Turkey for the first time during the summer of 2009. Along the trip, I encountered many wonderful people who welcomed me with warm hearts and sincerely invited me again to Turkey. Their warm hearts were never forgotten as I made the decision to visit Turkey again in the summer of 2010. The trip was worthwhile as I met with friends who made the land full of 'brotherly love,' and gave me ambition to study the language and culture. I am thankful for Turkey as I look back in history; Turkey has been a land that has helped South Korea during the Korean War. I believe that Turkey has been a land that is advance historically and linguistically. It is also known to be powerful politically, economically, culturally, and for its military system. Further, Turkey has countless resources because of its location, and functions as a bridge that connects between Europe and Asia which makes Turkey a land that is essential for other countries. Above all, the population is filled with young people which allows the land to easily advance. Especially, I was challenged by many students in Bogazici. As a volunteer, I had a chance to teach students who were learning Korean and I was personally inspired when I saw their passion to study Korean and realized that they are well educated. I do not regret studying at Turkey, but even more thankful that I chose to stay and study Turkey. I learned many things through many people and culture. Through the experience and study, I am challenged to be a part in the growth of Turkey. I also, want to participate in studying more about science so that I can help in the advancement of science in both Turkey and Korea.

EK-6

Rusyadan bir öğrencinin niyet mektubu

Yabancı dillere karşı ilgi duyuyorum. Bu konuda teorik eğitimimi pratik yaparak güçlendirmek amacı ile farklı dil seminerlerine ve kurslara katılmış oldum, bunun dışında birkaç kere pratik yapmak için yurt dışına gitmişim. Sakarya Doğa Koleji'nde Yabancı Dil Bölümünde gönüllü olarak staj yaptım. Ayrıca, çocukluğumdan itibaren güzel sanatlara karşı merakıma sahip olduğum için birçok folklor, kültür, sanat ve tiyatro kurslarını bitirmişim, Adapazarı Ahmet Faik Abasyanık Kültür Merkezi Halk Oyunları 'Trabzon' kız ekibiyle oyuncusu olarak birçok etkinliklere katıldım. Farklı medeniyetlere, kültürlerle ve dinlere merakım var. Doğu kültürün gelenekleri, adetleri ve sanatları ilgimi çekiyor.

Astrahan Devlet Üniversitesi Doğu Dilleri Bölümü 5.sınıf öğrencisiyim. 4. sınıftayken Türkiye'de Sakarya Üniversitesi'nde 8 aylık dil pratiği gördüm, ayrıca Özel Doğa Anadolu Lisesi'nde gönüllü olarak stajımı yaptım. İngilizce dilimi geliştirmek için 'Work and Travel' programına katılıp ABD'de 3 ay bulundum. Şimdiki amacım, dil ve bilgi seviyemi geliştirmek için Türkiye'de yüksek lisans eğitimi almak, zira yaptığım dil pratikleri yabancı dillere, özellikle Türk diline, karşı merakımı arttırdı. Dolayısı ile alacağım Türkçe eğitimi beni iş yerimde farklı bir pozisyona taşımakla birlikte global bir dil olmasının vermiş olduğu özellikle Rusya ve Türkiye arasında olan ilişkilere fayda sağlayacağına ve iki farklı kültür arasında iletişim kurmak açısından büyük yararı olacağına inanıyorum. Ayrıca ülkenizde alacağım eğitim sırasında, gelecekteki kariyerim için de gerekli bilgi elde edeceğime ve vizyonumu geliştirme fırsatı bulacağıma inanarak bu bursu almak istediğimi arz ediyorum.

Açıkçası, bir toplum bireyi olarak herkes gibi içinde yetiştiğim topluma yararlı olmak, onu geliştirmek ve büyütme niyetindeyim. Farklı dillere ve kültürlerle karşı sahip olduğum meraktan dolayı farklı alanlarda eğitim almak istiyorum. Bir işletmenin, kurumun ya da gurubun bağlantı kurduğu ya da kurabileceği kimselerin anlayış, sempati ve desteğini elde etmek ve bunu devam ettirmek için yaptığı sürekli ve örgütlenmiş bir yönetim fonksiyonuna sahip olduğu için ve farklı kültürlerle ait olan insanların birbiriyle daha iyi anlaşmalarını sağladığı için Halkla İlişkiler, Uluslararası İlişkiler ve Sosyoloji bölümlerini seçtim. Çocukluğumdan beri katıldığım kültür etkinlikleri ve folklor etkinlikleri, geleneksel sanatlara ve tiyatroya karşı olan sevgimi arttırdı. Bundan dolayı Türk kültürü daha yakında tanıyabilmek için Türk Halk Bilimi ve Sinema - TV gibi bölümleri de merak ediyorum. Gelişmiş bir Türkçe'ye sahip olmak, eğitim sektöründe ilerlemek ve bu sektöre ait bilgieri tam kullanabilmek gibi gerekliliklerden dolayı ülkenizi seçtim. Yaptığım araştırmalar sonucunda, Türkiye'nin eğitimim için en güvenli yer olduğuna kanaat getirdim. Ayrıca Türkiye'nin eğitimde yüksek kaliteli okullara sahip, saygın bir ülke olması da bir diğer etken. Eğitimim için Yüksek Lisan programı seçmemin sebebi ise, gereksinimlerimi karşılayan programlara sahip olmasıdır. Bunun dışında, Türkiye dünyanın farklı yerlerinden, farklı kültürlerinden bir çok insana ev sahipliği yapmakta ve bunu bir barış ortamı içinde gerçekleştirmektedir. Bu sebeple, Türkiye'de kaldığım süre boyunca sadece yabancı dilimi değil, aynı zamanda vizyonumu da geliştirme fırsatı bulacağıma inanıyorum

EK-7

Bir öğrencinin niyet mektubu

People often ask me: "Why do you want to study in foreign, unknown country when you can stay in your home country, surrounded by family?" The proposed question comes from the reasonable ground, but I usually reply with more logical answer being that everyone has their own priorities. Therefore, my priorities are led by my choices, one of them being wish to study in Turkey and applying for this scholarship. Since I was little, I started learning about Turkish way of living, language and culture as every year I'd spent summer vacation in Turkey. I observed how country was quickly growing and developing over years. Along with it, I have grown with it adapting parts of its culture in my own lifestyle, becoming very fond of the nation itself. Today, not only that Turkey is well-known by its historical values worldwide, but it also became one of the leading economies, attraction for tourists and most importantly, attraction for students with numerous opportunities in the field of education. I believe that students ought to be grateful for given opportunities, therefore they have to be useful in return. The fields of study I've chosen are with the purpose to be able to do useful things afterwards. My aim is to make the quality of life better by using education, being out of help to people, especially youth. My carrier goal after graduation is to become university professor. By achieving this, I have the possibility to help in education as well as students to set them on the right path for the future with optimism. By improving education, which is most important tool for advancing in other fields, especially quality of life, I would also want to make positive change in my home country as much as I would want to be out of use to Turkey. On the other side, purpose of scholarship is not valuable if there is not someone to use it for helping others rather than just helping themselves.

EK-8

Ukraynalı bir doktora öğrencisinin niyet mektubu

My interest to Turkey takes its rise in 2009 year, when I have started study Turkish as a second foreign language in Diplomatic Academy. While studying I was learning more and more about this country, its culture, traditions, people, etc. Observing the dynamic development of this country made me interested in deeper learning the changes that take place in Turkish Foreign Policy. Therefore, after graduating from Diplomatic Academy, I have started my research, that is "Theory and practice of Neottomanizm in Foreign Policy of Turkey (1974-2012)". In last decades Turkish Republic became one of the most powerful countries in the World. Furthermore, active position on different directions of foreign policy, conflict resolution with neighborhood countries, and initiatives in international organizations made World talk about Turkey as a region leader with intention to play a global role on the International Scene. Therefore leaves no doubts that Turkey – is an active actor on International Scene, and its modern Foreign Policy is a wide field for research. I truly believe that participating in Turkish Scholarship Program is a good chance to make my research more qualified and deep, since Turkish Universities have an appropriate academic base with high-qualified teaching stuff and libraries of wide range of monographs, documents and other materials on issues of Foreign Policy of Turkey. Moreover, studying in Turkey is corresponded to my professional goals. In the future, I plan to work at the Embassy of Ukraine to the Turkish Republic. I believe that our neighbor countries have a good potential for doing mutually benefit business, projects and also they have a lot of opportunities for development the cooperation in different other spheres. Since that, knowledge and experience, which I could get while studying in Turkey, would be very useful for the assistance to the development relationships between Turkey and Ukraine.

EK-9

Rusyadan bir öğrencinin niyet mektubu

I'm an active member of student council of the faculty and university, student trade union committee. I'm also interested in intellectual games, play it on international level, organize and hold championships at my university. I like playing guitar, making photos and learning foreign languages.

I expect to level up my knowledge about the European Law, Politics, Economics and Integration, which is in context of globalization and joining to WTO very important for my country now. I look forward to become new studying and professional international experiences in Turkey, which would essentially contribute to my education and personal development. Concerning the plans I see my future in the political sphere, working at one of the state structure in Russia, for instance in the Ministry of Foreign Affairs or embassy to present my country abroad or at some European institution. I also think about working at an international company at the Law department. I'm sure that studying at Master Program in Turkey will help me to upgrade my qualification and give me a great start for my international career.

The department of International Relations gives the best fit to my interests and my educational background. I've been studying International Law and Foreign Languages in Russia and spent my exchange semester in Germany. I participated in some international projects organized by fund of Eastern Europe and Polish-American Freedom Foundation in Poland, where I had a chance to talk to official representative of Poland in the European Union. I also attended the European Council in Strasbourg and was present at its sessions. While I was in Berlin in the project organized by Center of Studying Germany and Europe I've visited information office of the European Union, where I took part at the discussion about the EU, its development and achievements. The theme of my degree research also concerns Europe – I compare the Juvenile Justice in Russia and in the EU. All these experiences had strengthened my confidence in the necessity of studying European Integration and International Relations.

The good education is an important point for the successful career. That's why I couldn't miss the chance, offered by the Turkish Scholarship Programme. Turkey grants a unique possibility for me to become acquainted with the new culture and language, to gain perfect international experience and high educational profit. It would help me to become more open and broad-minded, to develop my mental picture. The Turkish Universities have good positions in international rankings and provide good conditions for studying, good teaching and tuition. The large number of international students in Turkey demonstrates that this country can really give me a perfect opportunity to win a highly qualified education. Furthermore such an intercultural environment would positively affect my results, support and assist me in the new surroundings. I strongly believe that studying in Turkey opens many doors for foreign students, especially that ones who are interested in international relations and law.

EK-10

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER DEĞERLENDİRME KURULUNUN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, **(Değişik ibare:RG-21/7/2012-28360)** Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun oluşumuna, toplanmasına, yönetimine, görev ve çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (Değişik:RG-21/7/2012-28360)

(1) Bu Yönetmelik, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu, oluşturulacak ihtisas kurulları ile çalışma gruplarının çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 16 ncı, 19 uncu ve 20 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (Değişik:RG-21/7/2012-28360)

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının bağlı olduğu Bakanı,
- b) Başkan: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanını,
- c) Başkanlık: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığını,
- ç) Burslu uluslararası öğrenci: Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca Türkiye’de eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri,
- d) İhtisas kurulları ve çalışma grupları: Kurul Başkanı tarafından belirli bir konuda çalışma yapmak üzere görevlendirilen Kurul üyeleri veya temsilcilerinin katılımı ile oluşan kurulları ve grupları,
- e) Kanun: 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu,
- f) Kurul: Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunu,
- g) Kurul başkanı: Başbakanı veya Bakanı,
- ğ) Uluslararası öğrenci: Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencileri,
- h) Üye: Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Başkan ve üyelerini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurulun Oluşumu ve Görevleri

Kurulun oluşumu

MADDE 5 – (Değişik:RG-21/7/2012-28360)

(1) Kurul; Kurul Başkanının başkanlığında;

- a) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı,
- b) Dışişleri Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- c) İçişleri Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- ç) Maliye Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- d) Millî Eğitim Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- e) Diyanet İşleri Başkanlığının en az genel müdür düzeyindeki temsilcisi,
- f) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı,
- g) Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürü,
- ğ) Yükseköğretim Kurulu tarafından görevlendirilecek iki Yükseköğretim Kurulu üyesi,

h) Konu ile ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu temsilcilerinden her yıl Başkanlığın teklifi ile Kurul Başkanı tarafından seçilen altı kişi,

i) Kurul Başkanı tarafından uygun görülecek diğer yetkililer, katılımıyla oluşur.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, Kurul üyesi temsilcilerinin isimlerini her yılın Temmuz ayı içerisinde Başkanlığa bildirirler.

(3) Kurul Başkanı, Kurul üyeleri veya temsilcilerinin katılımı ile ihtisas kurulları ve çalışma grupları oluşturabilir.

Kurulun görev ve yetkileri

MADDE 6 – (Değişik:RG-21/7/2012-28360)

(1) Kurul, Türkiye’de öğrenim görece burslu uluslararası öğrencilerin öğrenim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esas belirleyerek, ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak ve uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmalar yapmak amacıyla aşağıdaki görevleri ifa eder.

a) Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler aracılığıyla öğrenim görmek üzere getirilen uluslararası öğrenciler hariç olmak kaydıyla, kamu kurum ve kuruluşlarınca temel eğitim giderleri karşılanmak suretiyle öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelecek olan ve Türkiye’de öğrenim gören burslu uluslararası öğrencilere ilişkin genel politikaları belirlemek.

b) Uluslararası öğrenci stratejisini Türkiye’nin menfaatleri çerçevesinde belirlemek.

c) Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrenciler için sağlanacak eğitim, öğretim ve sosyal amaçlı rehberlik hizmetlerinin ilkelerini belirlemek.

ç) Yükseköğretim Kurulunun önerilerini dikkate alarak Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca temel eğitim giderleri karşılanmak suretiyle yükseköğretim kurumlarına alınacak burslu uluslararası öğrenci kontenjanlarını ve seçim esaslarına ilişkin ilkeleri belirlemek.

d) Türkçe öğrenmek için kurslara katılmak üzere Türkiye’ye gelecek burslu uluslararası öğrenciler ilişkin esasları belirlemek.

e) Burslu uluslararası öğrenciler ilişkin uygulamaları değerlendirerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirmek.

f) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurtdışındaki eğitim-öğretim kuruluşlarının faaliyetlerinin hedeflenen başarıya ulaşabilmesi için, yaşadıkları sorunları kurumlar nezdinde takip etmek ve çalışma sonuçlarını analiz ederek değerlendirmek.

g) Ulusal ve uluslararası şartlara göre, burs verilecek uluslararası öğrenci sayısına, burs miktarına, barınma, iye ve diğer ödemelere ve Türkiye’deki genel uygulamalar dikkate alınarak tedavi giderlerine ilişkin esaslar ile bu giderleri karşılayacak olan kurum veya kuruluşları belirlemek.

ğ) Kurul görev alanına giren konularla ilgili toplantı, çalıştay, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlenmesini ve yurtiçi veya yurtdışındaki diğer kurum ve kuruluşlarca düzenlenen etkinliklere katılımı sağlamak.

Kurul Başkanının görev ve yetkileri

MADDE 7 – (1) Kurul Başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kurul toplantılarına başkanlık yapmak.

b) Kurulun toplanma tarihini, yerini tespit etmek ve gündeme karar vermek.

c) **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)** İhtiyaç duyulan konularla ilgili olarak, Kurul üyeleri veya temsilcilerinin katılımı ile ihtisas kurulları ve çalışma grupları oluşturmak.

ç) **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)** İhtisas kurullarının ve çalışma gruplarının çalışma ve faaliyetlerini koordine etmek.

d) Kurulun görev alanıyla ilgili yurtiçi ve yurtdışındaki toplantı, çalıştay, konferans gibi etkinliklere katılacak üyeleri belirlemek.

Üyelerin görevleri

MADDE 8 – (1) Üyelerin görevleri şunlardır:

a) Kurul toplantılarına, kurul gündemine ilişkin ön hazırlık yapmış olarak katılmak.

b) Türkiye’de öğrenim görece burslu yabancı öğrencilerle ilgili olarak görev alanına giren konularda sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümüne yönelik yapılan veya yapılması gereken çalışmaları Kurul toplantılarında diğer üyelerle paylaşmak.

- c) Kurulun görev alanına giren yurtiçi ve yurtdışındaki toplantı, çalıştay, konferans gibi etkinliklere Kurul adına 7 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi çerçevesinde katılmak ve görevlerinin sonunda hazırlayacakları değerlendirme ve sonuç raporlarını Kurul Başkanına sunmak.
- ç) Kurul toplantılarında alınan kararların kendi kurum ve kuruluşlarında etkin bir şekilde uygulanmasını takip etmek ve toplantı kararları doğrultusunda yapılan çalışmaları toplantı tarihinden itibaren en fazla üç ay içerisinde Başkanlığa bildirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları

Kurul toplantıları

MADDE 9 – (1) Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine her yıl en az bir kez salt çoğunlukla toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısı ile Kurul olağanüstü toplanabilir.

(2) **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)** Toplantıya davet, olağanüstü toplantılar hariç olmak üzere toplantı gününden en az yirmi bir gün önce üyelere yazılı olarak gündem taslağı ile birlikte gönderilir.

(3) **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)** Kurul kararları, kamu kurum ve kuruluşlarınca öncelikle değerlendirilir ve sonuçları hakkında Kurula bilgi verilir.

(4) Kurul toplantıları, Kurul Başkanının belirlediği usulle yürütülür.

Kurul kararları

MADDE 10 – (1) Kurul kararları katılanların oy çokluğu ile alınır ve üyeler tarafından imzalanarak Kurul Başkanının onayına sunulur.

(2) Kurul kararları bağlayıcıdır.

(3) Kurul kararları, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından öncelikle değerlendirilir ve sonuçları hakkında Kurula bilgi verilir.

(4) Kurul kararlarının uygulanmasına ilişkin işlemler ve uygulama süreci, Başkanlıkça takip edilir.

Kurul kararlarının duyurulması

MADDE 11 – (1) Kurulda alınan kararlar, Başkanlık bünyesindeki sekretarya tarafından, toplantıyı takip eden on beş gün içinde üyelere ve ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilir.

İhtisas kurulları ve çalışma grupları

MADDE 12 – **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)**

(1) Kurul Başkanı tarafından, Kurul gündemine alınan konular üzerinde detaylı çalışmalar yürütmek üzere, gerektiğinde Kurul üyeleri veya temsilcilerinin katılımı ile ihtisas kurulları ve çalışma grupları oluşturulabilir. Kurul tarafından verilen yetki çerçevesinde ihtisas kurulları ve çalışma grupları tarafından alınan kararlar Kurul Başkanının oluru ile yürürlüğe konulur.

(2) İhtisas kurulları ve çalışma grupları, toplantı karar metinlerini ve hazırlayacakları raporları Kurulda değerlendirilmek üzere Başkanın görüşü ile Kurul Başkanına sunarlar.

Sekretarya

MADDE 13 – **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)**

(1) Kurul ve oluşturulacak ihtisas kurulları ve çalışma gruplarının sekretarya hizmetleri Başkanlık bünyesindeki Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı tarafından yürütülür.

Sekretaryanın görevleri

MADDE 14 – **(Değişik:RG-21/7/2012-28360)**

(1) Sekretarya, Kurulun ve oluşturulacak ihtisas kurulları ve çalışma gruplarının görev ve yetkilerini yerine getirmesinde yardımcı olmak üzere aşağıdaki görevleri ifa eder.

a) Kurul toplantılarının düzenlenmesine ilişkin ön hazırlıkları ve yazışmaları yapmak.

b) Kurulun toplantı tarihlerini, yerini ve gündem taslağını üyelere bildirmek ve ilgili kurumlar ile iletişim sağlamak.

c) Kurul, ihtisas kurulları ve çalışma grupları toplantıları için gerekli koordinasyonu sağlamak, mekânsal ve teknik altyapı ile ilgili düzenlemeleri yapmak.

ç) Kurul, ihtisas kurulları ve çalışma grupları çalışmalarını koordine etmek, gündemlerini takip etmek ve toplantı karar metinlerini yazmak.

d) Kurulun raportörlük, tutanak, dosyalama, evrak giriş ve çıkış işlemleri ile arşiv faaliyetlerini yürütmek, alınan kararları ilgili kurum ve kuruluşlara göndermek.

- e) Kurul çalışmalarının değerlendirildiği yıllık izleme raporları hazırlamak.
f) Kurula sunmak üzere, görev alanı ile ilgili kamu ve sivil paydaş kurumların yaptıkları çalışmalar hakkında ilgili kurumların katılımı ile rapor hazırlamak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Gizlilik ilkesi

MADDE 15 – (1) Üyeler, Kuruldaki faaliyetleri dolayısıyla edindikleri tüm gizli bilgi ve belgeleri görevlerinden ayrılmış olsalar dahi açıklamazlar.

Mali hükümler

MADDE 16 – (1) Kurulun çalışmaları için yapılacak giderler Başkanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı yürütür.

Bu Yönetmeliğin adı “Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” iken, 21/7/2012 tarihli ve 28360 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelik ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete’nin

Tarihi	Sayısı
4/5/2011	27924

Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayınlandığı Resmî Gazetelerin

Tarihi	Sayısı
7/2012	28360

EK 11: Türkiye ile Diğer Ülkeler Arasındaki İkili Anlaşmalar Tablosu

	Ülkeler	Anlaşma Adı	Anlaşma Tarihi	Taahhüt Edilen Burs T. ve Sayı						Karşı Tarafın Taahhütü						
				Lisans	Y.Lisans	Doktora	Araştırma	Yaz Kursu	Toplam	Lisans	Y.Lisans	Doktora	Araştırma	Yaz Kursu	Toplam	
1	Angola	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Angola Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	22.08.2008													
2	Arnavutluk	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat, Gençlik ve Spor, Basın-Yayın ve Beşeri İlişkiler Alanlarında İşbirliği Çerçeve Programı	26.03.2006				9	5	14				4	5	9	
3	Azerbaycan*	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Tahsil Nazırlığı Arasında Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Protokolü	01.12.2000													
4	Bahreyn	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bahreyn Devleti Hükümeti Arasında Kültür İşbirliği Anlaşması	28.01.1993													
5	Bangladeş*	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Devleti Hükümeti Arasında Kültür İşbirliği Anlaşması	25.03.1997	17		1	1		19							
6	Belarus*	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Devleti Hükümeti Arasında Eğitim Programı	15.10.2000													
7	Belçika*	Anlaşma metni başlığı yok.	03.12.1997				1	2	3							

15	Etyopya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür, Eğitim, Bilim, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Anlaşması	25.06.2004															
16	Fildişi Sahili	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili (Kotdivuar) Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	06.08.2005															
17	Filistin	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Filistin Yüksek Öğretim Bakanlığı Arasında İmzalanan 1998 - 2000 Yıllarına Ait İşbirliği Anlaşması	23.06.1998															
18	Finlandiya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Finlandiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültürel, Eğitimsel ve Bilimsel İşbirliği Programı	29.11.2007															
19	Gabon	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gabon Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Genel Ticari, Ekonomik, Kültürel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	21.09.2000															
20	Hırvatistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Çerçeve Programı	05.12.2006															
21	Hindistan*	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Hükümeti Arasında 2000-2002 yıllarına ilişkin Kültürel ve Bilimsel Değişim Programı	31.03.2000				4	2	6					4			4	

30	Kazakistan	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Arasında Yapılan Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Protokolü	04.03.1997															
31	Kırgızistan	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Öğretim ve Bilim Bakanlığı Arasında Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Anlaşması	28.06.1996															
32	Kuveyt	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Eğitim, Kültür, Bilim ve Basın-Yayın Alanlarında 2007-2008 Yıllarına İlişkin Uygulama Programı	04.04.2007															
33	Küba	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Hakkında İşbirliği Programı	26.03.2008		2			2	4									
34	Lübnan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lübnan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim İşbirliği Programı	07.06.2006	10		4			14									
35	Lüksemburg*	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lüksemburg Büyük Dükalığı Arasında Kültür, Eğitim, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında Uygulama Programı	06.06.2011				2	3	5		2							

36	Macaristan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 2008-2011 Yıllarına İlişkin Eğitim, Bilim ve Kültür Alanlarında İşbirliği Programı	13.10.2008				2	12	14							
37	Madagaskar	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Madagaskar Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	27.07.2005													
38	Mali	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18.03.1999													
39	Makedonya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Eğitim alanında İşbirliğine ait Protokol	26.01.1994													
40	Meksika	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Meksika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor alanlarında 2011-2013 yılları için İşbirliği Programı	13.08.2010	2			2		4							4
41	Mısır	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mısır Arap Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim İşbirliği Alanında Mutabakat Zaptı(Onay süreci devam ediyor)	13.09.2011													
42	Moğolistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moğolistan Hükümeti Arasında 2005-2008 yıllarına ait Kültürel eğitsel ve Bilimsel Değişim Programı	19.07.2005	42	20				62							

43	Moldova	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Protokolü (Onay süreci devam ediyor)	01.11.2012															
44	Nijerya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik, Bilimsel Teknik İşbirliği Anlaşması	22.10.1986															
45	Norveç	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Norveç Krallığı arasında 1987-1990 yıllarına ait Kültürel İşbirliği Programı	1987					2	2							2	2	
46	Özbekistan*	Türkiye Cumhuriyeti Mili Eğitim Bakanlığı ve Özbekistan Cumhuriyeti Ali ve Orta Mahsus Talim Vezirliği Arasında Uzman Değişimi ve Yerleştirilmesi Alanlarında İşbirliğinin Daha da Geliştirilmesi Hakkında Anlaşma	22.09.1994															
47	Pakistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim Alanında İşbirliğinin Güçlendirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı	07.12.2010															
48	Polonya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İmzalanan, Bilim, Eğitim ve Kültür Alanlarında İşbirliği Anlaşmasının 2003 - 2006 Yıllarına İlişkin Uygulama Programı	07.04.2003					38 AY	7	7						40 AY	6	6

49	Romanya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Eğitim, Kültür ve Sanat, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Programı	03.03.2008			4	2	15	21			2	2	2	10	16
50	Rusya	Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Arasında Eğitim, Bilim, Kültür, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Programı	06.08.2009		5	5	10	48	68			40			5	45
51	Senegal	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültürel İşbirliği Anlaşması	19.02.2008													
52	S.Arabistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Arasında İmzalanan Kültür Anlaşması	01.05.1974													
53	Slovenya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 2004-2008 Yıllarına Ait Eğitim, Kültür ve Bilim Alanlarında İşbirliği Programı	12.03.2004				2	1	3					2	1	3
54	Sudan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Programı	21.01.2008			20			20	4						4
55	Suriye	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 2010-2011-2012 Yılları İçin Kültür Anlaşması Uygulama Programı	23.12.2009			8		12	20						10	10

56	Tacikistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması	06.05.1996													
57	Tunus	Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Arasında Kültür Anlaşması	01.12.1966													
58	Türkmenistan	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkmenistan Bilim Bakanlığı ve Devlet "Senet" Birleşigi Başkanlığı Arasında Eğitim ve Öğretim Alanlarında İşbirliği Protokolü	18.11.1996													
59	Ukrayna	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ile Ukrayna Eğitim Bakanlığı Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması	21.05.1998													
60	Ürdün	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Haşimi Ürdün Krallığı Hükümeti Arasında Eğitim,Bilim, Kültür ve Sanat,Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Programı	25.11.2006	33			12		45					15	15	
61	Yemen*	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yemen Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültürel, Değişim Programı	22.02.2007	15	10	5		30					5		5	
62	Yunanistan	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür, Eğitim, Bilim, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Değişim Programı	04.12.2007				4	7	11					4	7	11
*Resmi gazetede anlaşma metnine rastlanmamıştır. Mavi tonla işaretli alanlarda sayısal taahhüt içermeyip burs türleri ifade edilmiştir.																

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hacı Murat TERZİ
Doğum Yeri ve Tarihi : Bayburt /1980

Eğitim Durumu : Yüksek Lisans

Yüksek Lisans Eğitimi : Ufuk Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler

Lisans Eğitimi : Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler

Bildiği Yabancı Diller : Rusça, İngilizce

Çalıştığı Kurum : T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar
Başkanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : bermurad@hotmail.com

Tarih : 30 Mayıs 2013